

Powszechny Zakład Ubezpieczeń na Życie Spółka Akcyjna

Sprawozdanie o wypłacalności i kondycji finansowej
na dzień 31 grudnia 2017 roku i za rok obrotowy
zakończony tego dnia

Spis treści

Słownik	3
Podsumowanie	5
Podstawa sporządzenia	5
Działalność PZU Życie i wyniki operacyjne	5
System zarządzania	6
Profil ryzyka	7
Wycena dla celów wypłacalności	7
Zarządzanie kapitałem	8
A. Działalność i wyniki operacyjne	9
A.1. Działalność	9
A.2. Wynik z działalności ubezpieczeniowej	11
A.3. Wynik z działalności lokacyjnej (inwestycyjnej)	15
A.4. Wyniki z pozostałych rodzajów działalności	16
A.5. Wszelkie inne informacje	17
B. System zarządzania	18
B.1. Informacje ogólne o systemie zarządzania	18
B.2. Wymogi dotyczące kompetencji i reputacji	24
B.3. System zarządzania ryzykiem, w tym własna ocena ryzyka i wypłacalności	26
B.4. System kontroli wewnętrznej	29
B.5. Funkcja audytu wewnętrznego	31
B.6. Funkcja aktuarialna	33
B.7. Outsourcing	34
C. Profil ryzyka	35
C.1. Ryzyko aktuarialne	39
C.2. Ryzyko rynkowe	42
C.3. Ryzyko kredytowe / ryzyko niewykonania zobowiązań przez kontrahenta	44
C.4. Ryzyko płynności	45
C.5. Ryzyko operacyjne	46
C.6. Pozostałe istotne ryzyka	47
D. Wycena aktywów i zobowiązań	49
D.1. Aktywa	49
D.2. Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe	54
D.3. Inne zobowiązania	57
D.4. Alternatywne metody wyceny	61
D.5. Wszelkie inne informacje	63
E. Zarządzanie kapitałem	64
E.1. Środki własne	64
E.2. Kapitałowy wymóg wypłacalności i minimalny wymóg kapitałowy	67
E.3. Zastosowanie podmodułu ryzyka cen akcji opartego na duracji do obliczenia kapitałowego wymogu wypłacalności	68
E.4. Różnice między formułą standardową a stosowanym modelem wewnętrznym	68
E.5. Niezgodność z minimalnym wymogiem kapitałowym i niezgodność z kapitałowym wymogiem wypłacalności	68
Spis załączników	69

Słownik

- 1) **BEL** – najlepsze oszacowanie zobowiązań;
- 2) **Dyrektywa WII** – Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/138/WE z dnia 25 listopada 2009 r. w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (Wypłacalność II);
- 3) **EIOPA** – Europejski Urząd Nadzoru Ubezpieczeń i Pracowniczych Programów Emerytalnych (ang. European Insurance and Occupational Pensions Authority);
- 4) **Grupa Kapitałowa PZU** – PZU, jako spółka dominująca oraz jednostki zależne, w tym spółki zależne w rozumieniu obowiązujących przepisów o rachunkowości;
- 5) **IKE** – Indywidualne Konto Emerytalne; indywidualna i dobrowolna forma systematycznego oszczędzania na przyszłą emeryturę (tzw. III filar systemu emerytalnego w Polsce); w przypadku PZU Życie prowadzona w formie ubezpieczenia na życie;
- 6) **IKZE** – Indywidualne Konto Zabezpieczenia Emerytalnego; indywidualna i dobrowolna forma systematycznego oszczędzania na przyszłą emeryturę (tzw. III filar systemu emerytalnego w Polsce); w przypadku PZU Życie prowadzona w formie ubezpieczenia na życie;
- 7) **Jednostka** – jednostka lub komórka organizacyjna PZU Życie;
- 8) **Jednostka zależna** – jednostka gospodarcza (w tym jednostka nie będąca spółką kapitałową, jak np. spółka cywilna, fundusz inwestycyjny), która pośrednio lub bezpośrednio kontrolowana jest przez PZU Życie; fakt sprawowania kontroli wynika z przesłanek opisanych w Międzynarodowym Standardzie Sprawozdawczości Finansowej 10 „Skonsolidowane sprawozdania finansowe”;
- 9) **Kierujący** – kierujący pionem lub jednostką;
- 10) **KNF, organ nadzoru** – Komisja Nadzoru Finansowego;
- 11) **Kodeks pracy** – Kodeks pracy z dnia 26 czerwca 1974 r. (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 108 z późn. zm.);
- 12) **KSH** – Kodeks spółek handlowych z dnia 15 września 2000 r. (t.j. Dz.U. z 2017 r., poz. 1577);
- 13) **LAC** - korekta z tytułu zdolności odroczonych podatków dochodowych do pokrywania strat;
- 14) **MCR** – minimalny wymóg kapitałowy w systemie WII;
- 15) **MSSF** – Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej zatwierdzone przez Komisję Europejską, które na 31 grudnia 2017 roku zostały opublikowane i weszły w życie;
- 16) **NBP** – Narodowy Bank Polski;
- 17) **oddziały PZU** - placówki terenowe PZU i PZU Życie, prowadzące działalność ubezpieczeniową w zakresie bezpośredniej obsługi klienta, w tym sprzedaży produktów;
- 18) **PIU** – Polska Izba Ubezpieczeń;
- 19) **PPE** – Pracowniczy Program Emerytalny; grupowa i dobrowolna forma systematycznego oszczędzania na przyszłą emeryturę (tzw. III filar systemu emerytalnego w Polsce); w przypadku PZU Życie prowadzona w formie ubezpieczenia na życie;
- 20) **PSR** – Polskie Standardy Rachunkowości, określone w ustawie o rachunkowości oraz w wydanych na jej podstawie aktach wykonawczych, w szczególności rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 12 kwietnia 2016 roku w sprawie zasad rachunkowości zakładów ubezpieczeń i zakładów reasekuracji (Dz.U. z 2016 r., poz. 562), rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 12 grudnia 2001 roku w sprawie szczegółowych zasad uznawania, metod wyceny, zakresu ujawniania i sposobu prezentacji instrumentów finansowych (t. j. Dz.U. z 2017 r., poz. 277); w sprawach nieuregulowanych w ustawie o rachunkowości oraz w wydanych na jej podstawie aktach wykonawczych, stosuje się odpowiednio Krajowe Standardy Rachunkowości i/lub MSSF;
- 21) **PZU** – Powszechny Zakład Ubezpieczeń Spółka Akcyjna;
- 22) **PZU Życie, Spółka** - Powszechny Zakład Ubezpieczeń na Życie Spółka Akcyjna;

-
- 23) **RM** – margines ryzyka;
- 24) **RTU** - rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe wyznaczane dla potrzeb sprawozdań finansowych wg PSR;
- 25) **SCR** – kapitałowy wymóg wypłacalności w systemie WII;
- 26) **System WII** - całość wymogów następujących aktów prawnych oraz wytycznych organów nadzoru: dyrektywa WII, ustawa o działalności ubezpieczeniowej, rozporządzenie delegowane, rozporządzenia wykonawcze oraz wytyczne EIOPA oraz KNF;
- 27) **QRT** – kwartalne i roczne ilościowe formularze sprawozdawcze;
- 28) **rozporządzenie delegowane** – rozporządzenie delegowane z dnia 10 października 2014 r. uzupełniające dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/138/WE w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (Wypłacalność II) z późn. zm.;
- 29) **rozporządzenie wykonawcze dotyczące SFCR** – rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2015/2452 z dnia 2 grudnia 2015 r. ustanawiające wykonawcze standardy techniczne w odniesieniu do procedur, formatów i wzorów formularzy dotyczących sprawozdania na temat wypłacalności i kondycji finansowej zgodnie z dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/138/WE;
- 30) **unit-linked** – produkt ubezpieczeniowy o charakterze inwestycyjnym związany z Ubezpieczeniowym Funduszem Kapitałowym, w którym ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający;
- 31) **ustawa o biegłych rewidentach** - ustawa z dnia 11 maja 2017 r. o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym (Dz.U. z 2017, poz. 1089, z późn.zm.);
- 32) **ustawa o rachunkowości** – ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 395 z późn. zm.);
- 33) **ustawa o działalności ubezpieczeniowej**– ustawa z dnia 11 września 2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (t. j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1170, z późn. zm.);
- 34) **ustawa o zasadach kształtowania wynagrodzeń osób kierujących niektórymi spółkami** - ustawa z dnia 9 czerwca 2016 r. o zasadach kształtowania wynagrodzeń osób kierujących niektórymi spółkami (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 2190);
- 35) **wynik z działalności ubezpieczeniowej** – wynik techniczny ubezpieczeń na życie wg PSR;
- 36) **wytyczne EIOPA** – Wytyczne EIOPA dotyczące sprawozdawczości i publicznego ujawniania;
- 37) **Zasady ładu korporacyjnego** – Zasady ładu korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych wydane przez KNF, obowiązujące od 1 stycznia 2015 roku;
- 38) **Nazwy spółek:**
1. **Alior Bank** – Alior Bank SA;
 2. **Pekao** – Bank Pekao SA;
 3. **TFI PZU SA** – Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych PZU SA.

Podsumowanie

Podstawa sporządzenia

Obowiązek sporządzenia niniejszego sprawozdania wynika z art. 284 ustawy o działalności ubezpieczeniowej implementującej wymogi Dyrektywy WII do krajowego porządku prawnego. Układ sprawozdania jest zgodny z załącznikiem XX rozporządzenia delegowanego, z zastrzeżeniem, że ujawniane są wyłącznie informacje mające zastosowanie do działalności prowadzonej przez PZU Życie.

Niniejsze sprawozdanie zostało sporządzone zgodnie z przepisami:

- ustawy o działalności ubezpieczeniowej;
- rozporządzenia delegowanego;
- wytycznych EIOPA;
- rozporządzenia wykonawczego dotyczącego SFCR;

Wycena aktywów, zobowiązań oraz środków własnych została wykonana w oparciu o przepisy ustawy o działalności ubezpieczeniowej, rozporządzenia delegowanego oraz wytycznych EIOPA w sprawie ujmowania i wyceny aktywów i zobowiązań innych niż rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe, wytycznych EIOPA dotyczących wyceny rezerw techniczno-ubezpieczeniowych oraz Wytycznych EIOPA w sprawie klasyfikacji środków własnych.

Wymóg kapitałowy obliczany jest na podstawie formuły standardowej WII, a jego podstawowym celem jest jak najpełniejsze pokrycie ryzyk związanych z istniejącą działalnością. Wszystkie obliczenia dotyczące modułów i podmodułów ryzyka oparte są na metodach zdefiniowanych w rozporządzeniu delegowanym.

Działalność PZU Życie i wyniki operacyjne

PZU Życie należy do Grupy Kapitałowej PZU i od lat pozostaje liderem na rynku ubezpieczeń na życie w Polsce.

Rynkiem działalności PZU Życie jest Polska, przy czym Spółka działa na terenie całego kraju, nie koncentrując się na żadnej z jego części.

Spółka zaspakaja potrzeby 11 mln ubezpieczonych w zakresie grupowych, indywidualnych oraz indywidualnie kontynuowanych ubezpieczeń na życie. Dla celów zarządczych produkty PZU Życie raportowane i analizowane są w podziale na trzy segmenty: ubezpieczenia grupowe i indywidualnie kontynuowane, ubezpieczenia indywidualne oraz kontrakty inwestycyjne.

W podziale na linie biznesowe w systemie WII Spółka oferuje pozostałe ubezpieczenia na życie (stanowiące około 75% łącznych przychodów oraz około 85% łącznych wyników technicznych), ubezpieczenia, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i ubezpieczenia związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, ubezpieczenia zdrowotne oraz ubezpieczenia z udziałem w zyskach.

Model biznesowy Spółki opiera się na stabilnym rozwoju ubezpieczeń grupowych i kontynuowanych ze składką płatną okresowo, dzięki którym PZU Życie zawdzięcza wysoką rentowność oraz pozycję lidera na polskim rynku ubezpieczeniowym. Jednocześnie, utrzymując innowacyjne podejście do potrzeb ubezpieczonych, PZU Życie zwiększa zakres proponowanych opcji i dodatków, rozszerzając dostępną ochronę ubezpieczeniową o kolejne rodzaje produktów, w szczególności zdrowotnych, które dzięki szerokiej sieci placówek i bogatej ofercie rozwijają się z dwucyfrową dynamiką. Oferta ubezpieczeń grupowych jest uzupełniona przez unikalną opcję indywidualnej kontynuacji, pozwalającą utrzymać ochronę ubezpieczeniową po odejściu z polisy grupowej. Z opcji tej skorzystało około 5 mln ubezpieczonych.

Kluczowymi miernikami sukcesu Strategii Grupy PZU na lata 2017-2020: „**Nowe PZU – więcej niż ubezpieczenia**” (dalej: Nowe PZU) w zakresie PZU Życie są marża operacyjna segmentu ubezpieczeń grupowych i indywidualnie kontynuowanych na poziomie wyższym niż 20% oraz liczba klientów PZU Życie na poziomie 11 mln osób.

PZU Życie zdefiniował 12 kluczowych inicjatyw mających stanowić fundament Nowego PZU i umożliwić osiągnięcie celów strategicznych, w tym:

- wzrost liczby produktów na klienta poprzez m.in. rozwój sprzedaży produktów zdrowotnych i intensyfikację współpracy z bankami z Grupy PZU;
- lepsze wykorzystanie danych będących już w posiadaniu Spółki w celu zaoferowania klientowi produktów najbardziej odpowiadających jego potrzebom;
- szybsze reagowanie na zmieniający się rynek i oczekiwania klientów,
- uniwersalizacja sieci sprzedaży;
- zintegrowany model obsługi MSP.

W 2017 roku PZU Życie zebrał 34,9% składki przypisanej brutto wszystkich zakładów ubezpieczeń na życie w Polsce, co oznacza znaczący wzrost w stosunku do ubiegłorocznego udziału w rynku (+1,2 p.p.). Przyczyną wzrostu udziału rynkowego Spółki jest wyższa niż łącznie dla pozostałych konkurentów dynamika r/r składki przypisanej brutto zarówno płatnej okresowo jak i jednorazowo. Jednocześnie PZU Życie nadal pozostawał zdecydowanym liderem w segmencie składki płaconej okresowo. 2017 roku udział w tym segmencie wyniósł 45,8%.

W 2017 roku PZU Życie uzyskał wynik z działalności ubezpieczeniowej na poziomie 1 613 017 tys. zł. Głównym czynnikiem wpływającym na rezultaty PZU Życie w 2017 roku był wyższy poziom odszkodowań i świadczeń, głównie w ubezpieczeniach ochronnych w efekcie wzrostu częstości zgonów w I kwartale 2017 roku potwierdzony statystykami GUS dla całej populacji oraz rosnący poziom kosztów akwizycji, głównie w kanale bancassurance, które to czynniki kompensowane były wynikami z działalności inwestycyjnej Spółki. Kolejnym czynnikiem wpływającym na prowadzony biznes była ustawowa zmiana wieku emerytalnego. Pod koniec 2017 roku Spółka obserwowała zwiększone odejścia z portfela, szczególnie grupowego, osób w nowym, obniżonym wieku emerytalnym. Część z nich zdecydowała się skorzystać z prawa do indywidualnej kontynuacji ubezpieczenia, co z kolei negatywnie wpływało na wyniki bieżącego okresu poprzez zawiązywanie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na przyszłe wypłaty świadczeń.

System zarządzania

Obowiązujący w Spółce system zarządzania, w tym organizacja, jest adekwatny do skali działalności, zakresu realizowanych funkcji, skali i złożoności ryzyk i wspiera skutecznie realizację celów strategicznych oraz bieżących celów biznesowych i operacyjnych.

System zarządzania Spółki obejmuje w szczególności Zarząd, Radę Nadzorczą oraz cztery funkcje kluczowe – aktuarialną, zarządzania ryzykiem, zgodności z przepisami oraz audytu wewnętrznego. Podział kompetencji Zarządu pomiędzy poszczególnych jego członków jest precyzyjnie określony. Każda z funkcji kluczowych posiada przypisany zakres kompetencji i zadań oraz właściwą jej niezależność operacyjną i dostęp do organu zarządzającego i nadzorującego. W strukturze Spółki funkcjonują komitety, wspierające jej działalność w dedykowanych obszarach biznesowych i zarządzaniu korporacyjnym. W PZU Życie wdrożono zasady wynagradzania Rady Nadzorczej, Zarządu oraz pracowników odnoszące się do wymogów Systemu WII, a także zasady oceny kompetencji i reputacji osób nadzorujących oraz wykonujących funkcje kluczowe. System zarządzania ryzykiem jest oparty na procesie zarządzania ryzykiem oraz strukturze organizacyjnej z podziałem kompetencji i zadań realizowanych w ramach tego procesu. W systemie zarządzania funkcjonuje system kontroli wewnętrznej, który ma na celu zapewnienie przestrzegania przez Spółkę wymogów regulacyjnych oraz skuteczność i wydajność operacji oraz zabezpieczenie dostępności i wiarygodności informacji finansowych i niefinansowych. Spółka wdrożyła szczegółowe zasady realizacji outsourcingu, w tym czynności uznawanych za podstawowe i ważne.

W okresie sprawozdawczym nastąpiła zmiana osoby nadzorującej kluczową funkcję audytu wewnętrznego – z Dyrektora Biura Audytu Wewnętrznego na Dyrektora Zarządzającego ds. Audytu.

Profil ryzyka

Profil ryzyka PZU Życie wynika ze strategii oraz planów biznesowych Grupy PZU i jest okresowo monitorowany i kontrolowany.

Najistotniejsze ryzyka to ryzyko aktuarialne i ryzyko rynkowe, co wynika ze skali działalności ubezpieczeniowej prowadzonej przez Spółkę oraz wielkości środków uzyskanych w wyniku głównej działalności i przeznaczonych do inwestowania.

W ramach obowiązujących przepisów systemu WII PZU Życie wylicza SCR odpowiadający wielkości dopuszczonych środków własnych, które umożliwiają Spółce pokrycie znacznych nieprzewidzianych strat w przeciągu 1 roku, SCR ma zapewniać dostateczne zabezpieczenie interesów ubezpieczonych.

Ze względu na rodzaj działalności i istotne ryzyka formuła standardowa zaproponowana przez przepisy dobrze obrazuje wymóg kapitałowy i dlatego jest przez PZU Życie stosowana. SCR dla PZU Życie obejmuje m.in. ryzyka: aktuarialne, rynkowe, niewypłacalności kontrahenta i operacyjne oraz korektę z tytułu zdolności odroczonego podatku dochodowego do pokrywania strat.

Podstawowy wymóg kapitałowy po dywersyfikacji wyniósł na koniec 2017 roku 3 010 151 tys. zł i spadł o 23% w stosunku do końca 2016 roku. W głównej mierze zmiana została spowodowana spadkiem wymogów kapitałowych ryzyka rynkowego i ryzyka aktuarialnego ubezpieczeń życiowych, co było konsekwencją podjętych decyzji biznesowych w zakresie działalności lokacyjnej i działalności ubezpieczeniowej.

Spadek wymogu kapitałowego dla ryzyka rynkowego w 2017 roku wyniósł 1 091 846 tys. zł i spowodowany był w głównej mierze umorzeniem jednostek uczestnictwa funduszy inwestycyjnych, co skutkowało zmniejszeniem wymogów z tytułu ryzyka cen akcji i ryzyka koncentracji.

W 2017 roku wielkość wymogu kapitałowego dla ryzyka aktuarialnego w ubezpieczeniach na życie uległa zmniejszeniu o 168 849 tys. zł z uwagi na zmianę założeń statystycznych w modelach aktuarialnych. Z kolei wielkość wymogu kapitałowego dla ryzyka aktuarialnego w ubezpieczeniach zdrowotnych o charakterze ubezpieczeń na życie wzrosła o 32 931 tys. zł, co jest pochodną rozwoju segmentu ubezpieczeń zdrowotnych.

Wycena dla celów wypłacalności

Spółka wycenia aktywa i zobowiązania inne niż rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe dla celów wypłacalności w wartości godziwej. Wartość godziwą ustala się według cen rynkowych notowanych na aktywnych rynkach tych samych aktywów lub zobowiązań. W przypadku braku aktywnego rynku zastosowane zostały alternatywne metody wyceny spośród trzech dopuszczonych przepisami systemu WII: rynkowej, dochodowej lub kosztowej.

Najistotniejsze grupy aktywów według bilansu ekonomicznego PZU Życie to: nieruchomości, jednostki podporządkowane, dłużne papiery wartościowe, jednostki uczestnictwa oraz certyfikaty inwestycyjne w przedsiębiorstwach zbiorowego inwestowania oraz aktywa dla ubezpieczeń na życie, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i ubezpieczeń na życie związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym.

Główne różnice w wycenie ww. aktywów w stosunku do wyceny w sprawozdaniu finansowym wg PSR dotyczą nieruchomości, jednostek podporządkowanych oraz dłużnych papierów wartościowych. Różnice te wynikają przede wszystkim z faktu, że w bilansie ekonomicznym ww. aktywa wycenione są w wartości godziwej, natomiast w sprawozdaniu finansowym wg PSR stosowane są metody wyceny oparte na koszcie historycznym (cena nabycia pomniejszona o umorzenie, metoda praw własności, skorygowana cena nabycia).

Najistotniejsze grupy zobowiązań według bilansu ekonomicznego PZU Życie to rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe oraz rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego.

Spółka wycenia rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe w wartości, której inny zakład ubezpieczeń lub zakład reasekuracji (zakład odniesienia) mógłby zgodnie z oczekiwaniami za przejście zobowiązań ubezpieczeniowych i reasekuracyjnych i wywiązanie się z nich. Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe wyliczane na potrzeby wypłacalności składają się z BEL oraz RM.

W okresie sprawozdawczym nie zaszły istotne zmiany w sposobie wyceny aktywów i zobowiązań innych niż rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe. W zakresie wyceny BEL istotne zmiany założeń przyjętych w ramach obliczeń BEL w 2017 roku w porównaniu do poprzedniego okresu sprawozdawczego dotyczyły założeń ekonomicznych oraz innych niż ekonomiczne. Łączny efekt zmian założeń ekonomicznych wynikał ze zmian stóp dyskonta. Łączny efekt zmian założeń innych niż ekonomiczne dotyczy w szczególności zmian założeń o szkodowości, zmian założeń kosztowych oraz zmian założeń o rezygnacjach.

Zarządzanie kapitałem

Celem polityki kapitałowej i dywidendowej PZU Życie jest koncentracja na stopie zwrotu poprzez efektywne zarządzanie kapitałem, przy zachowaniu poziomu bezpieczeństwa i utrzymaniu zasobów kapitałowych na cele strategicznego rozwoju poprzez akwizycje.

W 2017 roku Spółka spełniała wymogi wypłacalności i posiadała dopuszczone środki własne na pokrycie kapitałowego wymogu wypłacalności. SCR wynosił 2 725 519 tys. zł, a dopuszczone środki własne, zaliczone do kategorii 1 – nieograniczone, 11 908 859 tys. zł, co zapewniało współczynnik pokrycia SCR dopuszczonymi środkami własnymi na poziomie 437%. Minimalny wymóg kapitałowy (MCR) wynosił 1 226 483 tys. zł, a dopuszczone środki własne, zaliczone do kategorii 1 – nieograniczone, 11 908 859 tys. zł, co zapewniało współczynnik pokrycia MCR dopuszczonymi środkami własnymi na poziomie 971%.

Spadek dopuszczonych środków własnych w stosunku do 2016 roku wyniósł 1 830 520 tys. zł, co oznacza spadek o 13%. Zmniejszenie względem 31 grudnia 2016 roku nastąpiło przede wszystkim z uwagi na fakt, że na dzień 31 grudnia 2016 roku Spółka nie pomniejszyła wartości dostępnych środków własnych o wartość przewidywanych dystrybucji wyniku netto poza kapitały statutowe (dywidenda oraz odpis na ZFŚS). Na dzień 31 grudnia 2017 roku Spółka pomniejszyła wartość dostępnych środków własnych o hipotetyczne wartości dystrybucji wyniku netto poza kapitały statutowe, stosując założenia opisane w części E.1.2.1.

SCR w 2017 roku spadł o 21% w porównaniu do 2016 roku w wyniku zmian podstawowego wymogu kapitałowego, o którym mowa w Podsumowaniu dotyczącym Profilu ryzyka.

Spółka nie korzysta przy kalkulacji SCR z przepisów przejściowych. Na dzień 31 grudnia 2017 roku PZU nie stosował korekty dopasowującej, o której mowa w art. 227 ustawy o działalności ubezpieczeniowej, korekty z tytułu zmienności, o której mowa w art. 229 ustawy o działalności ubezpieczeniowej, przejściowej struktury terminowej stopy procentowej wolnej od ryzyka, o której mowa w art. 496 ustawy o działalności ubezpieczeniowej ani przejściowego odliczenia, o którym mowa w art. 497 ustawy o działalności ubezpieczeniowej.

A. Działalność i wyniki operacyjne

A.1. Działalność

A.1.1. Nazwa i forma prawna

PZU Życie należy do Grupy Kapitałowej PZU, w której dominującym podmiotem jest PZU.

A.1.2. Organ nadzoru odpowiedzialny za nadzór finansowy nad Spółką oraz organ sprawujący nadzór nad Grupą Kapitałową PZU

Organ nadzoru odpowiedzialny za nadzór finansowy nad PZU Życie oraz nad Grupą Kapitałową PZU:
KNF, Plac Powstańców Warszawy 1, 00-030 Warszawa.

A.1.3. Kluczowy biegły rewident

Marcin Dymek, nr w rejestrze 9899, działający w imieniu firmy audytorskiej KPMG Audyt Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością sp.k., nr na liście 3546, ul. Inflancka 4A 00-189 Warszawa, Polska.

A.1.4. Udziałowcy posiadający znaczne pakiety akcji Spółki

Na dzień 31 grudnia 2017 roku kapitał zakładowy PZU Życie wynosił 295 000 tys. zł i dzielił się na 11 800 000 akcji imiennych zwykłych o wartości nominalnej 25 zł każda. W 2017 roku nie wystąpiły żadne zmiany kapitału zakładowego. Na dzień 31 grudnia 2017 roku właścicielem 100% akcji PZU Życie był PZU.

A.1.5. Pozycja Spółki w prawnej strukturze Grupy Kapitałowej PZU

Strukturę kapitałową Grupy PZU według stanu na dzień 31 grudnia 2017 roku zaprezentowano w załączniku nr 1 do niniejszego sprawozdania*.

Uproszczony schemat organizacyjny Spółki zaprezentowano w załączniku nr 2.

A.1.6. Istotne linie biznesowe PZU Życie oraz istotne obszary geograficzne, na których Spółka prowadzi działalność

PZU Życie zaspakaja potrzeby 11 mln ubezpieczonych w zakresie grupowych, indywidualnych oraz indywidualnie kontynuowanych ubezpieczeń na życie. Do celów zarządczych produkty PZU Życie raportowane i analizowane są w podziale na trzy segmenty: ubezpieczenia grupowe i indywidualnie kontynuowane, ubezpieczenia indywidualne oraz kontrakty inwestycyjne. W podziale na linie biznesowe w systemie WII Spółka oferuje pozostałe ubezpieczenia na życie (stanowiące około 75% łącznych przychodów oraz około 85% łącznych wyników technicznych), ubezpieczenia, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i ubezpieczenia związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, ubezpieczenia zdrowotne oraz ubezpieczenia z udziałem w zyskach.

Rynkiem działalności PZU Życie jest Polska, przy czym Spółka działa na terenie całego kraju, nie koncentrując się na żadnej z jego części.

PZU Życie od lat jest liderem na rynku ubezpieczeń na życie w Polsce. W 2017 roku PZU Życie zebrał 34,9% składki przypisanej brutto wszystkich zakładów ubezpieczeń na życie, co oznacza znaczący wzrost w stosunku do ubiegłorocznego udziału w rynku (+1,2 p.p.). Przyczyną wzrostu udziału rynkowego PZU Życie jest wyższa niż łącznie dla pozostałych konkurentów dynamika r/r składki przypisanej brutto zarówno płatnej okresowo jak i jednorazowo.

Jednocześnie PZU Życie nadal pozostawał zdecydowanym liderem w segmencie składki płaconej okresowo. W 2017 roku pozyskał 45,8% tego rodzaju składek firm ubezpieczeniowych, co oznacza wzrost udziału w tym segmencie rynku w stosunku do ubiegłego roku o 0,7 p.p. oraz najwyższy poziom udziału w tym segmencie rynku od 2010 roku. Roczna dynamika składki przypisanej brutto PZU Życie w tym segmencie wyniosła 1,7%, przy ujemnej dynamice pozostałych uczestników rynku na poziomie -0,9%. Jednym z głównych czynników był tu dynamiczny rozwój portfela ubezpieczeń zdrowotnych. PZU Życie posiada w swoim portfelu już 1,5 mln tego rodzaju polis. KNF od początku 2016 roku publikuje również dane, które pozwalają zaprezentować macierzowo udział PZU Życie wyłącznie w segmencie ubezpieczeń na życie (grupa I) dla składki opłacanej okresowo i po IV kwartale 2017 roku wyniósł on 65,4% mierząc składką przypisaną brutto oraz 72,7% mierząc liczbą czynnych umów. Dla tej samej grupy ryzyk udział w rynku względem sposobu zawarcia umowy w analizowanym okresie kształtował się na poziomie – 68,1% dla umów zawartych w formie grupowej oraz 41,0% dla umów indywidualnych (mierząc składką przypisaną brutto).

* W załączniku nie zostały zamieszczone fundusze inwestycyjne, nad którymi Grupa PZU sprawowała kontrolę na dzień 31 grudnia 2017 roku w świetle MSSF 10 oraz spółki zależne od tych funduszy. Do funduszy tych należały: PZU SFIO Universum, PZU FIZ Dynamiczny, PZU FIZ Sektora Nieruchomości, PZU FIZ Sektora Nieruchomości 2, PZU FIZ Aktywów Niepublicznych BIS 1, PZU FIZ Aktywów Niepublicznych BIS 2, PZU FIZ Aktywów Niepublicznych Witelo Fund, PZU FIZ Surowcowy, PZU FIO Globalny Obligacji Korporacyjnych, PZU Dłużny Aktywny, PZU Telekomunikacja Media Technologia, PZU Akcji Spółek Dywidendowych, PZU FIZ Forte, PZU FIZ Akcji Combo.

Dodatkowo do Grupy PZU należały na dzień 31 grudnia 2017 roku spółki zależne od funduszy:

- 1) Armatura Kraków SA wraz ze swoimi spółkami zależnymi tworzącymi Grupę Kapitałową Armatura (Aquaform SA, Aquaform Badprodukte GmbH, Aquaform Ukraine TOW, Aquaform Romania SRL, Morehome.pl sp. z o.o.);
- 2) Arm Property sp. z o.o.;
- 3) spółki prawa handlowego mające charakter jednostek specjalnego przeznaczenia zależne od funduszy PZU FIZ Sektor Nieruchomości i PZU FIZ Sektor Nieruchomości 2, których liczba wynosiła odpowiednio dla każdego funduszu: 15 i 20.

Stabilnemu rozwojowi ubezpieczeń grupowych i kontynuowanych PZU Życie zawdzięcza wysoką rentowność oraz pozycję lidera na polskim rynku ubezpieczeniowym. Jednocześnie, utrzymując innowacyjne podejście do potrzeb ubezpieczonych, PZU Życie zwiększa zakres proponowanych opcji i dodatków, rozszerzając dostępną ochronę ubezpieczeniową o kolejne rodzaje produktów zdrowotnych, które dzięki szerokiej sieci placówek i bogatej ofercie rozwijają się z dwucyfrową dynamiką. Oferta ubezpieczeń grupowych jest uzupełniona przez unikalną opcję indywidualnej kontynuacji, pozwalającą utrzymać ochronę ubezpieczeniową po odejściu z polisy grupowej. Z opcji tej skorzystało około 5 mln ubezpieczonych.

PZU Życie jest innowatorem na polskim rynku ubezpieczeniowym. Jako pierwsza instytucja w Polsce zaproponowała IKZE, rozszerzając dostępną ofertę produktów III filaru systemu emerytalnego. Jednocześnie, dzięki ofercie produktów inwestycyjnych ubezpieczeni mogą skutecznie pomnażać swoje oszczędności.

W ramach ubezpieczeń indywidualnych oferta PZU Życie skupia się wokół zapewnienia ochrony ubezpieczeniowej dzięki produktom ochronnym oraz na życie i dożycie.

Informacja na temat składek, odszkodowań i świadczeń, kosztów w podziale na linie biznesowe w systemie WII oraz według kraju zawierał formularz QRT S.05.01.02 stanowiący załącznik nr 3 oraz S.05.02.01 stanowiący załącznik nr 4 do sprawozdania.

A.1.7. Wszelkie istotne zdarzenia gospodarcze i inne, które miały miejsce w okresie sprawozdawczym i które wywarły istotny wpływ na PZU Życie

Dnia 28 czerwca 2017 roku Zwyczajne Walne Zgromadzenie PZU Życie podjęło uchwałę w sprawie podziału zysku netto za rok obrotowy 2016 w kwocie 1 434 346 tys. zł w następujący sposób:

- przeznaczenie na dywidendę kwoty 1 429 346 tys. zł;
- przeznaczenie na odpis na Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych kwoty 5 000 tys. zł.

Dzień dywidendy ustalono na 28 czerwca 2017 roku, a wypłaty dokonano 17 października 2017 roku.

A.2. Wynik z działalności ubezpieczeniowej

Składki, odszkodowania oraz koszty w podziale na linie biznesowe przedstawia formularz S.05.01.02 stanowiący załącznik nr 3 do sprawozdania.

A.2.1. Główne czynniki mające wpływ na osiągnięty wynik z działalności ubezpieczeniowej wg PSR

W 2017 roku PZU Życie uzyskał wynik z działalności ubezpieczeniowej na poziomie 1 613 017 tys. zł, niższy o 258 462 tys. zł niż w roku 2016.

Główne czynniki wpływające na rezultaty PZU Życie w 2017 roku to:

- wyższa składka przypisana brutto; wyniosła ona 8 563 065 tys. zł, co oznacza wzrost o 6,6% w porównaniu z poprzednim rokiem. Głównym czynnikiem wzrostu była wyższa sprzedaż indywidualnych produktów unit-linked w kanale bankowym. Jednocześnie odnotowano wzrost sprzedaży w segmencie ubezpieczeń grupowych i indywidualnie kontynuowanych - wyższa składka o 79 725 tys. zł, głównie w wyniku pozyskania kolejnych składek w ubezpieczeniach zdrowotnych zawieranych w formie grupowej;
- wzrost wyniku netto na działalności inwestycyjnej głównie w efekcie wyższej rentowności portfeli dłużnych w związku z lepszą sytuacją na polskim rynku długu oraz zakupem obligacji skarbowych o wysokiej rentowności na rynku pierwotnym, pozyskaniem wysokomarżowych ekspozycji korporacyjnych, jak również realizacją wysokiego wyniku na sprzedaży jednostek uczestnictwa, a dodatkowo lepszego wyniku na działalności inwestycyjnej, gdy ryzyko lokaty ponosi ubezpieczający, w szczególności w związku z lepszą sytuacją na rynkach kapitałowych;
- wyższy poziom odszkodowań i świadczeń, głównie w ubezpieczeniach ochronnych w efekcie wzrostu częstości zgonów w I kwartale 2017 roku potwierdzony statystykami GUS dla całej populacji. W kolejnych kwartałach 2017

roku powrót do poziomów szkodowości obserwowanych w analogicznym okresie poprzedniego roku; wzrost poziomu wykupów produktów inwestycyjnych równoważony był adekwatną zmianą rezerw techniczno-ubezpieczeniowych;

- na zmianę stanu innych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym wpływały w 2017 roku w szczególności wzrosty rezerw dla produktów unit-linked w kanale bancassurance oraz w mniejszym stopniu tego samego rodzaju produktów oferowanych w sieci własnej PZU Życie (głównie PPE, IKE, IKZE). W obu przypadkach było to efektem zarówno zwiększenia przez klientów wpłat na rachunki ubezpieczeniowych funduszy kapitałowych, jak i istotnie lepszych w bieżącym okresie niż przed rokiem wyników z działalności lokacyjnej.
- wzrost w zakresie kosztów działalności ubezpieczeniowej głównie w zakresie kosztów akwizycji podczas, gdy koszty administracyjne utrzymywały się na poziomie podobnym do poprzedniego roku; łącznie koszty działalności ubezpieczeniowej wyniosły 1 123 055 tys. zł, co oznacza, że wzrosły w porównaniu do ubiegłego roku o 30 363 tys. zł, w tym koszty akwizycji wzrosły o 28 260 tys. zł do poziomu 467 825 tys. zł, a koszty administracyjne wzrosły o 2 061 tys. zł do poziomu 655 230 tys. zł; czynnikiem determinującym wzrost kosztów akwizycji była przede wszystkim wyższa sprzedaż produktów unit-linked w kanale bancassurance oraz rozwój biznesu ochronnego i zdrowotnego.

Wynik z działalności ubezpieczeniowej w podziale na grupy ustawowe (tys. zł)	2017	2016
Grupa 1 – ubezpieczenia na życie	386 521	605 047
Grupa 2 – ubezpieczenia posagowe, zaopatrzenia dzieci	17 441	18 566
Grupa 3 - Ubezpieczenia na życie, jeżeli są związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, a także ubezpieczenia na życie, w których świadczenie zakładu ubezpieczeń jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe	30 411	51 384
Grupa 4 – ubezpieczenia rentowe	13 758	44 474
Grupa 5 – ubezpieczenia wypadkowe i chorobowe, jeżeli są uzupełnieniem ubezpieczeń wymienionych w grupach 1-4	1 164 886	1 152 008
RAZEM	1 613 017	1 871 479

A.2.2. Przychody (składki)

W 2017 roku PZU Życie zebrał składki brutto o wartości 8 563 065 tys. zł, czyli o 6,6% więcej niż w 2016 roku.

Jednocześnie wśród produktów charakteryzujących się okresową płatnością składki zanotowano wzrost jej poziomu w stosunku do ubiegłego roku o 1,7% do poziomu 7 497 319 tys. zł.

Wyniki osiągnięte w poszczególnych liniach biznesowych były pochodną:

- w pracowniczych ubezpieczeniach grupowych - wzrostu średniej składki oraz średniej ilości umów dodatkowych zawieranych przez każdego ubezpieczonego;
- w ubezpieczeniach indywidualnie kontynuowanych – podtrzymania polityki dosprzedaży umów dodatkowych, w tym szczególnie wraz z ofertowaniem umowy podstawowej w oddziałach PZU przy jednoczesnej indeksacji składki z umów podstawowych (podwyższania sumy ubezpieczenia w trakcie trwania umów);
- w ubezpieczeniach zdrowotnych – rosnącej liczby ubezpieczonych w kontraktach ambulatoryjnych, rozwoju oferty produktu lekowego oraz wzrostu doubezpieczenia umowami dodatkowymi; PZU Życie posiadał w portfolio tego rodzaju produktów już 1,5 mln umów;
- wzrostu rok do roku przypisu składki z ubezpieczeń indywidualnych ochronnych zarówno o charakterze kapitałowym, jak i terminowym we własnych kanałach sprzedaży (w szczególności wysoka nowa sprzedaż w oddziałach PZU);
- w grupie 3, produktów z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym zmiany w wyniku:
 - wyższych wpłat na rachunki ubezpieczeniowych funduszy kapitałowych w ubezpieczeniach unit-linked oferowanych razem z Bankiem Millennium S. A.;

- o wprowadzenia do sprzedaży od początku 2017 roku nowego produktu unit-linked razem z Alior Bank – Multi Kapitał;
- o wzrostu wpłat na rachunki ubezpieczeniowych funduszy kapitałowych produktów unit-linked oferowanych poprzez oddziały PZU, szczególnie IKE oraz Cel na Przyszłość;
- wzrostu wartości subskrypcji produktu strukturyzowanego w oddziałach PZU;
- wycofania z oferty od czerwca 2016 roku krótkoterminowych produktów na życie i dożycie w kanale własnym.

Składka przypisana brutto wg PSR w podziale na grupy ustawowe (tys. zł)	2017	2016
Grupa 1 – ubezpieczenia na życie	3 989 873	4 002 176
Grupa 2 – ubezpieczenia posagowe, zaopatrzenia dzieci	52 435	51 834
Grupa 3 - Ubezpieczenia na życie, jeżeli są związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, a także ubezpieczenia na życie, w których świadczenie zakładu ubezpieczeń jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe	1 440 305	993 134
Grupa 4 – ubezpieczenia rentowe	-	-
Grupa 5 – ubezpieczenia wypadkowe i chorobowe, jeżeli są uzupełnieniem ubezpieczeń wymienionych w grupach 1-4	3 080 452	2 987 274
RAZEM	8 563 065	8 034 418

A.2.3. Koszty

A.2.3.1. Obsługa i likwidacja świadczeń oraz zmiana stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych wg PSR

W 2017 roku poniesiony przez PZU Życie koszt z tytułu odszkodowań i świadczeń wyniósł 6 262 304 tys. zł wobec 6 186 948 tys. zł wypłaconych w roku 2016, co stanowiło wzrost o 75 356 tys. zł, tj. 1,2%.

Na wyższe odszkodowania i świadczenia w ubezpieczeniach grupowych i indywidualnie kontynuowanych (+4,7%) składały się:

- wzrost w I kwartale 2017 w stosunku do ubiegłego roku liczby zgonów i w konsekwencji wypłacanych z tego tytułu świadczeń w ubezpieczeniach ochronnych. Wzrost ten miał swoje uzasadnienie w wyższej liczbie zgonów w całej populacji w Polsce na początku tego roku, co przedstawiają dane publikowane przez GUS. W kolejnych kwartałach zanotowano powrót do poziomów szkodowości obserwowanych w analogicznych okresach ubiegłego roku. Efekt ten był częściowo znoszony poprzez rozwiązywanie po zgonie ubezpieczonego rezerw matematycznych w produktach indywidualnie kontynuowanych;
- przyrost wartości kosztów świadczeń w ubezpieczeniach zdrowotnych, jako efekt dynamicznego rozwoju tego portfela umów;
- wyższej wartości wypłat transferowych w PPE.

Wartość odszkodowań i świadczeń w segmencie ubezpieczeń indywidualnych ukształtowała się na poziomie 1 153 677 tys. zł, co oznacza spadek o 3,5% w porównaniu z 2016 rokiem. Do ich spadku przyczynił się przede wszystkim wyższy poziom dożyć polis wśród produktów strukturyzowanych (zarówno w kanale bankowym, jak i własnym - zapadanie kolejnych transz), jak i długoterminowych umów ochronnych. Powyższy efekt został częściowo skompensowany poprzez wzrosty zarówno ilości jak i średniej wartości wykupów dokonywanych w portfelu unit-linked w kanale bancassurance;

Niższe kwoty świadczeń w ramach kontraktów inwestycyjnych wynikały ze znacznie niższego poziomu wypłat z tytułu dożycia w krótkoterminowych produktach na życie i dożycie zarówno w kanale bancassurance jak i własnym (w ubiegłym roku zapadły transze o wyższych wartościach; brak sprzedaży w kolejnych okresach – wycofanie produktów z oferty) oraz dodatkowo znacznie niższej wartości średniego wykupu dla produktów unit-linked.

Jednocześnie powyżej opisane efekty dla produktów o charakterze inwestycyjnym nie miały istotnego wpływu na wynik z uwagi na jednoczesną zmianę wartości rezerw techniczno-ubezpieczeniowych w analogicznej wysokości (za wyjątkiem opłat pobieranych za wcześniejszy wykup polisy).

Odszkodowania i świadczenia wg. PSR w podziale na grupy ustawowe (tys. zł)	2017	2016
Grupa 1 – ubezpieczenia na życie	3 674 219	3 792 627
Grupa 2 – ubezpieczenia posagowe, zaopatrzenia dzieci	63 509	66 927
Grupa 3 - Ubezpieczenia na życie, jeżeli są związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, a także ubezpieczenia na życie, w których świadczenie zakładu ubezpieczeń jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe	1 030 109	893 663
Grupa 4 – ubezpieczenia rentowe	40 309	40 664
Grupa 5 – ubezpieczenia wypadkowe i chorobowe, jeżeli są uzupełnieniem ubezpieczeń wymienionych w grupach 1-4	1 454 158	1 393 067
RAZEM	6 262 304	6 186 948

Wzrost innych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym wyniósł w 2017 roku 601 358 tys. zł.

Największy wzrost rezerw odnotowano w kategorii rezerw ubezpieczeń na życie związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, w szczególności w produktach bancassurance, głównie w wyniku wysokiej sprzedaży tego rodzaju produktów we współpracy z bankami Millennium i Alior oraz wysokiego, dodatniego wyniku inwestycyjnego. Istotny wzrost rezerw w tej kategorii zanotowano również w wyniku wysokich wpłat na produkty III filaru zabezpieczenia emerytalnego (PPE, IKE, IKZE).

Spadki rok do roku odnotowano w szczególności w obrębie pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych określonych w statucie, w tym głównie pozostałych rezerw na wypadek wystąpienia niskich stóp procentowych w starych, wieloletnich produktach terminowych zawieranych ze stopą techniczną wyższą niż bieżące rynkowe, w którym to przypadku portfel ulega stopniowemu wygaszeniu (dożycia umów).

Na wzrost rezerw grupy 1 wpłynęła w istotnym stopniu indeksacja sum ubezpieczenia oraz wzrost średniego wieku ubezpieczonych w portfelu ubezpieczeń indywidualnie kontynuowanych. Dodatkowo w wyniku ustawowej zmiany wieku emerytalnego Spółka obserwowała zwiększone odejścia z portfela, szczególnie grupowego, osób w obniżonym wieku emerytalnym. Część z nich zdecydowała się skorzystać z prawa do indywidualnej kontynuacji ubezpieczenia, co z kolei prowadziło do zawiązywania wyższych niż zazwyczaj rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na przyszłe wypłaty świadczeń.

Zmiany stanu innych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym wg. PSR w podziale na grupy ustawowe (tys. zł)	2017	2016
Grupa 1 – ubezpieczenia na życie	73 019	(389 688)
Grupa 2 – ubezpieczenia posagowe, zaopatrzenia dzieci	(15 159)	(18 793)
Grupa 3 - Ubezpieczenia na życie, jeżeli są związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, a także ubezpieczenia na życie, w których świadczenie zakładu ubezpieczeń jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe	571 862	94 488
Grupa 4 – ubezpieczenia rentowe	(27 813)	(55 230)
Grupa 5 – ubezpieczenia wypadkowe i chorobowe, jeżeli są uzupełnieniem ubezpieczeń wymienionych w grupach 1-4	(551)	(675)
RAZEM	601 358	(369 898)

A.2.3.2. Koszty akwizycji i administracyjne

W roku 2017 koszty działalności ubezpieczeniowej wzrosły łącznie o 2,8% w porównaniu do roku 2016, do poziomu 1 123 055 tys. zł.

Patrząc na strukturę kosztów to największy wzrost odnotowano w przypadku kosztów akwizycji (+28 260 tys. zł) co było efektem istotnie wyższego poziomu sprzedaży produktów unit-linked w kanale bancassurance z prowizją płatną z góry. Wzrost kosztów akwizycji w przypadku produktów ochronnych i zdrowotnych (rosnący portfel ubezpieczeń) został skompensowany w wyniku podpisania w II kwartale 2016 roku nowej umowy agencyjnej w kanale bancassurance, w efekcie której wynagrodzenie za wykonywanie czynności agencyjnych polegających na uczestniczeniu

w administrowaniu umów ubezpieczeń ochronnych jest traktowane jako koszt administracyjny w odróżnieniu od wcześniej obowiązującej umowy traktującej je jako koszt akwizycji.

Koszty administracyjne pozostały na poziomie zbliżonym do poprzedniego roku (+2 061 tys. zł). Wzrost wynikał z podpisanej w II kwartale 2016 umowy agencyjnej w kanale bancassurance, który to czynnik był w większości równoważony przez ograniczenie kosztów zarówno w działalności projektowej jak i działalności bieżącej poprzez stałe utrzymywanie dyscypliny kosztowej.

Koszty akwizycji wg. PSR w podziale na grupy ustawowe (tys. zł)	2017	2016
Grupa 1 – ubezpieczenia na życie	184 047	190 268
Grupa 2 – ubezpieczenia posagowe, zaopatrzenia dzieci	4 868	4 971
Grupa 3 - Ubezpieczenia na życie, jeżeli są związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, a także ubezpieczenia na życie, w których świadczenie zakładu ubezpieczeń jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe	83 823	62 644
Grupa 4 – ubezpieczenia rentowe	-	-
Grupa 5 – ubezpieczenia wypadkowe i chorobowe, jeżeli są uzupełnieniem ubezpieczeń wymienionych w grupach 1-4	195 087	181 682
RAZEM	467 825	439 565

Koszty administracyjne wg. PSR w podziale na grupy ustawowe (tys. zł)	2017	2016
Grupa 1 – ubezpieczenia na życie	375 725	364 452
Grupa 2 – ubezpieczenia posagowe, zaopatrzenia dzieci	5 172	4 893
Grupa 3 - Ubezpieczenia na życie, jeżeli są związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, a także ubezpieczenia na życie, w których świadczenie zakładu ubezpieczeń jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe	25 854	27 310
Grupa 4 – ubezpieczenia rentowe	793	427
Grupa 5 – ubezpieczenia wypadkowe i chorobowe, jeżeli są uzupełnieniem ubezpieczeń wymienionych w grupach 1-4	247 686	256 087
RAZEM	655 230	653 169

A.2.3.3. Pozostałe przychody i koszty techniczne

Saldo pozostałych przychodów i kosztów technicznych w 2017 roku było ujemne i wyniosło 63 018 tys. zł. Względem roku 2016 zanotowano poprawę wyniku o 14 586 tys. zł, głównie w wyniku dokonania niższego odpisu na fundusz przewencyjny.

A.3. Wynik z działalności lokacyjnej (inwestycyjnej)

W 2017 roku wynik z działalności inwestycyjnej PZU Życie wyniósł 1 219 436 tys. zł wobec 836 905 tys. zł – wzrost o 45,7%. Do głównych przyczyn wzrostu wyniku w 2017 roku w stosunku do roku 2016 należy zaliczyć:

- wyższe wyniki na jednostkach uczestnictwa, gdy ryzyko lokaty ponosi ubezpieczający, w efekcie lepszej sytuacji na rynkach;
- wzrost wyceny certyfikatów inwestycyjnych PZU Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego Aktywów Niepublicznych BIS1 poprzez pozyskanie wysokomarżowych ekspozycji w ramach portfela długu korporacyjnego;
- realizację wysokiego wyniku na sprzedaży jednostek uczestnictwa funduszy PZU Energia Medycyna Ekologia oraz PZU Dłużny Rynków Wschodzących;
- wyższe przychody z portfela polskich obligacji skarbowych utrzymywanych do terminu wymagalności na skutek zakupu obligacji na rynku pierwotnym o wysokiej rentowności.

Wynik z działalności inwestycyjnej wg PSR (tys. zł)	2017	2016
Nieruchomości	8 169	(20 156)
Udziały lub akcje w jednostkach podporządkowanych	73 190	59 854
Akcje	49 063	64 659
Jednostki uczestnictwa i certyfikaty inwestycyjne	328 087	101 980
Dłużne papiery wartościowe	692 515	623 535
Lokaty terminowe	8 666	14 525
Pożyczki	3 260	20 167
Pozostałe	56 486	(27 659)
RAZEM	1 219 436	836 905

Wynik brutto (bez wpływu podatkowego) z działalności inwestycyjnej ujęty w kapitał z aktualizacji wyceny wyniósł w 2017 roku 24 850 tys. zł wobec straty na poziomie 59 637 tys. zł w roku ubiegłym, na co główny wpływ miał wzrost wyceny jednostek uczestnictwa Specjalistycznego Funduszu Inwestycyjnego Otwartego Universum wobec słabszych wyników funduszu w porównywalnym roku. Wpływ ten został częściowo skompensowany w 2017 roku realizacją wyniku na jednostkach uczestnictwa funduszy PZU Energia Medycyna Ekologia oraz Dłużny Rynków Wschodzących.

Wynik brutto przez kapitał z aktualizacji wyceny (zmiana w tys. zł)	2017	2016
Nieruchomości	-	(34)
Udziały lub akcje w jednostkach podporządkowanych	6 224	3 283
Akcje	-	-
Jednostki uczestnictwa i certyfikaty inwestycyjne	18 626	(62 886)
Dłużne papiery wartościowe	-	-
Lokaty terminowe	-	-
Pożyczki	-	-
Pozostałe	-	-
RAZEM	24 850	(59 637)

W ciągu 2017 roku PZU Życie nie prowadził działalności w zakresie sekurytyzacji.

A.4. Wyniki z pozostałych rodzajów działalności

W 2017 roku PZU Życie uzyskał wynik brutto na poziomie 1 570 096 tys. zł wobec 1 783 708 tys. zł w poprzednim roku (spadek o 12,0%). Natomiast zysk netto wyniósł 1 260 238 tys. zł wobec 1 434 346 tys. zł w 2016 roku (spadek o 12,1%).

Pozycja przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów, przeniesione z technicznego rachunku ubezpieczeń na życie składa się głównie z dodatniego i wyższego niż w 2016 roku wyniku z lokat w jednostkach podporządkowanych. Pozytywny wpływ na zmianę tej pozycji rok do roku miał również brak w bieżącym roku istotnego odpisu z tytułu trwałej utraty wartości nieruchomości, a także ujemnego wyniku z transakcji na instrumentach pochodnych, które miały miejsce w 2016 roku. Dodatkowo w 2017 roku dokonano sprzedaży z zyskiem jednostek uczestnictwa w funduszach PZU Energia Medycyna Ekologia (EME) oraz Dłużny Rynków Wschodzących (DRW).

Główna różnica rok do roku wśród zdarzeń ewidencjonowanych w ramach pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych wynika z:

- kosztu reorganizacji i restrukturyzacji zatrudnienia przeprowadzonego w 2017 roku,
- gorszego w 2017 roku wyniku z różnic kursowych z pozostałej działalności operacyjnej oraz kosztów finansowych z tytułu umów warunkowej sprzedaży instrumentów finansowych,

- wyższego w 2017 roku kosztu z tytułu wprowadzenia w lutym 2016 roku podatku od niektórych instytucji finansowych, tzw. podatku bankowego, którego koszt dla PZU Życie w analizowanym roku wyniósł 124 119 tys. zł w porównaniu z 111 872 tys. zł w roku poprzednim.

Poniższa tabela prezentuje przychody i koszty PZU Życie inne niż przychody i koszty techniczne.

Ogólny rachunek zysków i strat wg PSR (tys. zł)	2017	2016
Wynik techniczny	1 613 017	1 871 479
Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów, przeniesione z technicznego rachunku ubezpieczeń na życie	112 624	10 779
Pozostałe przychody operacyjne	7 330	26 068
Pozostałe koszty operacyjne	(162 875)	(124 618)
Zysk (strata) brutto	1 570 096	1 783 708
Podatek dochodowy	(309 858)	(349 362)
Zysk (strata) netto	1 260 238	1 434 346

W roku 2017 roku Spółka nie posiadała istotnych umów leasingu.

A.5. Wszelkie inne informacje

Brak w 2017 roku innych niż opisane powyżej istotnych zdarzeń, które miały wpływ na wynik operacyjny PZU Życie.

B. System zarządzania

B.1. Informacje ogólne o systemie zarządzania

Obowiązujący w Spółce system zarządzania, w tym organizacja, jest adekwatny do skali działalności, zakresu realizowanych funkcji, skali i złożoności ryzyk i wspiera skutecznie realizację celów strategicznych oraz bieżących celów biznesowych i operacyjnych.

Przyjęte rozwiązania formalne, organizacyjne i procesowe obejmują wszystkie istotne elementy systemu zarządzania i umożliwiają utrzymanie akceptowalnego poziomu ryzyka w Spółce.

System zarządzania adresuje w przyjętej strukturze Spółki wszystkie zadania określone dla zakładu ubezpieczeń zgodnie z obowiązującymi przepisami. Ocena adekwatności systemu zarządzania została dokonana na podstawie przeprowadzonych analiz działalności w obszarach wskazanych w wymogach regulacyjnych oraz poddanych raportowaniu w niniejszym sprawozdaniu.

B.1.1. Rada Nadzorcza

Zgodnie ze Statutem Spółki, Rada Nadzorcza składa się z pięciu do dziewięciu członków powoływanych i odwoływanych przez Walne Zgromadzenie. Członkowie Rady Nadzorczej są powoływani na okres wspólnej kadencji, która obejmuje trzy kolejne pełne lata obrotowe.

Rada Nadzorcza uchwała Regulamin Rady Nadzorczej określający jej organizację i sposób wykonywania czynności. Regulamin określa skład oraz sposób powoływania Rady Nadzorczej, zadania i zakres działalności oraz sposób jej zwoływania i prowadzenia obrad.

Rada Nadzorcza wybiera ze swojego składu Przewodniczącego i Wiceprzewodniczącego, a także może wybrać spośród swoich członków Sekretarza.

Przewodniczący Rady Nadzorczej kieruje pracami Rady Nadzorczej. W przypadku nieobecności Przewodniczącego Rady Nadzorczej, w tym tymczasowej przeszkody uniemożliwiającej mu sprawowanie funkcji oraz sytuacji, w której nastąpiło wygaśnięcie mandatu Przewodniczącego Rady Nadzorczej i nie został jeszcze powołany nowy Przewodniczący Rady Nadzorczej, wszelkie prawa i obowiązki Przewodniczącego Rady Nadzorczej są wykonywane przez Wiceprzewodniczącego Rady Nadzorczej, z wyłączeniem uprawnienia do rozstrzygania o treści uchwały Rady Nadzorczej w przypadku równości głosów.

Rada Nadzorcza może wybrać spośród swoich członków Sekretarza Rady Nadzorczej. Sekretarz Rady Nadzorczej wspomaga Przewodniczącego Rady Nadzorczej, a w razie jego nieobecności Wiceprzewodniczącego Rady Nadzorczej, przy wykonywaniu obowiązków, w szczególności:

- 1) organizuje pracę Rady Nadzorczej;
- 2) czuwa nad obsługą organizacyjno-techniczną posiedzeń Rady Nadzorczej;
- 3) odpowiada za sporządzanie protokołów posiedzeń Rady Nadzorczej;
- 4) przedstawia projekty sprawozdań, do których sporządzania obliguje Radę Nadzorczą Statut.

Rada Nadzorcza może delegować swoich członków do samodzielnego pełnienia określonych czynności nadzorczych. Delegowanie następuje każdorazowo uchwałą Rady Nadzorczej określającą osobę lub osoby delegowane, szczegółowy zakres czynności nadzorczych oraz czas trwania delegowania. Członkowie Rady Nadzorczej delegowani do samodzielnego pełnienia określonych czynności nadzorczych składają Radzie Nadzorczej pisemne sprawozdanie z dokonywanych czynności na najbliższym posiedzeniu Rady Nadzorczej, po dokonaniu jakichkolwiek czynności nadzoru w sposób samodzielny. W okresie sprawozdawczym Rada Nadzorcza nie skorzystała z powyższego uprawnienia.

Rada Nadzorcza sprawuje stały nadzór nad działalnością Spółki we wszystkich dziedzinach jej działalności.

Do kompetencji Rady Nadzorczej należy w szczególności:

- 1) ocena sprawozdania Zarządu z działalności Spółki oraz sprawozdania finansowego za ubiegły rok obrotowy w zakresie ich zgodności z księgami i dokumentami, jak i ze stanem faktycznym;
- 2) ocena wniosków Zarządu dotyczących podziału zysku albo pokrycia straty;
- 3) składanie Walnemu Zgromadzeniu pisemnego sprawozdania z wyników oceny, o której mowa w pkt 1 i 2, corocznej zwięzłej oceny sytuacji Spółki, z uwzględnieniem oceny systemu kontroli wewnętrznej i systemu zarządzania ryzykiem istotnym dla Spółki, oraz corocznego sprawozdania z pracy Rady Nadzorczej;
- 4) zawieranie, rozwiązywanie i zmiana umów z członkami Zarządu oraz ustalenie zasad ich wynagradzania i wynagrodzeń;
- 5) powoływanie, zawieszanie oraz odwoływanie członków Zarządu lub całego Zarządu, jak również podejmowanie decyzji o ustaniu takiego zawieszenia;
- 6) udzielanie zgody w sprawie przeniesienia całości lub części portfela ubezpieczeniowego;
- 7) akceptowanie wniosków Zarządu w sprawie nabycia, objęcia lub zbycia udziałów oraz akcji spółek, jak również w sprawie uczestniczenia Spółki w innych podmiotach - Rada Nadzorcza może określić do jakiej kwoty, na jakich warunkach oraz w jakim trybie Zarząd może dokonywać wskazanych czynności bez obowiązku uzyskania akceptacji Rady Nadzorczej;
- 8) delegowanie członków Rady Nadzorczej do czasowego wykonywania czynności członków Zarządu, którzy zostali odwołani, złożyli rezygnację albo z innych przyczyn nie mogą sprawować swych czynności;
- 9) wybór podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych, któremu powierzone zostanie badanie rocznych sprawozdań finansowych Spółki;
- 10) ustalanie jednolitego tekstu zmienionego Statutu;
- 11) udzielanie zgody na nabycie lub zbycie nieruchomości, użytkowania wieczystego lub udziału w nieruchomości lub w użytkowaniu wieczystym, o wartości przekraczającej równowartość 3.000.000 euro brutto;
- 12) udzielanie zgody na wypłatę zaliczki na poczet przewidywanej dywidendy;
- 13) udzielanie zgody na tworzenie i znoszenie oddziałów regionalnych, o których mowa w § 2 ust. 2 Statutu oraz oddziałów zagranicznych;
- 14) zatwierdzanie opracowanych przez Zarząd wieloletnich planów rozwoju Spółki oraz rocznych planów finansowych;
- 15) zatwierdzanie Regulaminu Zarządu;
- 16) rozpatrywanie i opiniowanie spraw wnoszonych przez Zarząd pod obrady Walnego Zgromadzenia.

W ramach Rady Nadzorczej PZU Życie funkcjonują następujące komitety:

- Komitet Audytu;
- Komitet Strategii i Rozwoju.

Komitet Audytu ma charakter doradczy i opiniodawczy wobec Rady i jest powoływany w celu zwiększenia efektywności wykonywania przez Radę czynności nadzorczych w zakresie monitorowania procesu sprawozdawczości finansowej Spółki, czynności rewizji finansowej w Spółce oraz efektywności systemów kontroli wewnętrznej, audytu wewnętrznego i systemu zarządzania ryzykiem w Spółce. Ponadto, Komitet Audytu może wnioskować do Rady Nadzorczej o zlecenie wykonania określonych czynności kontrolnych w Spółce, a wykonawcą zleconych kontroli może być jednostka wewnętrzna lub podmiot zewnętrzny.

Większość członków Komitetu Audytu, w tym jego przewodniczący, spełnia określone w ustawie o biegłych rewidentach kryteria niezależności (członek niezależny), dotyczące m.in. powiązań na tle zawodowym lub pokrewieństwa, zwłaszcza z osobami zarządzającymi lub nadzorującymi PZU Życie i podmioty z Grupy PZU. Członek niezależny ma obowiązek przedłożenia pisemnego oświadczenia dotyczącego spełnienia wszystkich kryteriów niezależności oraz poinformowania Spółkę o zaprzestaniu spełniania tych kryteriów. Dodatkowo, co najmniej jeden członek Komitetu Audytu musi posiadać kwalifikacje w dziedzinie rachunkowości lub badania sprawozdań finansowych w rozumieniu i zgodnie z wymogami ww. ustawy.

Komitet Strategii i Rozwoju ma charakter doradczy i opiniodawczy wobec Rady i jest powoływany w celu zwiększenia efektywności wykonywania przez radę czynności nadzorczych w zakresie opiniowania wszelkich dokumentów

o charakterze strategicznym przedkładanych jej przez Zarząd (w szczególności strategii rozwoju Spółki) oraz przedstawianie Radzie Nadzorczej rekomendacji w zakresie planowanych inwestycji mających istotny wpływ na aktywa Spółki.

Zgodnie z Regulaminem Rady Nadzorczej, oprócz powoływania przewidzianego w Statucie Komitetu Audytu, w celu prawidłowego wykonywania czynności nadzorczych Rada Nadzorcza może powoływać inne stałe komitety o charakterze doradczym i opiniodawczym, których kompetencje, skład i tryb pracy określa uchwalony przez radę regulamin danego komitetu. Regulamin przewiduje możliwość korzystania przez Radę oraz powołane przez nią komitety z usług ekspertów oraz firm doradczych.

B.1.2. Zarząd

Zgodnie ze Statutem Spółki, w skład Zarządu wchodzi od trzech do jedenastu członków, powoływanych na okres wspólnej kadencji, która obejmuje trzy kolejne pełne lata obrotowe.

Członkowie Zarządu, w tym Prezes Zarządu, są powoływani i odwoływani przez Radę Nadzorczą. Prezes Zarządu nowej kadencji powołany przed upływem bieżącej kadencji może złożyć wniosek do Rady Nadzorczej o powołanie pozostałych członków Zarządu nowej kadencji przed upływem kadencji bieżącej.

Zarząd wykonuje wszelkie uprawnienia w zakresie zarządzania Spółką, niezastrzeżone przepisami prawa lub postanowieniami Statutu dla Walnego Zgromadzenia lub Rady Nadzorczej. Do reprezentowania Spółki uprawnieni są dwaj członkowie Zarządu działający łącznie lub jeden członek Zarządu działający łącznie z prokurentem. Zarząd uchwała swój regulamin, który zatwierdza Rada Nadzorcza. Pracami Zarządu kieruje Prezes Zarządu.

Poniżej zaprezentowano zakres odpowiedzialności członków Zarządu PZU Życie według stanu na koniec 2017 roku:

Imię i nazwisko	Funkcja w PZU Życie	Zakres odpowiedzialności na koniec 2017 roku	Dodatkowy zakres odpowiedzialności w ciągu roku
Roman Pałac	Członek Zarządu PZU Życie od 15 lutego 2016 roku, p.o. Prezesa Zarządu PZU Życie od 13 kwietnia 2017 roku do 25 kwietnia 2017 roku, Prezes Zarządu PZU Życie od 26 kwietnia 2017 roku	zarządzanie korporacyjne, audyt wewnętrzny, strategia i rozwój, administracja, innowacje, compliance, reasekuracja, ubezpieczenia życiowe (produkty i taryfy, zarządzanie sprzedażą i kanałami sprzedaży: agencyjnej i korporacyjnej), zarządzanie siecią oddziałów PZU, ubezpieczenia zdrowotne, obsługa świadczeń, kanały zdalne	inwestycje, makroekonomiczne, nieruchomości, analizy
Roger Hodgkiss	Członek Zarządu PZU Życie od 29 stycznia 2016 roku	sprzedaż bezpośrednia, rozwój technologii i narzędzi sprzedaży, efektywność sprzedaży detalicznej	zarządzanie siecią oddziałów PZU, bancassurance i programy partnerstwa strategicznego, ubezpieczenia życiowe (zarządzanie sprzedażą i kanałami sprzedaży: agencyjnej i korporacyjnej)
Maciej Rapkiewicz	Członek Zarządu PZU Życie od 25 maja 2016 roku	zarządzanie ryzykiem	-
Tomasz Kulik	Członek Zarządu PZU Życie od 19 października 2016 roku	finanse, aktuariat, inwestycje	-
Małgorzata Sadurska	Członek Zarządu PZU Życie od 19 czerwca 2017 roku	bancassurance i programy partnerstwa strategicznego, nieruchomości, nadzór nad spółkami zagranicznymi Grupy PZU	-
Aleksandra Agatowska	Członek Zarządu PZU Życie od 25 marca 2016 roku	zakupy	marketing, zarządzanie relacjami z klientem, innowacje
Dorota Macieja	Członek Zarządu PZU Życie od 15 marca 2017 roku	marketing, zarządzanie relacjami z klientem, komunikacja korporacyjna	-
Tomasz Karusewicz	Członek Zarządu PZU Życie od 29	IT, operacje ubezpieczeniowe	-

	stycznia 2016 roku				
Bartłomiej Litwińczuk	Członek Zarządu PZU Życie od 19 sierpnia 2016 roku	bezpieczeństwo, zarządzanie HR	obsługa	prawna,	-

Poza komitetami utworzonymi na poziomie Rady Nadzorczej, w PZU Życie funkcjonują następujące komitety:

- Komitet Ryzyka Grupy PZU;
- Komitet Ryzyka Kredytowego PZU i PZU Życie (do 26.06.2017 r.);
- Komitet Ryzyka Inwestycyjnego;
- Komitet Inwestycyjny;
- Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami;
- Komitet Data Governance;
- Komitet Sponsoringu, Prewencji i CSR;
- Komitet Innowacji;
- Komitet Zakupowy;
- Komitet Kosztowy;
- Sztab Kryzysowy.

B.1.3. Zadania i obowiązki osób nadzorujących kluczowe funkcje

Osobami pełniącymi kluczowe funkcje w Spółce są członkowie Zarządu, członkowie RN oraz osoby nadzorujące w PZU Życie funkcje kluczowe:

- funkcję aktuarialną;
- funkcję zarządzania ryzykiem;
- funkcję zgodności z przepisami;
- funkcję audytu wewnętrznego.

Dyrektor Biura Aktuarialnego – Główny Aktuariusz jest osobą nadzorującą funkcję aktuarialną w PZU Życie, w ramach której wykonywane są zadania opisane w części B.6.

Dyrektor Biura Ryzyka jest osobą nadzorującą funkcję zarządzania ryzykiem, w ramach której wykonywane są zadania opisane w części B.3.1.

Dyrektor Biura Compliance jest osobą nadzorującą funkcję zgodności z przepisami, w ramach której wykonywane są zadania opisane w części B.4.2.

Dyrektor Zarządzający ds. Audytu jest osobą nadzorującą funkcję audytu wewnętrznego, w ramach której wykonywane są zadania opisane w części B.5.1.

B.1.3.1. Niezależność operacyjna funkcji kluczowych

Osoby pełniące kluczowe funkcje co do zasady nie uczestniczą w realizacji procesów i zadań wykraczających poza kluczowe funkcje. Funkcje realizowane są w sposób zapewniający obiektywizm i niezależność od procesów operacyjnych.

Osoby nadzorujące kluczowe funkcje mają zapewniony bezpośredni dostęp do Zarządu oraz nieograniczony dostęp do wszystkich istotnych informacji. Raportują regularnie do Zarządu oraz do Rady Nadzorczej, w szczególności Biuro Audytu Wewnętrznego raportuje bezpośrednio do Rady Nadzorczej (zgodnie z Regulaminem Komitetu Audytu przy Radzie Nadzorczej).

Dla zapewnienia niezależności operacyjnej, osoby nadzorujące kluczowe funkcje w PZU Życie zostały objęte Polityką wynagradzania w PZU odnoszącą się do ścisłej grupy osób o kluczowym znaczeniu dla Spółki, która zapewnia m.in. niezależność osoby kluczowej poprzez oddzielenie wpływu efektów działań obszarów podlegających jej ocenie lub

kontroli na wysokość jej wynagrodzenia zmiennego oraz możliwość odroczenia znacznej części tego wynagrodzenia w czasie.

B.1.4. Istotne zmiany systemu zarządzania, które miały miejsce w okresie sprawozdawczym

W okresie sprawozdawczym nastąpiła w Spółce zmiana w zakresie nadzoru nad kluczową funkcją audytu wewnętrznego. Do 31 sierpnia 2017 roku nadzorował tę funkcję Dyrektor Biura Audytu Wewnętrznego. Z dniem 1 września 2017 roku zostało utworzone stanowisko Dyrektora Zarządzającego ds. Audytu, któremu równocześnie zostało powierzone kierowanie Biurem Audytu Wewnętrznego (tj. przejął pełnienie funkcji Dyrektora Biura Audytu Wewnętrznego). W konsekwencji tej zmiany Dyrektor Zarządzający ds. Audytu został wskazany jako osoba nadzorująca kluczową funkcję audytu wewnętrznego.

W ciągu 2017 roku, w skład Zarządu PZU Życie wchodziły oraz pełniły funkcje Dyrektora Grupy Kapitałowej PZU następujące osoby:

Imię i nazwisko (skład Zarządu w 2017 roku)	Funkcja w PZU Życie	Zakres odpowiedzialności
Paweł Surówka	Członek Zarządu PZU Życie od 29 stycznia 2016 roku Prezes Zarządu PZU Życie od 23 czerwca 2016 roku (p.o. od 17 czerwca 2016 roku) do 13 kwietnia 2017 roku	zarządzanie korporacyjne, audyt wewnętrzny, komunikacja korporacyjna, administracja, strategia i projekty, inwestycje, analizy makroekonomiczne, życiowe produkty inwestycyjne i ochronne, aktuariat taryfowy
Andrzej Jaworski	Członek Zarządu PZU Życie od 25 maja 2016 roku do 29 maja 2017 roku	ubezpieczenia zdrowotne, nieruchomości
Sławomir Niemierka	Członek Zarządu PZU Życie od 19 marca 2012 roku do 31 października 2017 roku	compliance, reasekuracja

Na dzień sporządzenia sprawozdania SFCR w skład Zarządu PZU Życie wchodził:

- 1) Roman Pałac – Prezes Zarządu PZU Życie;
- 2) Roger Hodgkiss – członek Zarządu PZU Życie;
- 3) Maciej Rapkiewicz – członek Zarządu PZU Życie;
- 4) Tomasz Kulik – członek Zarządu PZU Życie;
- 5) Małgorzata Sadurska – członek Zarządu PZU Życie;
- 6) Aleksandra Agatowska - członek Zarządu PZU Życie;
- 7) Dorota Macieja – członek Zarządu PZU Życie;
- 8) Tomasz Karusewicz - członek Zarządu PZU Życie;
- 9) Bartłomiej Litwińczuk - członek Zarządu PZU Życie.

Niniejsze sprawozdanie zostało przyjęte przez Zarząd PZU Życie w powyższym składzie.

B.1.5. Informacje na temat zasad i praktyk dotyczących wynagradzania Rady Nadzorczej, Zarządu oraz pracowników

Członkowie Rady Nadzorczej PZU Życie nie otrzymują wynagrodzenia zmiennego zależnego od wyników Spółki. Zasady ich wynagradzania ustala bezpośrednio Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy. W 2017 roku członkowie Rady Nadzorczej otrzymywali stałe miesięczne wynagrodzenie, którego wysokość uchwalał Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia Spółki z dnia 27 października 2017 roku została dostosowana do przedziału referencyjnego ustalonego na podstawie art. 10 ustawy o zasadach kształtowania wynagrodzeń osób kierujących niektórymi spółkami.

Zasady wynagradzania Członków Zarządu kształtowane są przez Radę Nadzorczą i stanowią, że wynagrodzenie całkowite przysługujące Członkowi Zarządu z tytułu świadczenia usług zarządzania oraz wykonywania innych zobowiązań

wynikających z Umowy o świadczenie usług zarządzania, zawartej na czas pełnienia funkcji w Zarządzie Spółki składa się z:

- wynagrodzenia stałego - zryczałtowane miesięczne (za miesiąc kalendarzowy) wynagrodzenie podstawowe, które nie może przekroczyć przedziału referencyjnego ustalonego na podstawie art. 4. ust. 2 ustawy o zasadach kształtowania wynagrodzeń osób kierujących niektórymi spółkami, z zastrzeżeniem sytuacji wskazanych w art. 4 ust. 3 ww. ustawy;
- wynagrodzenia zmiennego – wynagrodzenie uzupełniające za dany rok obrotowy uzależnione od poziomu realizacji celów zarządczych. Wynagrodzenie zmienne za dany rok obrotowy nie może przekroczyć 100% wynagrodzenia stałego rocznego w poprzednim roku obrotowym, dla którego dokonywane jest obliczenie wysokości przysługującego wynagrodzenia zmiennego. Ponadto istotna część wynagrodzenia zmiennego przyznawana jest w formie odroczonego wynagrodzenia zmiennego. Odroczone wynagrodzenie zmienne podlega odroczeniu przez 3 lata, a po 12, 24 i 36 miesiącach odpowiednio od daty przyznania, Członek Zarządu może nabyć prawo do 1/3 części Odroczonego wynagrodzenia zmiennego za dany rok, po spełnieniu warunków opisanych w Umowie o świadczenie usług zarządzania.

Spółka określiła zasady wynagradzania pracowników, a w szczególności osób pełniących kluczowe funkcje. Zasady obowiązujące te osoby, stanowią element efektywnego zarządzania ryzykiem Spółki i zawierają postanowienia dotyczące kształtowania zasad wynagradzania w podmiotach działających na rynku ubezpieczeń zawarte w przepisach prawa, w Zasadach Ładu Korporacyjnego oraz w ramach rozporządzenia delegowanego oraz ustawy o działalności ubezpieczeniowej.

Zgodnie z Polityką wynagradzania, wynagrodzenie zmienne ustalane jest odmiennie dla poszczególnych grup pracowników lub poszczególnych osób. Jego poziom jest uzasadniony wynikami finansowymi Spółki, a także osiągniętymi wynikami pracy. Zasady przyznawania wynagrodzenia zmiennego mają na celu wspieranie prawidłowego i skutecznego zarządzania ryzykiem, zniechęcanie do podejmowania nadmiernego ryzyka wykraczającego poza limity zaakceptowane przez Radę Nadzorczą, a także wspieranie realizacji strategii działalności i ograniczenie konfliktu interesów. Wynagrodzenia zmienne może podlegać ograniczeniom w zakresie możliwej do przyznania kwoty maksymalnej. Polityka przewiduje również możliwość odroczenia wypłaty znacznej części wynagrodzenia zmiennego. Polityka wynagradzania nie przewiduje wynagradzania pracowników w formie uprawnień do akcji, bądź opcji na akcje oraz dodatkowych programów emerytalno-rentowych lub programów wcześniejszych emerytur dla członków zarządu lub rady nadzorczej i innych osób nadzorujących funkcje kluczowe.

B.1.6. Informacje dotyczące istotnych transakcji zawartych w okresie sprawozdawczym z akcjonariuszami oraz z członkami Zarządu lub Rady Nadzorczej

W 2017 roku Spółka wypłaciła akcjonariuszom dywidendę, co zostało opisane w części A.1.7.

7 sierpnia 2013 roku pomiędzy PZU i PZU Życie podpisano umowę ramową w zakresie zawierania transakcji dotyczących pożyczek pieniężnych. Pożyczki pieniężne będą udzielane w polskich złotych, na czas oznaczony, nie dłuższy niż 12 miesięcy. Wartość pożyczek udzielonych przez każdą ze stron nie może przekroczyć jednorazowo 1 mld złotych. W roku 2017 roku PZU Życie udzielił pożyczek w łącznej kwocie 500 000 tys. zł, a w 2016 roku 1 350 000 tys. zł. Na dzień 31 grudnia 2017 roku wszystkie pożyczki zostały spłacone.

B.2. Wymogi dotyczące kompetencji i reputacji

B.2.1. Wymogi dotyczące umiejętności, kwalifikacji i wiedzy fachowej wobec osób, które faktycznie zarządzają Spółką lub wykonują czynności w ramach innych kluczowych funkcji

Wymogi dotyczące umiejętności, kwalifikacji i wiedzy fachowej wobec osób, które faktycznie zarządzają Spółką lub wykonują czynności w ramach innych kluczowych funkcji stosuje się adekwatnie do ich zakresu odpowiedzialności, obowiązujących przepisów prawa oraz przepisów wewnętrznych Spółki.

W ramach grupy osób faktycznie zarządzających Spółką oraz wykonujących czynności w ramach innych kluczowych funkcji, Spółka rozróżnia 4 poniższe grupy:

- 1) członków Rady Nadzorczej, wobec których wymogi dotyczące umiejętności, kwalifikacji i wiedzy fachowej reguluje Statut Spółki;
- 2) Zarządzających, którymi są osoby pełniące funkcje Członka Zarządu Spółki;
- 3) osoby nadzorujące kluczowe funkcje, którymi są osoby wskazane jako nadzorujące poszczególne kluczowe funkcje w zarządzeniu Prezesa Zarządu;
- 4) osoby wykonujące czynności należące do funkcji kluczowych w Spółce, którymi są osoby zatrudnione w komórkach i jednostkach organizacyjnych Spółki, które zgodnie z regulaminem organizacyjnym Spółki realizują w niej kluczowe funkcje.

Spółka reguluje odrębnie wymogi wobec osób Zarządzających, osób nadzorujących kluczowe funkcje oraz osób wykonujących czynności należące do funkcji kluczowych.

Osoba Zarządzającą w Spółce musi spełniać w szczególności poniższe wymagania:

- 1) spełnia wymogi określone w Statucie Spółki;
- 2) daje rękojmię prowadzenia spraw Spółki w sposób należyty;
- 3) posiada pełną zdolność do czynności prawnych;
- 4) nie była skazana za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe prawomocnym wyrokiem sądu;
- 5) nie jest członkiem organu zarządzającego:
 - o zakładu reasekuracji,
 - o towarzystwa funduszy inwestycyjnych lub zarządzającego alternatywnymi spółkami inwestycyjnymi w rozumieniu ustawy o funduszach inwestycyjnych prowadzącego działalność na podstawie zezwolenia,
 - o podmiotu prowadzącego działalność maklerską w rozumieniu ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi (t. j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1768, z późn. zm.) lub inną działalność w zakresie obrotu instrumentami finansowymi w rozumieniu tej ustawy,
 - o powszechnego towarzystwa emerytalnego,
 - o banku.
- 6) posiada udowodnioną znajomość języka polskiego, zgodnie z ustawą o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej;
- 7) posiada doświadczenie zawodowe oraz wiedzę adekwatną do pełnionej funkcji szczególnie w zakresie:
 - o rynków ubezpieczeń i rynków finansowych;
 - o systemu zarządzania;
 - o analizy finansowej i aktuarialnej;
 - o zasad, reguł i wymogów przepisów prawa związanych z funkcjonowaniem Spółki, w tym umiejętności dostosowania do zmian przepisów prawa;

Osoba nadzorująca kluczową funkcję w Spółce musi spełniać w szczególności poniższe wymagania:

- 1) posiada wyższe wykształcenie uzyskane w Rzeczypospolitej Polskiej lub uzyskane w innym państwie w rozumieniu właściwych przepisów tego państwa, chyba że ze względu na doświadczenie zawodowe danej osoby KNF wyda zgodę Spółce na odstąpienie od tego wymogu wobec tej osoby;
- 2) spełnia wymogi określone przez Spółkę dla osób Zarządzających wskazane w pkt. 2, 3, 4, 7 powyżej;
Osoba wykonująca czynności należące do funkcji kluczowych w Spółce musi spełniać wymagania określone w opisie stanowiska, na którym jest zatrudniona. Opisy stanowisk pracy dla danej funkcji tworzone są w oparciu o regulamin organizacyjny Spółki oraz regulamin organizacyjny danej komórki i jednostki organizacyjnej realizującej funkcję kluczową. Podstawowe wymagania wobec powyższej grupy osób w rozróżnieniu na poszczególne funkcje kluczowe zostały opisane poniżej:
 - 1) na stanowiskach w funkcji aktuarialnej Spółka wymaga posiadania wiedzy z dziedziny matematyki ubezpieczeniowej i finansowej oraz odpowiedniego doświadczenia zawodowego i wykształcenia, adekwatnych do pełnionych zadań na danym stanowisku;
 - 2) na stanowiskach w funkcji zarządzania ryzykiem Spółka wymaga posiadania wiedzy z dziedziny oceny ryzyka przyjmowanego do ubezpieczenia i tworzenia rezerw, zarządzania aktywami i pasywami, lokowania kapitału, w szczególności w instrumenty pochodne i podobne instrumenty finansowe, zarządzania płynnością i ryzykiem koncentracji, zarządzania ryzykiem operacyjnym, reasekuracji i innych technik ograniczania ryzyka oraz odpowiedniego doświadczenia zawodowego i wykształcenia, adekwatnych do pełnionych zadań na danym stanowisku;
 - 3) na stanowiskach w funkcji audytu wewnętrznego Spółka wymaga posiadania wiedzy w zakresie oceny ryzyka, analizy i przyporządkowania procesów, metodologii pracy audytu, dobrych praktyk w procesach biznesowych, umiejętności wydawania rekomendacji na podstawie wyników prac przeprowadzonych zgodnie z planem audytu oraz odpowiedniego doświadczenia zawodowego i wykształcenia, adekwatnych do pełnionych zadań na danym stanowisku;
 - 4) na stanowiskach w funkcji zgodności z przepisami Spółka wymaga posiadania wiedzy w zakresie zarządzania ryzykiem braku zgodności, oceny ryzyka braku zgodności, umiejętności opracowywania rozwiązań systemowych w zakresie zarządzania ryzykiem braku zgodności oraz odpowiedniego doświadczenia zawodowego i wykształcenia, adekwatnych do pełnionych zadań na danym stanowisku

B.2.2. Ocena kompetencji i reputacji osób, które faktycznie zarządzają Spółką lub wykonują czynności w ramach innych kluczowych funkcji

Wymogi dotyczące oceny kompetencji i reputacji wobec osób, które faktycznie zarządzają Spółką lub wykonują czynności w ramach innych kluczowych funkcji stosuje się adekwatnie do ich zakresu odpowiedzialności, obowiązujących przepisów prawa oraz przepisów wewnętrznych Spółki.

Spółka reguluje odrębnie zasady oceny kompetencji oraz reputacji osób Zarządzających, osób nadzorujących kluczowe funkcje oraz osób wykonujących czynności należące do funkcji kluczowych.

Zgodnie z powyższym za ocenę kompetencji i reputacji:

- 1) osób Zarządzających w Spółce, odpowiedzialna jest Rada Nadzorcza.
- 2) osób nadzorujących kluczowe funkcje w Spółce, odpowiedzialny jest Zarząd.

Ocena kompetencji i reputacji osób Zarządzających oraz nadzorujących kluczowe funkcje w Spółce przeprowadzana jest przed powołaniem odpowiednio do funkcji członka Zarządu lub na stanowisko nadzorujące kluczową funkcję, a jej weryfikacji dokonuje się raz do roku w procesie aktualizacji oceny i reputacji, lub w przypadku zaistnienia okoliczności wskazujących na niezgodność działań tej osoby z przepisami prawa, mogących skutkować, w szczególności niezgodnością działalności Spółki z przepisami prawa, przestępstwem finansowym lub zagrożeniem prawidłowego zarządzania Spółką.

- 3) osób wykonujących czynności należące do funkcji kluczowych w Spółce, odpowiedzialny jest ich bezpośredni przełożony. Ocena kompetencji i reputacji przeprowadzana jest przed zatrudnieniem na danym stanowisku w ramach kluczowej funkcji, lub w przypadku zaistnienia okoliczności wskazujących na niezgodność działań tej

osoby z przepisami prawa, mogących skutkować, w szczególności niezgodnością działalności Spółki z przepisami prawa lub przestępstwem finansowym.

Kryteria stanowiące podstawę oceny wobec powyższych osób określone są na podstawie przepisów prawa, przepisów wewnętrznych Spółki oraz opisu stanowiska pracy. Poszczególne kryteria oceniane są indywidualnie i stanowią podstawę co do oceny danej osoby. Ocena dokonywana jest w oparciu o przekazane przez daną osobę dokumenty potwierdzające spełnienie wymogów, ocenę jej zachowania i postaw w ramach wykonywania czynności służbowych oraz informacje pozyskane z innych źródeł.

B.3. System zarządzania ryzykiem, w tym własna ocena ryzyka i wypłacalności

B.3.1. Opis systemu zarządzania ryzykiem

System zarządzania ryzykiem w PZU Życie oparty jest na:

- strukturze organizacyjnej – obejmującej podział kompetencji i zadań realizowanych przez organy statutowe, komitety oraz jednostki w procesie zarządzania ryzykiem;
- procesie zarządzania ryzykiem, w tym metodach identyfikacji, pomiaru i oceny, monitorowania i kontrolowania, raportowania ryzyka oraz podejmowania działań zarządczych.

Struktura organizacyjna systemu zarządzania ryzykiem to cztery poziomy kompetencyjne. Trzy pierwsze obejmują:

- Radę Nadzorczą, która sprawuje nadzór nad procesem zarządzania ryzykiem oraz ocenia adekwatność i skuteczność tego procesu w ramach decyzji określonych w statucie Spółki i regulaminie Rady Nadzorczej oraz za pośrednictwem powołanego Komitetu Audytu;
- Zarząd, który organizuje i zapewnia działanie systemu zarządzania ryzykiem poprzez uchwalanie strategii, polityk, wyznaczanie apetytu na ryzyko, określenie profilu ryzyka i określenie tolerancji na poszczególne kategorie ryzyka;
- Komitety, które podejmują decyzje dotyczące ograniczania poziomu poszczególnych ryzyk do ram wyznaczonych przez apetyt na ryzyko. Komitety przyjmują procedury i metodyki związane z ograniczaniem poszczególnych ryzyk, a także akceptują limity ograniczające poszczególne rodzaje ryzyka.

Czwarty poziom kompetencyjny dotyczy działań operacyjnych i podzielony jest pomiędzy trzy linie obrony:

- pierwsza linia obrony – obejmuje bieżące zarządzanie ryzykiem na poziomie jednostek oraz podejmowanie decyzji w ramach procesu zarządzania ryzykiem;
- druga linia obrony – obejmuje zarządzanie ryzykiem poprzez wyspecjalizowane komórki zajmujące się identyfikacją, monitorowaniem i raportowaniem o ryzyku oraz kontrolą limitów;
- trzecia linia obrony – obejmuje audyt wewnętrzny, który przeprowadza niezależne audyty elementów systemu zarządzania ryzykiem oraz czynności kontrolnych wbudowanych w działalność.

Proces zarządzania ryzykiem składa się z następujących etapów:

1) Identyfikacja

Rozpoczyna się wraz z propozycją rozpoczęcia tworzenia produktu ubezpieczeniowego, nabycia instrumentu finansowego, zmiany procesu operacyjnego, a także z chwilą wystąpienia każdego innego zdarzenia potencjalnie wpływającego na powstanie ryzyka. Proces identyfikacji występuje do momentu wygaśnięcia zobowiązań, należności lub działań związanych z danym ryzykiem. Identyfikacja ryzyka polega na rozpoznaniu rzeczywistych i potencjalnych źródeł ryzyka, następnie analizowanych pod względem istotności.

2) Pomiar i ocena ryzyka

Przeprowadzane są, w zależności od charakterystyki danego typu ryzyka oraz poziomu jego istotności. Pomiar ryzyka przeprowadzają wyspecjalizowane jednostki. Biuro Ryzyka odpowiada za rozwój narzędzi oraz za pomiar ryzyka w zakresie określającym apetyt na ryzyko, profil ryzyka i limity tolerancji;

3) Monitorowanie i kontrola ryzyka

Polega na bieżącym przeglądzie odchyleń realizacji od założonych punktów odniesienia (limitów, wartości progowych, planów, wartości z poprzedniego okresu, wydanych rekomendacji i zaleceń).

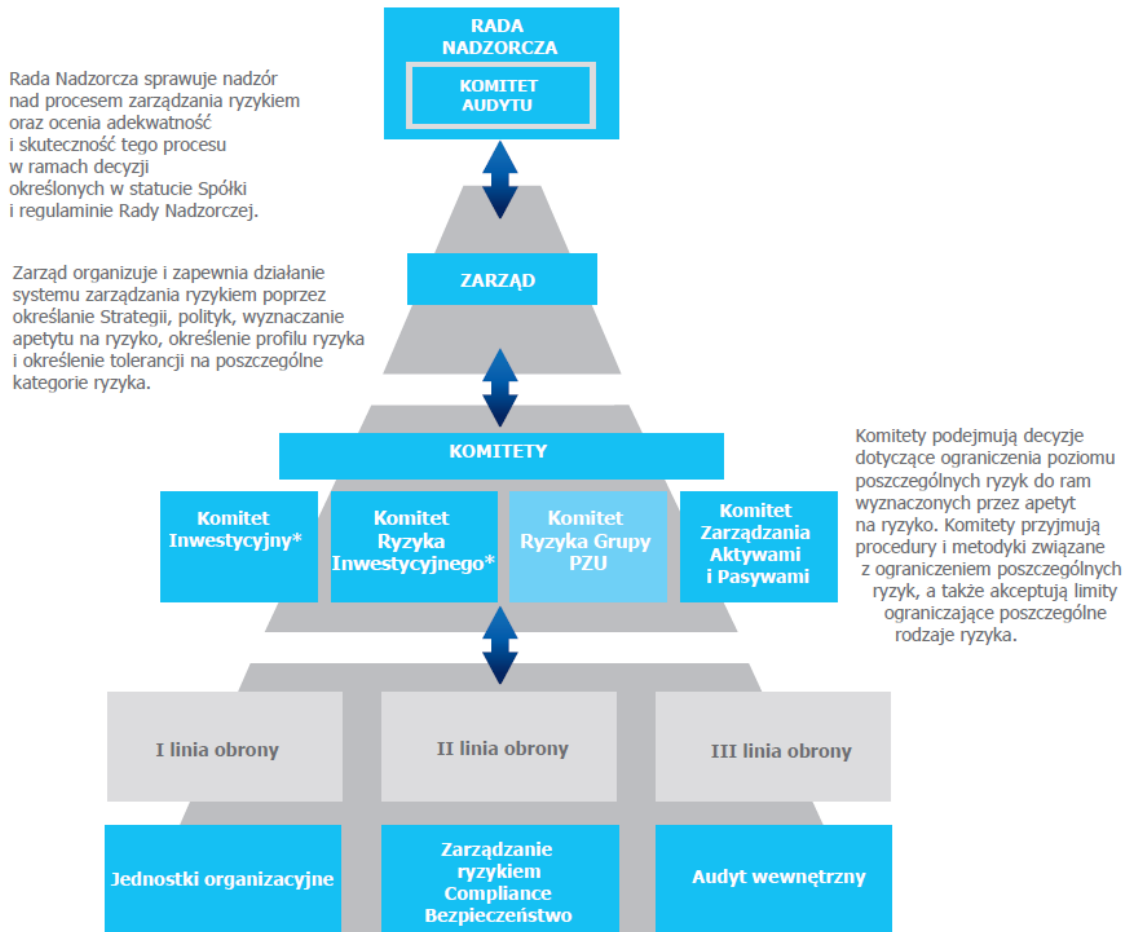
4) Raportowanie

Umożliwia efektywną komunikację o ryzyku i wspiera zarządzanie ryzykiem na różnych poziomach decyzyjnych.

5) Działania zarządcze

Działania te obejmują, m.in.: unikanie ryzyka, transfer ryzyka, ograniczanie ryzyka, określanie apetytu na ryzyko, akceptację poziomu ryzyka oraz narzędzia wspierające te działania.

Schemat struktury organizacyjnej systemu zarządzania ryzykiem*

Do zadań funkcji zarządzania ryzykiem należą w szczególności:

- opracowywanie oraz wdrażanie strategii zarządzania ryzykiem oraz polityk zarządzania poszczególnymi ryzykami;
- opracowanie metodyki pomiaru poszczególnych ryzyk;
- tworzenie oraz rozwój narzędzi wspierających proces zarządzania ryzykiem;

* Z końcem czerwca 2017 roku kompetencje Komitetu Ryzyka Kredytowego zostały podzielone w ramach Komitetu Ryzyka Inwestycyjnego oraz Komitetu Ryzyka Inwestycyjnego. Do Komitetu Ryzyka Inwestycyjnego zostały przeniesione kompetencje w zakresie ustanawiania limitów ryzyka rynkowego.

- identyfikacja, pomiar i ocena, monitorowanie i kontrola ryzyka;
- raportowanie ryzyk oraz proponowanie działań mitygujących ryzyko,
- opracowanie propozycji siatki limitów i ograniczeń oraz kluczowych wskaźników ryzyka (KRI);
- sporządzanie raportów kontrolnych oraz monitorowanie wykorzystania limitów i ograniczeń;
- przygotowanie zasad i metodyk dotyczących zarządzania ryzykiem;
- sporządzanie informacji o ryzyku na potrzeby organu nadzoru oraz agencji ratingowych;
- przeprowadzanie testów warunków skrajnych.

Osobą nadzorującą funkcję zarządzania ryzykiem jest Dyrektor Biura Ryzyka, który podlega Członkowi Zarządu PZU Życie odpowiedzialnemu za zarządzanie ryzykiem. Za systemowe zarządzanie ryzykiem odpowiedzialne jest Biuro Ryzyka, które współpracuje w procesie ze wszystkimi komórkami organizacyjnymi Spółki.

B.3.2. Własna ocena ryzyka i wypłacalności

Proces własnej oceny ryzyka i wypłacalności jest integralną częścią procesu planowania finansowego i składa się z następujących etapów:

- przygotowanie i zatwierdzenie założeń do przeprowadzenia procesu w danym roku;
- przygotowanie i zatwierdzenie przez właściwe jednostki a następnie przekazanie do Biura Ryzyka danych zgodnych z wyceną przyjętą w systemie WII i spójnych ze Strategią Grupy PZU oraz planami finansowymi Grupy PZU i Spółki;
- analiza i ocena ryzyk;
- analiza spełnienia wymogów dotyczących rezerw techniczno-ubezpieczeniowych;
- przeprowadzenie oceny dotyczącej potrzeb kapitałowych przy realizacji założeń planu finansowego;
- przeprowadzenie oceny kondycji kapitałowej Spółki w wyniku testów stresu;
- analiza zgodności z apetytem na ryzyko oraz profilem ryzyka;
- propozycja zmian w zakresie obniżenia ekspozycji na ryzyko lub podwyższenia środków własnych, jeżeli zostanie to uznane za konieczne;
- zmiany w planie finansowym lub projekcie planu finansowego, jeżeli zostaną uznane za konieczne;
- zatwierdzenie wyników własnej oceny ryzyka i wypłacalności oraz podjęcie ewentualnych działań zarządczych;
- udokumentowanie wyników procesu własnej oceny ryzyka i wypłacalności w formie raportu;
- sporządzenie protokołu z własnej oceny ryzyka i wypłacalności;
- przekazanie do organu nadzoru raportu z własnej oceny ryzyka i wypłacalności na potrzeby organu nadzoru.

Proces własnej oceny ryzyka i wypłacalności oraz przeprowadzane w ramach niego analizy zostały skonsultowane tak, aby stanowić wsparcie procesu planowania finansowego w zakresie analizy profilu ryzyka oraz oceny spełnienia wymogów kapitałowych w zakładanym horyzoncie czasu i przy realizacji określonych w planie finansowym założeń. Stanowi on również podsumowanie i kontrolę efektywności działań podejmowanych w toku procesu zarządzania ryzykiem.

Struktura procesu własnej oceny ryzyka i wypłacalności oraz zakres odpowiedzialności poszczególnych uczestników procesu został dostosowany do obowiązków poszczególnych jednostek wynikających z ich zakresu kompetencji określonych w ramach systemu zarządzania oraz z procesu planowania finansowego. Zarząd Spółki odpowiada za zorganizowanie i zapewnienie efektywnego funkcjonowania procesu własnej oceny ryzyka i wypłacalności. Członkowie Zarządu Spółki nadzorujący jednostki biorące udział w procesie, nadzorują działania związane z procesem własnej oceny ryzyka i wypłacalności w podległych im obszarach oraz zatwierdzają przygotowane w ich obszarach dane i analizy konieczne do przeprowadzenia własnej oceny ryzyka i wypłacalności. Biuro Ryzyka rozwija proces własnej oceny ryzyka i wypłacalności, koordynuje przeprowadzenie oceny oraz dokonuje oceny własnych potrzeb w zakresie wypłacalności, oceny ciągłej zgodności z wymogami kapitałowymi i oceny odchyień profilu ryzyka od założeń leżących u podstaw wyznaczania kapitałowego wymogu wypłacalności. Wszystkie dane prognostyczne dostarczane są do Biura Ryzyka za

pośrednictwem Biura Planowania i Kontrolingu, które odpowiada za ich wewnętrzną spójność oraz zgodność z planami finansowymi.

Własna ocena ryzyka i wypłacalności jest przeprowadzana regularnie, co najmniej raz w roku, lub po wystąpieniu istotnych zmian w profilu ryzyka wynikających ze zmian operacji wewnętrznych lub zmian otoczenia biznesowego. Częstotliwość przeprowadzenia własnej oceny ryzyka i wypłacalności jest spójna z rewizją planów finansowych oraz towarzyszących im nowych prognoz rozwoju działalności, które odpowiadają realizacji Strategii Grupy PZU oraz uwzględniają zmiany wynikające z rozwoju portfela oraz zmian w otoczeniu biznesowym.

Wyniki własnej oceny ryzyka i wypłacalności są dokumentowane w formie raportu. Raport podlega niezależnemu przeglądowi wykonywanemu przez Biuro Audytu Wewnętrznego a następnie, po zaopiniowaniu przez Komitet Ryzyka Grupy PZU, zatwierdzeniu przez Zarząd.

Ocena ogólnych potrzeb w zakresie wypłacalności dokonywana jest dla wszystkich ryzyk uznanych za istotne, zgodnie z postanowieniami Strategii zarządzania ryzykiem oraz polityk zarządzania poszczególnymi ryzykami, tj. ryzyka aktuarialnego, ryzyka rynkowego, ryzyka niewypłacalności kontrahenta oraz ryzyka operacyjnego. Dodatkowo szacowany jest bufor na możliwą materializację ryzyk trudnomierzalnych (w tym ryzyka braku zgodności).

Ocena ogólnych potrzeb w zakresie wypłacalności w 2017 r. objęła lata 2017-2020, zgodnie z horyzontem Strategii Grupy PZU oraz towarzyszących jej planów finansowych. W ramach oceny ogólnych potrzeb w zakresie wypłacalności przeprowadzane zostały analizy w celu określenia czy przy danej strategii działalności Spółka utrzyma niezbędny poziom kapitału, adekwatny do ryzyka, na jakie jest narażona obecnie i na jakie może być narażone w przyszłości (również w przypadku wystąpienia nagłych zdarzeń odzwierciedlonych w scenariuszach szokowych). Testowane scenariusze zbudowane zostały w oparciu o profil ryzyka PZU Życie, umożliwiając weryfikację jej potrzeb kapitałowych w nowych warunkach obejmujących zarówno istotne zmiany w otoczeniu makroekonomicznym, jak i szoki charakterystyczne dla sektora ubezpieczeń. Ponadto analiza obejmuje scenariusze wpływające zarówno na aktywa, jak i na pasywa.

Jeżeli w wyniku własnej oceny ryzyka i wypłacalności w kolejnych latach projekcji zostanie zidentyfikowany możliwy spadek współczynnika wypłacalności poniżej akceptowalnego poziomu lub przekroczenie limitów profilu ryzyka, Dyrektor Biura Ryzyka, we współpracy z Dyrektorem Biura Planowania i Kontrolingu, przedstawia możliwe działania, w tym zmiany w zakresie planów finansowych, mające na celu obniżenie poziomu ryzyka lub podwyższenie środków własnych. Podlegają one zatwierdzeniu przez Członka Zarządu nadzorującego Biuro Ryzyka, w uzgodnieniu z Członkiem Zarządu nadzorującym Biuro Planowania i Kontrolingu.

B.4. System kontroli wewnętrznej

B.4.1. Opis systemu kontroli wewnętrznej

W ramach systemu zarządzania w PZU Życie funkcjonuje, obok systemu zarządzania ryzykiem, system kontroli wewnętrznej mający na celu zapewnienie przestrzegania przez Spółkę wymogów regulacyjnych oraz skuteczność i wydajność operacji w świetle jego celów oraz zabezpieczenia dostępności i wiarygodności informacji finansowych i niefinansowych. Obejmuje on w szczególności funkcję zgodności z przepisami, procedury administracyjne i księgowe, organizację kontroli wewnętrznej, a także ustalenia w zakresie raportowania na wszystkich szczeblach struktury organizacyjnej Spółki.

System kontroli wewnętrznej wspomaga Radę Nadzorczą, Zarząd, Kierujących i pracowników Spółki w realizacji celów określonych w szczególności w strategii Spółki, co wymaga, aby koncentrował się na następujących obszarach:

- środowisku kontroli wewnętrznej, tj. promowaniu znaczenia kontroli wśród pracowników i nadzoru ze strony kierownictwa, stylu zarządzania, w tym delegowaniu zadań, uczciwości, wartości etycznych i rozwoju pracowników;
- identyfikacji i ocenie ryzyka, w tym utrzymywaniu go na akceptowalnym poziomie;
- czynnościach kontrolnych i podziale obowiązków;
- jakości informacji i jej komunikowaniu, tj. zapewnieniu przepływu informacji, które pozwalają prowadzić i kontrolować działalność Spółki;
- monitorowaniu efektywności mechanizmów kontrolnych.

W zależności od rodzaju zadań określonych w regulaminach organizacyjnych pionów i jednostek opisach stanowisk i zakresach zadań pracowników, zakres kontroli wewnętrznej obejmuje w szczególności:

- kompletność, aktualność i zgodność z obowiązującymi przepisami prawa regulacji wewnętrznych dotyczących danej działalności;
- prawidłowość, kompletność i terminowość wykonywanych czynności, w tym obiegu dokumentów;
- prawidłowość organizacji i podziału pracy;
- przestrzeganie pełnomocnictw, upoważnień, limitów i innych elementów kontrolnych, w szczególności w zakresie:
 - podpisywania korespondencji wewnętrznej i wychodzącej na zewnątrz Spółki,
 - zawierania transakcji skutkujących powstaniem zobowiązań dla Spółki,
 - podejmowania decyzji biznesowych,
 - korzystania z systemów informatycznych;
- prawidłowość przebiegu procesów;
- prawidłowość ewidencji księgowej;
- bezpieczeństwo systemów informatycznych oraz sieci teleinformatycznych;
- bezpieczeństwo informacji chronionych, w rozumieniu obowiązujących regulacji wewnętrznych.

W przypadku zidentyfikowania przez pracownika Spółki nieprawidłowości stwierdzonych w wyniku kontroli, pracownik zobowiązany jest do ich udokumentowania i poinformowania bezpośredniego przełożonego. Jednocześnie pracownik zobowiązany jest do ich raportowania zgodnie z obowiązującymi w Spółce regulacjami wewnętrznymi, np. przewidującymi raportowanie do Funkcji zgodności w ramach Procedury zgłaszania nieprawidłowości.

Bezpośredni przełożony podejmuje działania w celu usunięcia uchybień oraz informuje Kierującego, w przypadku konieczności podjęcia dalszych działań.

B.4.2. Funkcja zgodności z przepisami

Celem funkcji zgodności z przepisami jest zapewnienie efektywnego systemu zarządzania ryzykiem braku zgodności z wymogami regulacyjnymi i regulacjami wewnętrznymi Spółki.

Funkcja zgodności z przepisami obejmuje:

- doradzanie Zarządowi i Radzie Nadzorczej Spółki w zakresie zgodności z przepisami prawa;
- ocenę możliwego wpływu wszelkich zmian otoczenia prawnego na operacje Spółki;
- określenie i ocenę ryzyka związanego z nieprzestrzeganiem przepisów prawa, regulacji wewnętrznych oraz przyjętych przez Spółkę standardów postępowania.

Do zadań funkcji zgodności z przepisami należą w szczególności:

- wdrożenie kompleksowego systemu rozwiązań compliance w Spółce;
- wprowadzenie w Spółce procesów i procedur umożliwiających efektywne zarządzanie ryzykiem braku zgodności;
- ustanowienie zasad zapewnienia zgodności z przepisami, obejmujących określenie zadań, kompetencji i obowiązków sprawozdawczych przypisanych funkcji zgodności z przepisami;
- określenie planu zapewnienia zgodności, obejmującego planowane działania funkcji zgodności z przepisami, które uwzględniają wszystkie obszary działalności Spółki oraz ich ekspozycję na ryzyko związane z przestrzeganiem przepisów;
- ocena adekwatności środków przyjmowanych przez Spółkę w celu zapobiegania niezgodności z prawem;
- opracowanie spójnych rozwiązań systemowych w zakresie zarządzania ryzykiem braku zgodności celem ich wdrożenia przez spółki Grupy PZU.

Osobą nadzorującą kluczową funkcję zgodności z przepisami jest Dyrektor Biura Compliance, który do 31 października 2017 roku podlegał służbowo Członkowi Zarządu Spółki odpowiedzialnemu za nadzór nad Biurem Compliance. Od 1 listopada 2017 roku Biuro Compliance podlega nadzorowi Dyrektora Zarządzającego ds. Regulacji, który raportuje

Prezesowi Zarządu PZU Życie. Dyrektor Zarządzający ds. Regulacji oraz Dyrektor Biura Compliance mają bezpośredni dostęp do członków Zarządu Spółki oraz jej Rady Nadzorczej, do których funkcja zgodności z przepisami raportuje w sprawie zagadnień związanych z realizacją funkcji zgodności z przepisami oraz zarządzania ryzykiem braku zgodności. Raportowanie to odbywa się w ramach cyklicznych raportów dotyczących ryzyka braku zgodności oraz incydentalnych informacji przekazywanych ad hoc członkom organów statutowych.

Realizacja funkcji zgodności z przepisami w PZU Życie odbywa się w sposób zapewniający jej obiektywizm i niezależność, a także odrębność od funkcji operacyjnych. Biuro Compliance działa w ramach drugiej linii obrony i jest wyłączone z prowadzenia bieżącej działalności biznesowej. Cele i zadania Biura Compliance wynikają z jego regulaminu organizacyjnego oraz obowiązującej Polityki Compliance. Realizuje ono w szczególności zadania przypisane do systemowej funkcji zgodności z przepisami. Jest również odpowiedzialne za systemowe zarządzanie ryzykiem braku zgodności. Podejmowane działania, a także informacje wynikające z oceny i zarządzania ryzykiem braku zgodności na poziomie Spółki są cyklicznie i doraźnie raportowane do Zarządu PZU Życie i Rady Nadzorczej Spółki.

Dodatkowo, powołanie i odwołanie ze stanowiska Dyrektora Biura Compliance wymaga opinii Komitetu Audytu Rady Nadzorczej Spółki.

B.5. Funkcja audytu wewnętrznego

B.5.1. Opis wdrożenia funkcji audytu wewnętrznego

Funkcja audytu wewnętrznego w PZU Życie realizowana jest przez Biuro Audytu Wewnętrznego jako tzw. „trzecia linia obrony”, która przeprowadza niezależne audyty elementów systemu zarządzania ryzykiem oraz czynności kontrolnych wbudowanych w działalność PZU Życie.

Audyt wewnętrzny obejmuje niezależną ocenę ryzyka, badanie wszystkich jednostek, produktów, systemów, procesów biznesowych, procesów zarządzania ryzykiem z częstotliwością zależną od zidentyfikowanych obszarów ryzyk i poziomu istotności ryzyk, a także od roli i skuteczności kontroli wewnętrznej w ich redukowaniu.

Do zadań funkcji audytu wewnętrznego należy:

- ocena adekwatności i efektywności systemu kontroli wewnętrznej i innych elementów systemu zarządzania;
- ustanawianie, wdrażanie i utrzymanie planu audytu określającego zakres prac audytowych, które mają być podjęte w kolejnych latach, uwzględniającego wszystkie rodzaje działalności i cały system zarządzania Spółką;
- przekazywanie cyklicznych informacji zarządczych z podległego obszaru Zarządowi Spółki i Komitetowi Audytu Rady Nadzorczej;
- wydawanie rekomendacji na podstawie wyników prac przeprowadzonych zgodnie z Planem audytu;
- sprawdzanie stosowania się do decyzji podjętych przez Zarząd Spółki w ramach wydanych rekomendacji.

Biuro Audytu Wewnętrznego realizuje następujące rodzaje audytów:

- planowe;
- doraźne.

Wyniki planowych audytów są przedstawiane w raportach. Wyniki doraźnych audytów przedstawiane są w formie oraz przekazywane w sposób i w terminach uzgodnionych z osobą podejmującą decyzję o ich przeprowadzeniu.

Oprócz audytów Biuro Audytu Wewnętrznego realizuje działalność doradczą, której celem jest doradztwo dla jednostki w zakresie usprawniania procesów.

Nadzór nad terminowością realizacji rekomendacji przez jednostki sprawują nadzorujący je Członkowie Zarządu. Biuro Audytu Wewnętrznego monitoruje stan realizacji rekomendacji na podstawie informacji pozyskiwanych od poszczególnych jednostek, następnie w wyniku analizy podejmuje decyzję o ich uznaniu za zrealizowane. Realizacja rekomendacji skierowanych do poszczególnych jednostek może podlegać w przyszłości sprawdzeniu przez pracowników Biura Audytu Wewnętrznego.

W celu zapewnienia jakości i doskonalenia audytu wewnętrznego prowadzona jest wewnętrzna (corocznie) i zewnętrzna (nie rzadziej niż raz na pięć lat) ocena działalności audytu wewnętrznego w Spółce.

B.5.2. Niezależność i obiektywizm audytu wewnętrznego

Funkcja audytu wewnętrznego jest obiektywna i niezależna od funkcji operacyjnych. Niezależność Biura Audytu Wewnętrznego jest zabezpieczona poprzez wprowadzenie szeregu rozwiązań.

Biuro Audytu Wewnętrznego raportuje bezpośrednio do Rady Nadzorczej PZU Życie. Powołanie i odwołanie ze stanowiska Dyrektora Zarządzającego ds. Audytu wymaga opinii Komitetu Audytu Rady Nadzorczej PZU Życie.

Audyty wewnętrzne w PZU Życie realizowane są przez pracowników Biura Audytu Wewnętrznego (audytorów wewnętrznych), którzy stanowią zespół o wysokich kwalifikacjach zawodowych i etycznych oraz posiadają wiedzę, umiejętności i znajomość zagadnień niezbędnych do realizacji audytów.

Przedstawiciele Biura Audytu Wewnętrznego uczestniczą w posiedzeniach Zarządu, mają również dostęp do protokołów z posiedzeń. Ponadto uczestniczą w posiedzeniach wybranych Komitetów.

W uzasadnionych przypadkach, Biuro Audytu Wewnętrznego może korzystać ze wsparcia pracowników spółek Grupy PZU lub usługodawców spoza Grupy PZU.

Na czas przeprowadzania czynności audytowych, pracownicy włączeni do zespołu audytowego, posiadają uprawnienia audytorów wewnętrznych oraz zobowiązani są do przestrzegania obowiązków audytorów wewnętrznych. Kierujący wykonaniem audytu przekazuje ww. pracownikom przepisy wewnętrzne Spółki.

Audytorzy wewnętrzni PZU Życie mają dostęp do niezbędnych informacji, wyjaśnień, dokumentów i danych umożliwiających terminowe i poprawne wykonanie zadań.

Biuro Audytu Wewnętrznego przygotowuje Sprawozdanie roczne z działalności, które obejmuje:

- informację o zrealizowanych audytach (w tym o wykonaniu Planu audytu);
- ocenę systemu kontroli wewnętrznej i zarządzania ryzykiem.

Sprawozdanie roczne przedkładać jest Zarządowi PZU Życie do 31 marca roku następującego po roku, którego dotyczy, a następnie Komitetowi Audytu Rady Nadzorczej PZU Życie w terminach, które są uzależnione od porządku i terminu posiedzeń Komitetu Audytu.

Biuro Audytu Wewnętrznego sporządza również w cyklach kwartalnych, sprawozdanie obejmujące w szczególności:

- informację o realizacji Planu audytu;
- informację o wynikach zrealizowanych audytów wewnętrznych;
- informację o wynikach monitorowania rekomendacji.

Dyrektor Zarządzający ds. Audytu przekazuje sprawozdania, o których mowa powyżej:

- Członkom Zarządu PZU Życie w formie elektronicznej w terminie do końca miesiąca następującego po zakończeniu kwartału, którego dotyczy informacja;
- Komitetowi Audytu Rady Nadzorczej PZU Życie w terminach, które są uzależnione od porządku i terminu posiedzeń Komitetu Audytu Rady Nadzorczej PZU Życie.

Zakres czynności audytowych realizowanych w ramach poszczególnych audytów oraz wydawane oceny poaudytowe stanowią autonomiczne decyzje Biura Audytu Wewnętrznego. Zadania są rozdzielane w taki sposób, aby zapobiec potencjalnym i rzeczywistym konfliktom interesów. Każdy pracownik jest zobowiązany do poinformowania przełożonego w przypadku wystąpienia konfliktu interesów. Zbierane są informacje od pracowników audytu wewnętrznego na temat potencjalnego konfliktu interesów i w miarę potrzeb dokonuje się rotacji przydzielonych zadań. Ponadto każdy z audytorów nie może przed upływem jednego roku oceniać działalności, którą sam uprzednio wykonywał lub zarządzał. W PZU Życie wdrożono Kodeks Etyki Audytora Wewnętrznego, w oparciu o Kodeks Instytutu Audytorów Wewnętrznych (IIA). Celem Kodeksu jest promowanie najlepszych praktyk wykonywania obowiązków, wzorców postawy etycznej oraz determinowanie potrzeby ciągłego rozwoju zawodowego i kształtowania właściwego wizerunku audytorów

wewnętrznych. Audytorom wewnętrznym nie wolno przyjmować odpowiedzialności za działalność operacyjną, która podlega ocenie audytu wewnętrznego.

Dyrektor Zarządzający ds. Audytu decyduje o zasobach oraz terminach realizacji zadań audytowych.

Biuro Audytu Wewnętrznego prowadzi działalność doradczą w oparciu o decyzje Zarządzającego audytem wewnętrznym; charakter i zakres działalności doradczej jest każdorazowo uzgodniony z jednostką, a jej celem jest doradztwo dla jednostki w zakresie usprawniania procesów, z zastrzeżeniem, że za procesy odpowiedzialni są kierujący jednostkami; tryb realizacji i sposób raportowania działalności doradczej uzgadniany jest z kierującym jednostką, dla której świadczone jest doradztwo, z zastrzeżeniem, że w przypadku stwierdzenia istotnych kwestii, Biuro Audytu Wewnętrznego przekazuje je Zarządowi i Komitetowi Audytu Rady Nadzorczej PZU Życie.

B.6. Funkcja aktuarialna

Zadania funkcji aktuarialnej, tj. zadania przypisane funkcji aktuarialnej według Dyrektywy WII, jak również według ustawy o działalności ubezpieczeniowej, zostały przyporządkowane do Biura Aktuarialnego w PZU Życie. Nadzór nad pracami Biura Aktuarialnego powierzono Dyrektorowi Biura Aktuarialnego i Dyrektorowi ds. Aktuarialnych w Biurze Aktuarialnym wpisanym na listę aktuariuszów prowadzoną przez organ nadzoru.

Bieżące zadania realizowane przez Biuro Aktuarialne koncentrują się na następujących aspektach i zagadnieniach:

- 1) wyznaczanie rezerw techniczno – ubezpieczeniowych, w tym:
 - weryfikacja istniejących zasad wyznaczania rezerw techniczno – ubezpieczeniowych oraz przyjmowanych założeń;
 - opiniowanie projektów zasad wyznaczania rezerw dla nowych produktów tworzonych przez biura produktowe;
- 2) gromadzenie i przetwarzanie danych oraz prowadzenie analiz stanowiących podstawę założeń przyjmowanych w obliczeniach rezerw oraz prognozach dalszego rozwoju ubezpieczeń, a w tym:
 - pozyskiwanie i agregowanie danych finansowych i statystycznych dotyczących stanu portfela i zdarzeń ubezpieczeniowych;
 - przygotowywanie i utrzymywanie narzędzi służących do prezentacji oraz analiz danych i doświadczeń dotyczących poszczególnych grup ubezpieczeń;
 - analiza danych i aktualizacja założeń wykorzystywanych w algorytmach do kalkulacji rezerw oraz modelach do prognoz przepływów pieniężnych;
- 3) modelowanie i prognozowanie:
 - opracowywanie, modyfikowanie oraz utrzymywanie narzędzi i modeli służących do prognozy dalszego rozwoju umów, w tym prognozy przepływów pieniężnych;
 - zarządzanie zmianami modeli;
 - tworzenie, modyfikacja i utrzymywanie dokumentacji modeli, w tym dokumentowanie zmian w modelach;
 - przygotowywanie założeń oraz danych wejściowych do modeli i ich wprowadzenie do modeli;
 - przeprowadzanie obliczeń i ocena racjonalności uzyskanych wyników;
 - agregacja cząstkowych wyników prognoz do zbiorczych przepływów pieniężnych.

Funkcji aktuarialnej nie powierzono zadań merytorycznych innych, niż określone w obowiązujących przepisach prawa, zatem potencjalny konflikt interesów nie występuje.

Główny Aktuariusz sprawuje nadzór nad funkcją aktuarialną w PZU Życie i podlega bezpośrednio Członkowi Zarządu PZU Życie. Główny Aktuariusz ma zapewniony nieograniczony dostęp do Zarządu PZU Życie. Dostęp do Rady Nadzorczej Spółki realizowany jest na podstawie przepisów wewnętrznych obowiązujących w Spółce.

B.7. Outsourcing

Spółka przyjęła zasady dokonywania outsourcingu, w tym outsourcingu czynności uznawane przez Spółkę za podstawowe lub ważne. Spółka nie powierza dostawcom realizacji kluczowych funkcji systemu zarządzania.

Przed zawarciem umowy outsourcingu czynności podstawowych lub ważnych dokonywana jest ocena ryzyka outsourcingu potencjalnego dostawcy.

Umowy outsourcingu czynności podstawowych lub ważnych zawierają postanowienia wymagane przepisami prawa, w tym zabezpieczające odpowiedni poziom wykonywania powierzonych czynności i możliwość przeprowadzania kontroli realizacji umowy przez Spółkę oraz uprawnione do tego podmioty. Podmioty zewnętrzne posiadają ponadto plany awaryjne dotyczące realizacji umowy i są zobowiązane do ich aktualizacji w przypadku zmiany okoliczności związanych z realizacją umowy. Projekty umów opiniowane są przez wyznaczone jednostki, w tym Biuro Prawne oraz Biuro Compliance.

Spółka monitoruje ryzyko związane z outsourcingiem i zarządza nim na poziomie bieżącym i systemowym. W szczególności dokonywana jest bieżąca ocena jakości i terminowości realizacji danej umowy oraz przynajmniej raz w roku przeprowadzana jest kontrola okresowa dostawców, mająca na celu zbadanie jakości wykonania przez dostawcę zleconych mu czynności. W ramach systemowego zarządzania ryzykiem outsourcingu dokonuje się w szczególności oceny ryzyka outsourcingu w skali Spółki oraz raportowania do Zarządu Spółki i organu nadzoru.

W PZU Życie outsourcing czynności podstawowych lub ważnych dokonywany jest dla lokowania środków Spółki oraz w ramach procesów obsługi świadczeń oraz assistance. Wszystkie podmioty, którym powierzone zostały czynności w ramach outsourcingu, podlegają jurysdykcji polskiej.

C. Profil ryzyka

Profil ryzyka PZU Życie wynika ze strategii oraz planów biznesowych Grupy PZU i jest okresowo monitorowany i kontrolowany. Ze względu skalę działalności ubezpieczeniowej prowadzonej przez Spółkę (lider rynku ubezpieczeń życiowych) oraz wielkość środków przeznaczonych do inwestowania, najistotniejszymi ryzykami są ryzyko aktuarialne i ryzyko rynkowe.

Spółka opracowała i wdrożyła system zarządzania ryzykiem, który jest ukierunkowany zarówno na kontrolę ryzyka, jak również na zachowanie odpowiedniego poziomu kapitalizacji. Poprzez identyfikację, analizę, pomiar, kontrolę, zarządzanie oraz raportowanie ryzyka związanego z prowadzoną działalnością operacyjną PZU Życie jest w stanie zrealizować swoje zobowiązania wobec klientów i partnerów biznesowych oraz wypełnić wymogi płynące z przepisów prawnych i regulacji zewnętrznych. Kategorie ryzyka istotne dla Spółki wskazane w tabeli poniżej:

Lp.	Kategoria ryzyka	Definicja
1	ryzyko aktuarialne	możliwość poniesienia straty lub niekorzystnej zmiany wartości zobowiązań, jakie mogą wynikać z zawartych umów ubezpieczenia i umów gwarancji ubezpieczeniowych, w związku z niewłaściwymi założeniami dotyczącymi wyceny składek i tworzenia rezerw techniczno-ubezpieczeniowych
2	ryzyko rynkowe	ryzyko straty lub niekorzystnej zmiany sytuacji finansowej wynikające bezpośrednio lub pośrednio z wahań poziomu i wahań zmienności rynkowych cen aktywów, spreadu kredytowego, wartości zobowiązań i instrumentów finansowych
3	ryzyko niewykonania zobowiązań przez kontrahenta	ryzyko straty lub niekorzystnej zmiany sytuacji finansowej wynikające z wahań wiarygodności i zdolności kredytowej emitentów papierów wartościowych, kontrahentów i wszelkich dłużników, materializujące się niewykonaniem zobowiązania przez kontrahenta
4	ryzyko operacyjne	ryzyko poniesienia straty wynikającej z niewłaściwych lub błędnych procesów wewnętrznych, działań ludzi, funkcjonowania systemów lub ze zdarzeń zewnętrznych
5	ryzyko braku zgodności	ryzyko niedostosowania się lub naruszenia przez Spółkę, podmioty zależne lub osoby z nimi powiązane przepisów prawa, przepisów wewnętrznych oraz przyjętych przez Spółkę lub podmioty zależne standardów postępowania, w tym norm etycznych, które skutkuje lub może skutkować poniesieniem przez Spółkę, podmioty zależne lub osoby działające w jej imieniu sankcji prawnych, powstania strat finansowych bądź utraty reputacji lub wiarygodności

Kapitałowy wymóg wypłacalności (SCR) dla PZU Życie jest kalkulowany na podstawie formuły standardowej według systemu WII i obejmuje m.in. ryzyka: aktuarialne, rynkowe, niewypłacalności kontrahenta i operacyjne oraz korektę z tytułu zdolności rezerw techniczno-ubezpieczeniowych i odroczonych podatków dochodowych do pokrywania strat. Efektowi dywersyfikacji podlega ryzyko aktuarialne, rynkowe, niewypłacalności kontrahenta oraz ryzyko wartości niematerialnych i prawnych (które w PZU Życie wynosi zero). Razem ryzyka te tworzą tzw. podstawowy wymóg wypłacalności (BSCR). Spółka nie korzysta przy kalkulacji SCR z przepisów przejściowych.

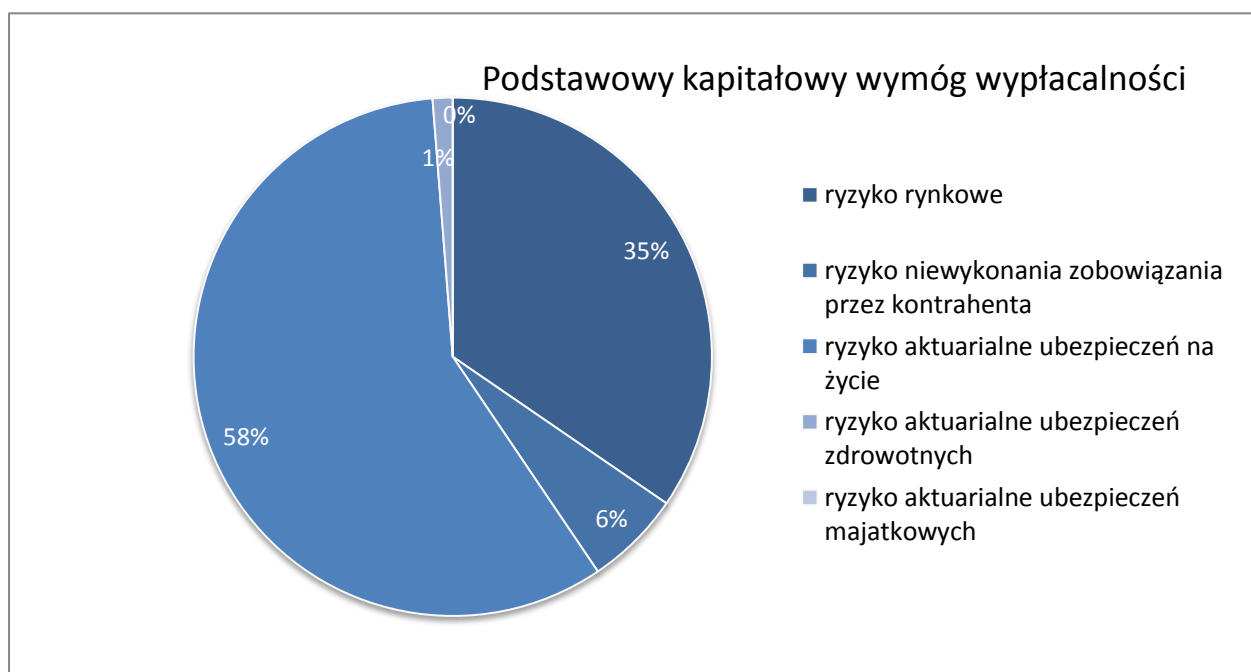
Wartość kapitałowego wymogu wypłacalności oraz podstawowego wymogu kapitałowego przed i po uwzględnieniu efektu dywersyfikacji na dzień 31 grudnia 2017 roku w porównaniu do poprzedniego roku, przedstawia poniższa tabela.

Nazwa podmodułu	Wartość (tys. zł)		Zmiana 2017/2016	
	2017	2016	(tys. zł)	%
Ryzyko rynkowe	1 347 142	2 438 988	(1 091 846)	(45%)
Ryzyko niewykonania zobowiązania przez kontrahenta	233 037	193 538	39 499	20%
Ryzyko aktuarialne ubezpieczeń na życie	2 268 626	2 437 475	(168 848)	(7%)
Ryzyko aktuarialne ubezpieczeń zdrowotnych	48 588	15 657	32 931	210%
Ryzyko aktuarialne ubezpieczeń majątkowych	0	0	0	0%
Podstawowy wymóg kapitałowy przed dywersyfikacją	3 897 392	5 085 658	(1 188 266)	(23%)
Dywersyfikacja	(887 241)	(1 159 882)	272 641	(24%)

Podstawowy wymóg kapitałowy po dywersyfikacji	3 010 151	3 925 776	(915 625)	(23%)
Ryzyko operacyjne	291 372	288 873	2 499	1%
Korekta z tytułu zdolności odroczonego podatku dochodowego do pokrywania strat	(576 004)	(746 502)	170 498	(23%)
Kapitałowy wymóg wypłacalności	2 725 519	3 468 146	(742 628)	(21%)

Kapitałowy wymóg wypłacalności w 2017 roku spadł o 742 628 tys. zł, czyli o 21%. W głównej mierze zmiana została spowodowana spadkiem wymogów kapitałowych ryzyka rynkowego i ryzyka aktuarialnego ubezpieczeń życiowych. Przyczyny zmian SCR dla tych ryzyk opisane są poniżej w odpowiednich rozdziałach.

Spółka wdrożyła procedury wewnętrzne implementujące obowiązki wynikające z zasady ostrożnego inwestora. W związku z tym PZU Życie lokuje posiadane środki wyłącznie w aktywa i instrumenty finansowe, dla których ryzyko Spółka może określić, monitorować i zarządzać i które uwzględnia przy ocenie ogólnych potrzeb w zakresie wypłacalności. Zachowując odpowiedni poziom płynności lokat, PZU Życie lokuje swoje środki w aktywa bezpieczne o odpowiedniej jakości i rentowności. Inwestując w aktywa stanowiące pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych dla celów wypłacalności, Spółka uwzględnia charakter i czas trwania zobowiązań z tytułu zawartych umów ubezpieczeniowych w sposób zgodny z interesami ubezpieczających. PZU Życie różnicuje aktywa i zachowuje ich rozproszenie w celu unikania uzależnienia od jednego szczególnego składnika aktywów, emitenta czy obszaru geograficznego.

Testy stresu i analiza wrażliwości

W Spółce przeprowadzono, uwzględniające ryzyko rynkowe, kredytowe, aktuarialne, płynności, testy warunków skrajnych zgodnie z metodyką KNF oraz analizy wrażliwości w odniesieniu do istotnych ryzyk i zdarzeń według scenariuszy przygotowanych na potrzeby własnej oceny ryzyka i wypłacalności (ORSA). Z uwagi na charakter i specyfikę ryzyk opisanych w części C.6 sprawozdania, wymogi dotyczące testów warunków skrajnych, jak również analiz wrażliwości co do zasady nie znajdują zastosowania do tego zakresu raportowania.

Testy warunków skrajnych w obszarze ryzyka operacyjnego realizowane są w ramach przeprowadzanych analiz scenariuszowych ryzyka operacyjnego. Jest to metoda identyfikacji i oceny ryzyka operacyjnego na podstawie analizy wystąpienia hipotetycznego incydentu ryzyka operacyjnego w Spółce. Celem przeprowadzania takich badań jest identyfikacja obszarów, w których może wystąpić najbardziej dotkliwa strata rzeczywista, określenie potencjalnych zagrożeń, jak również ewentualne zaplanowanie działań i kontroli mających służyć zapobiegnięciu wystąpienia

w przyszłości incydentu ryzyka operacyjnego opisanego w scenariuszu. W oparciu o przeprowadzone badania testy dotyczyły obszaru wyłudzeń odszkodowań, wad produktu oraz błędnych realizacji zleceń.

W ramach ORSA analiza wrażliwości przeprowadzona dla PZU Życie obejmowała odpowiednio 14 scenariuszy stresowych i wrażliwości, wpływających zarówno na aktywa, jak i na pasywa. W 2017 roku wykonywano również testy stresu zgodnie z wymaganiami KNF. Testy zostały przeprowadzone w oparciu o zasady Wypłacalność II. Na potrzeby oceny zdefiniowano scenariusze wskazane poniżej.

Lp.	Testy stresu / analiza wrażliwości	Wpływ na ryzyko
1	Wzrost stóp procentowych (+100 pb)	Ryzyko rynkowe
2	Spadek stóp procentowych (-100 pb)	Ryzyko rynkowe
3	Spadek cen akcji (-50%)	Ryzyko rynkowe
4	Spadek cen nieruchomości (-30%)	Ryzyko rynkowe
5	Zmiana kształtu krzywej stóp procentowych	Ryzyko rynkowe
6	Uwzględnienie ryzyka związanego z obligacjami rządowymi w wymogu kapitałowym	Ryzyko rynkowe/ ryzyko spreadu kredytowego/ ryzyko niewykonania zobowiązania przez kontrahenta /ryzyko koncentracji
7	Wzrost śmiertelności (+15%)	Ryzyko aktuarialne
8	Spadek śmiertelności (-20%)	Ryzyko aktuarialne
9	Wzrost zachorowalności (+35%)	Ryzyko aktuarialne
10	Wzrost kosztów (+10%)	Ryzyko aktuarialne
11	Wzrost rezygnacji (+80%)	Ryzyko aktuarialne
12	Spadek rezygnacji (-80%)	Ryzyko aktuarialne
13	Połączone scenariusze – najbardziej dotkliwe zmiany dla poszczególnych linii biznesowych wynikające ze scenariuszy 16, 18, 19 (maksymalny spadek składki, wzrost świadczeń i wzrost kosztów)	Ryzyko aktuarialne
14	Jednoczesny spadek stóp procentowych (-100 pb) i wzrost śmiertelności (+15%)	Ryzyko aktuarialne / ryzyko rynkowe

W Spółce przeprowadzono również w 2017 roku testy stresu zalecone przez KNF, zgodnie z *Metodyką przeprowadzania testów warunków skrajnych w zakładach ubezpieczeń i zakładach reasekuracji za 2016 r.* Parametry testów stresu zostały narzucone przez KNF za wyjątkiem Dodatkowego testu stresu, który został przygotowany przez Spółkę i dotyczył obniżenia wiarygodności kredytowej Polski i polegał na utracie wartości posiadanych w portfelu obligacji skarbowych o 80%.

Lp	Testy KNF	Wpływ na ryzyko
1	Ryzyko rynkowe (wzrost/spadek stóp procentowych)	Ryzyko rynkowe
2	Ryzyko koncentracji aktywów oraz ryzyko spreadu kredytowego dla obligacji skarbowych i komunalnych	Ryzyko koncentracji/ryzyko spreadu kredytowego
3	Łączny scenariusz dla wybranych rodzajów ryzyka rynkowego	Ryzyko rynkowe
4	Jednoczesna realizacja ryzyka katastroficznego i ryzyka niewykonania zobowiązania przez reasekuratora	Ryzyko aktuarialne/ryzyko niewykonania zobowiązania przez kontrahenta/ ryzyko płynności
5	Dodatkowe testy warunków skrajnych (bankructwo Polski)	Ryzyko rynkowe/ ryzyko płynności

Zaproponowane testy stresu pokrywają najważniejsze obszary działalności ubezpieczeniowej oraz profil ryzyka Spółki i zostały opracowane w oparciu o analizę mapy ryzyka PZU Życie oraz metodyki testów stresu organu nadzoru.

Testy stresu wybrane do przeprowadzenia w ramach ORSA odpowiadają ocenie najistotniejszych ryzyk w działalności PZU Życie. Zgodnie z metodyką tworzenia mapy ryzyka, dokonano oceny wszystkich istotnych ryzyk, w wyniku czego stwierdzono, że najistotniejszymi ryzykami w PZU Życie są: ryzyko śmiertelności oraz ryzyko cen akcji.

Przy wyznaczaniu głębokości szoków brano pod uwagę następujące elementy:

- zachowanie spójności w kolejnych latach (głębokość szoków nie była zmieniana bez istotnych przesłanek);
- podejście KNF określone w metodyce testów stresu;
- scenariusze testowane przez inne podmioty z Grupy PZU.

Każdy test był przeprowadzany niezależnie, przy założeniu zmiany elementów wskazanych w teście i utrzymanie pozostałych wskaźników na poziomie ze scenariusza bazowego.

PZU Życie dokonuje analiz „stress testowych” płynności dotyczących zdarzeń ubezpieczeniowych, w tym o charakterze nadzwyczajnym i spadku cen lokat finansowych zgodnie z wytycznymi KNF zawartymi w metodyce przeprowadzania testów warunków skrajnych w zakładach ubezpieczeń i reasekuracji. Analizy polegają na oszacowaniu możliwości sfinansowania wypłaty świadczeń w wyniku zdarzeń ubezpieczeniowych o charakterze nadzwyczajnym, w drodze szybkiej sprzedaży portfela lokat finansowych.

Wyniki testów nie uwzględniają wpływu ewentualnych działań podejmowanych przez Zarząd Spółki, mających na celu złagodzenie skutków materializacji scenariusza. W rzeczywistości, w oparciu o funkcjonujący w PZU Życie system zarządzania ryzykiem, w szczególności system limitów i ograniczeń, Zarząd Spółki może podjąć stosowne działania zapobiegające lub też ograniczające wpływ realizacji zakładanego scenariusza.

Wyniki testów stresu świadczą, że PZU Życie w 2017 roku posiadał środki własne pozwalające na utrzymywanie wskaźnika wypłacalności powyżej wymaganych przez KNF poziomów. Poniższa tabela prezentuje zmianę poziomu wskaźników pokrycia kapitałowego wymogu wypłacalności środkami własnymi po przeprowadzeniu wewnętrznych testów stresu jak również testów stresu zleconych przez KNF. Poniższa tabela przedstawia wyniki testów stresu przeprowadzonych w ciągu 2017 roku do oficjalnej wartości wskaźnika wypłacalności opublikowanej w momencie wykonywania testów stresu.

Testy ORSA	Zmiana do wartości bazowego wskaźnika wypłacalności (w p.p.)
Wzrost stóp procentowych (+100 pb)	(11)
Spadek stóp procentowych (-100 pb)	4
Spadek cen akcji (-50%)	(10)
Spadek cen nieruchomości (-30%)	0
Uwzględnienie ryzyka związanego z obligacjami rządowymi w wymogu kapitałowym	(103)
Zmiana kształtu krzywej stóp procentowych	(25)
Śmiertelność (+15%)	(56)
Śmiertelność (-20%)	(1)
Zachorowalność (+35%)	(34)
Koszty (+10%)	(14)
Rezygnacje (+80%)	(6)
Rezygnacje (-80%)	0
Scenariusz łączny śmiertelność +15%; zachorowalność (+35%) i koszty (+10%)	(83)
Jednoczesny spadek stóp procentowych (-100 pb) i wzrost szkodowości (4p.p.)	(56)

Testy KNF	Zmiana do wartości bazowego wskaźnika wypłacalności (w p.p.)
Ryzyko rynkowe (wzrost/spadek stóp procentowych)	5
Ryzyko koncentracji aktywów oraz ryzyko spreadu kredytowego dla obligacji skarbowych i komunalnych	(56)
Łączny scenariusz dla wybranych rodzajów ryzyka rynkowego	(19)
Dodatkowe testy warunków skrajnych (bankructwo Polski)	(207)

Ekspozycja na ryzyko wynikająca z pozycji pozabilansowych

Na dzień 31 grudnia 2017 r. wartość ekspozycji pozabilansowych uwzględnianych w kalkulacjach wymogów kapitałowych wyniosła 536 989 tys. zł i dotyczyła wartości obligacji stanowiących zabezpieczenie transakcji warunkowych i pożyczek hipotecznych.

C.1. Ryzyko aktuarialne

Identyfikacja ryzyka rozpoczyna się wraz z procesem tworzenia produktu ubezpieczeniowego i towarzyszy mu aż do momentu wygaśnięcia zobowiązań z nim związanych. Identyfikacja ryzyka aktuarialnego odbywa się m. in. poprzez:

- analizę ogólnych warunków ubezpieczenia pod kątem przyjmowanego ryzyka i zgodności z powszechnie obowiązującymi przepisami prawa;
- analizę ogólnych/szczególnych warunków ubezpieczenia lub innych wzorców umów pod kątem ryzyka aktuarialnego przyjmowanego na ich podstawie;
- rozpoznanie potencjalnych ryzyk związanych z danym produktem w celu ich późniejszego pomiaru i monitorowania;
- analizę wpływu wprowadzenia nowych produktów ubezpieczeniowych na wymogi kapitałowe i margines ryzyka Spółki obliczone według formuły standardowej;
- weryfikację i walidację zmian w produktach;
- ocenę ryzyka aktuarialnego przez pryzmat podobnych, istniejących produktów;
- monitorowanie istniejących produktów;
- analizę polityki underwritingowej, taryfikacyjnej, rezerw i reasekuracyjnej oraz procesu obsługi świadczeń.

Ocena ryzyka aktuarialnego polega na rozpoznaniu stopnia zagrożenia lub grupy zagrożeń stanowiących o możliwości powstania szkody oraz na dokonaniu analizy elementów ryzyka w sposób umożliwiający podjęcie decyzji o przyjęciu ryzyka do ubezpieczenia i ponoszenia odpowiedzialności przez Spółkę. Zakres udzielanej ochrony ubezpieczeniowej oraz ustalona wysokość składki ubezpieczeniowej powinny być uwzględnione w przeprowadzanej ocenie ryzyka aktuarialnego. Ocena ryzyka aktuarialnego dotyczy dwóch podstawowych typów produktów ubezpieczeniowych, tj. indywidualnych oraz grupowych. W przypadku produktów ubezpieczeniowych indywidualnych celem oceny ryzyka aktuarialnego jest ograniczenie antyselekcji, tj. zawierania ubezpieczeń przez osoby o ryzyku przekraczającym przyjęte w Spółce częstości dla wystąpienia zdarzeń ubezpieczeniowych (np. wypadku, choroby, inwalidztwa lub śmierci), nie posiadające środków finansowych na pokrycie kosztów ubezpieczenia lub chcące zawrzeć ubezpieczenie na sumę nie mającą ekonomicznego uzasadnienia. Celem oceny ryzyka aktuarialnego w produktach ubezpieczeniowych grupowych jest ocena przyszłej szkodowości grupy oraz ograniczenie antyselekcji, tj. nieprzystępowania do ubezpieczenia osób o ryzyku przekraczającym przyjęte w Spółce częstości dla wystąpienia zdarzeń ubezpieczeniowych.

Proces oceny ryzyka aktuarialnego podlega ciągłej ewolucji mającej na celu dostosowanie stosowanych środków do zmieniającego się środowiska zewnętrznego, bardziej efektywnego zarządzania rentownością produktów, zmian organizacyjnych oraz modyfikacji oferty produktowej.

Pomiar ryzyka aktuarialnego dokonywany jest w szczególności przy użyciu:

- analizy wybranych wskaźników;

- metody scenariuszowej – analizy utraty wartości spowodowanej przez zadaną zmianę czynników ryzyka;
- metody faktorowej – uproszczonej wersji metody scenariuszowej, zredukowanej do przypadku jednego scenariusza dla jednego czynnika ryzyka;
- danych statystycznych;
- miar ekspozycji i wrażliwości;
- wiedzy eksperckiej pracowników Spółki.

Monitorowanie i kontrolowanie ryzyka aktuarialnego obejmuje analizę poziomu ryzyka za pomocą zestawu raportów zawierających wybrane wskaźniki.

Raportowanie ma na celu efektywną komunikację o ryzyku aktuarialnym i wspiera zarządzanie ryzykiem aktuarialnym na różnych poziomach decyzyjnych, od pracownika do Rady Nadzorczej. Częstotliwość poszczególnych raportów oraz zakres informacji są dostosowane do potrzeb informacyjnych na poszczególnych poziomach decyzyjnych.

Działania zarządcze w procesie zarządzania ryzykiem ubezpieczeniowym realizowane są w szczególności poprzez:

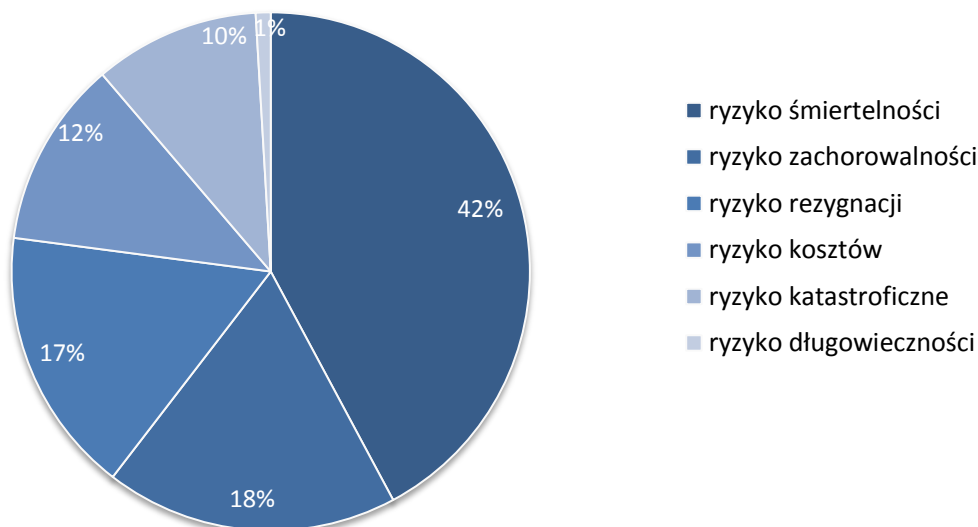
- określenie tolerancji na ryzyko aktuarialne i jego monitorowanie;
- decyzje biznesowe i plany sprzedażowe;
- kalkulację i monitorowanie adekwatności rezerw techniczno-ubezpieczeniowych;
- strategię taryfową oraz monitorowanie istniejących szacunków i ocenę adekwatności składki;
- proces oceny, wyceny i akceptacji ryzyka aktuarialnego;
- stosowanie narzędzi ograniczania ryzyka aktuarialnego, w tym w szczególności reasekuracji i prewencji.

Ograniczanie ryzyka aktuarialnego w PZU Życie odbywa się w szczególności poprzez następujące czynności:

- zdefiniowanie zakresów odpowiedzialności w ogólnych warunkach ubezpieczenia;
- zdefiniowanie wyłączenia odpowiedzialności w ogólnych warunkach ubezpieczenia;
- działania reasekuracyjne;
- adekwatną politykę taryfikacyjną;
- stosowanie odpowiedniej metodologii obliczania rezerw techniczno-ubezpieczeniowych;
- procedurę underwritingu;
- procedurę obsługi świadczeń;
- decyzje i plany sprzedażowe;
- prewencję.

Poniższy wykres przedstawia udział poszczególnych podmodułów w ryzyku aktuarialnym (bez efektu dywersyfikacji) na dzień 31 grudnia 2017 roku. Największą część modułu ryzyka aktuarialnego w ubezpieczeniach na życie stanowi ryzyko śmiertelności.

Ryzyko aktuarialne w ubezpieczeniach na życie

W 2017 roku wielkość ryzyka aktuarialnego w ubezpieczeniach na życie uległa zmniejszeniu, co jest pochodną zmiany parametrów zastosowanych w ubezpieczeniach grupowych ochronnych na życie.

W roku 2017 odnotowano spadek ryzyka aktuarialnego w ubezpieczeniach na życie, który wynikał w głównej mierze ze zmian modelowych oraz zmian struktury portfela. Bardziej szczegółowe informacje można znaleźć w poniższych tabelach.

Ryzyko aktuarialne w ubezpieczeniach na życie

Nazwa podmodułu	Wartość (tys. zł)		Zmiana 2017/2016		Komentarz
	2017	2016	(tys. zł)	%	
Ryzyko śmiertelności	1 489 984	1 506 997	(17 013)	(1%)	Aktualizacja założeń statystycznych w modelach aktuarialnych, z uwzględnieniem zmiany średniego czasu trwania polisy.
Ryzyko długowieczności	32 907	30 437	2 470	8%	Aktualizacja założeń statystycznych w modelach aktuarialnych, z uwzględnieniem zmiany kosztów.
Ryzyko zachorowalności	645 471	699 221	(53 750)	(8%)	Aktualizacja założeń statystycznych w modelach aktuarialnych, z uwzględnieniem zmiany średniego czasu trwania polisy.
Ryzyko rezygnacji	587 993	669 223	(81 230)	(12%)	Aktualizacja założeń statystycznych w modelach aktuarialnych, z uwzględnieniem zmiany średniego czasu trwania polisy oraz częstotliwości wypłacanych świadczeń.
Ryzyko kosztów	412 106	371 652	40 454	11%	Aktualizacja założeń statystycznych w modelach aktuarialnych, z uwzględnieniem zmiany stanu portfela oraz zmiany kosztów.
Ryzyko rewizji rent	0	0	0	0%	Nie dotyczy.
Ryzyko katastroficzne	364 880	582 861	(217 981)	(37%)	Aktualizacja założeń statystycznych w modelach aktuarialnych, z uwzględnieniem zmiany średniego czasu trwania polisy.
Dywersyfikacja	(1 264 715)	(1 422 916)	158 201	(11%)	
Ryzyko aktuarialne w ubezpieczeniach na życie	2 268 626	2 437 475	(168 849)	(7%)	

Ryzyko aktuarialne zdrowotne

Nazwa podmodułu	Wartość (tys. zł)		Zmiana 2017/2016		Komentarz
	2017	2016	(tys. zł)	%	
Ryzyko aktuarialne zdrowotne życiowe	44 103	10 415	33 688	323%	Rozwój segmentu ubezpieczeń zdrowotnych.
Ryzyko śmiertelności	150	31	119	386%	Rozwój segmentu ubezpieczeń zdrowotnych.
Ryzyko długowieczności	0	0	0	0%	Nie dotyczy.
Ryzyko zachorowalności	36 173	5 273	30 900	586%	Rozwój segmentu ubezpieczeń zdrowotnych.
Ryzyko rezygnacji	21 760	5 091	16 669	327%	Rozwój segmentu ubezpieczeń zdrowotnych.
Ryzyko kosztów	2 645	3 844	(1 199)	(31%)	Rozwój segmentu ubezpieczeń zdrowotnych.
Ryzyko rewizji rent	0	0	0	0%	Nie dotyczy.
Ryzyko katastroficzne	12 152	9 373	2 779	30%	Aktualizacja założeń statystycznych, z uwzględnieniem zmiany stanu portfela oraz zmiany kosztów.
Dywersyfikacja	(7 668)	(4 131)	(3 537)	86%	
Ryzyko aktuarialne zdrowotne	48 588	15 657	32 931	210%	

PZU Życie nie zidentyfikował żadnych istotnych koncentracji ryzyk w odniesieniu do ryzyka aktuarialnego.

C.2. Ryzyko rynkowe

Identyfikacja ryzyka rynkowego polega na rozpoznaniu rzeczywistych i potencjalnych źródeł tego ryzyka. Proces identyfikacji ryzyka rynkowego związanego z aktywami rozpoczyna się w momencie podjęcia decyzji o rozpoczęciu dokonywania transakcji na danym typie instrumentów finansowych. Jednostki, które podejmują decyzję o rozpoczęciu dokonywania transakcji na danym typie instrumentów finansowych sporządzają opis instrumentu zawierający w szczególności opis czynników ryzyka i przekazują go do Biura Ryzyka, które na jego podstawie identyfikuje i ocenia ryzyko rynkowe.

Proces identyfikacji ryzyka rynkowego związanego ze zobowiązaniami ubezpieczeniowymi rozpoczyna się wraz z procesem tworzenia produktu ubezpieczeniowego i jest związany z identyfikacją zależności wielkości przepływów finansowych z tego produktu od czynników ryzyka rynkowego. Zidentyfikowane ryzyka rynkowe podlegają ocenie ze względu na kryterium istotności tj. czy z materializacją ryzyka związana jest strata mogąca mieć wpływ na kondycję finansową danego podmiotu.

Pomiar ryzyka rynkowego dokonywany jest przy użyciu poniższych miar ryzyka:

- VaR, wartości narażonej na ryzyko, będącej miarą ryzyka kwantyfikującą potencjalną stratę ekonomiczną, która w horyzoncie jednego roku przy normalnych warunkach rynkowych nie zostanie przekroczona z prawdopodobieństwem 99,5%;
- formuły standardowej;
- miar ekspozycji i wrażliwości;
- skumulowanej miesięcznej straty.

Przy pomiarze ryzyka rynkowego wyróżnia się w szczególności następujące etapy:

- gromadzenie informacji o aktywach i zobowiązaniach generujących ryzyko rynkowe;
- wyliczenie wartości ryzyka.

Pomiar ryzyka dokonywany jest:

- codziennie dla miar ekspozycji i wrażliwości instrumentów znajdujących się w systemie transakcyjnym Kondor+;
- miesięcznie przy wykorzystaniu częściowego modelu wewnętrznego lub formuły standardowej.

Monitorowanie ryzyka rynkowego przebiega dwutorowo, wewnątrz w jednostkach organizacyjnych odpowiedzialnych za operacyjne zarządzanie ryzykiem rynkowym oraz niezależnie przez Biuro Ryzyka. Monitorowanie ryzyka rynkowego polega na analizie poziomu ryzyka i wykorzystania wyznaczonych limitów. Monitorowanie odbywa się w cyklach dziennych lub miesięcznych, adekwatnie do zdefiniowanych limitów.

Raportowanie polega na komunikacji o poziomie ryzyka rynkowego, efektach monitorowania i kontrolowania różnym poziomom decyzyjnym. Częstotliwość poszczególnych raportów oraz zakres informacji są dostosowane do potrzeb informacyjnych na poszczególnych poziomach decyzyjnych.

Działania zarządcze w odniesieniu do ryzyka rynkowego polegają w szczególności na:

- dokonywaniu transakcji służących zmniejszeniu ryzyka rynkowego, tj. sprzedaż instrumentu finansowego, zamknięcie instrumentu pochodnego, kupno zabezpieczającego instrumentu pochodnego;
- dywersyfikacji portfela aktywów w szczególności ze względu na kategorię ryzyka rynkowego, terminy zapadalności instrumentów, koncentrację zaangażowania w jednym podmiocie, koncentrację geograficzną;
- stanowieniu ograniczeń i limitów ryzyka rynkowego.

Struktura limitów dla poszczególnych kategorii ryzyka rynkowego, jak również dla poszczególnych jednostek ustalana jest w taki sposób, aby były one spójne z tolerancją na ryzyko ustaloną przez Zarząd.

Stanowienie limitów jest głównym narzędziem zarządczym mającym na celu utrzymanie pozycji ryzyka w ramach akceptowalnego poziomu tolerancji na ryzyko. Struktura limitów dla poszczególnych kategorii ryzyka rynkowego, jak również dla poszczególnych jednostek ustalana jest w taki sposób, aby były one spójne z tolerancją na ryzyko ustaloną przez Zarząd. W PZU Życie Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami ustanawia dodatkowe szczegółowe limity ryzyka rynkowego, za wyjątkiem limitów ryzyka spreadu kredytowego, dla których limity stanowi Komitet Ryzyka Inwestycyjnego i Komitet Inwestycyjny.

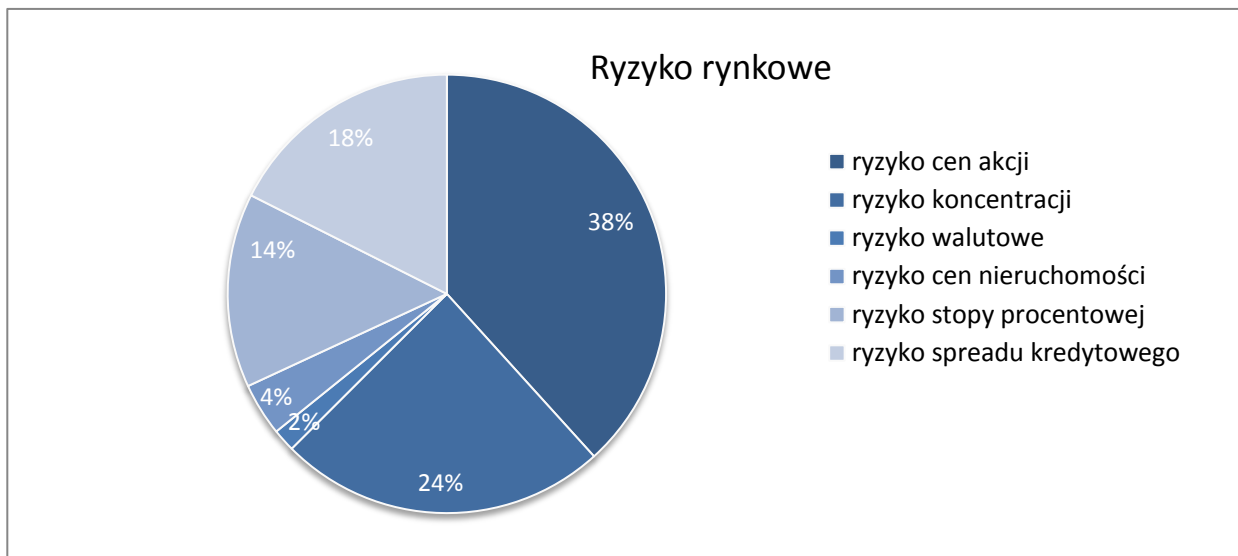
Poniższa tabela przedstawia wartość wymogów kapitałowych dla ryzyka rynkowego i jego podmodułów na koniec 2017 roku w porównaniu do 2016 roku.

Nazwa podmodułu	Wartość (tys. zł)		Zmiana 2017/2016	
	2017	2016	(tys. zł)	%
Ryzyko cen akcji	820 700	1 641 859	(821 159)	(50%)
Ryzyko koncentracji	519 505	1 134 338	(614 833)	(54%)
Ryzyko walutowe	35 956	330 465	(294 509)	(89%)
Ryzyko cen nieruchomości	83 509	85 208	(1 700)	(2%)
Ryzyko stopy procentowej	307 118	234 102	73 016	31%
Ryzyko spreadu kredytowego	376 853	266 579	110 275	41%
Dywersyfikacja	-796 498	-1 253 563	457 064	(36%)
Ryzyko rynkowe	1 347 142	2 438 988	(1 091 846)	(45%)

Największą część modułu ryzyka rynkowego na koniec 2017 roku, analogicznie do 2016 roku stanowi ryzyko cen akcji.

W 2017 roku zaszły istotne zmiany w zakresie ryzyka rynkowego, jego spadek spowodowany był w głównej mierze umorzeniem przez PZU Życie jednostek uczestnictwa i certyfikatów inwestycyjnych w funduszach inwestycyjnych zarządzanych przez TFI PZU SA. Spowodowało to, że zmienił się udział poszczególnych podmodułów w całkowitym ryzyku rynkowym. W 2017 roku nie dokonano żadnych istotnych zmian w metodach oceny ryzyka rynkowego.

Poniższy wykres przedstawia udział poszczególnych podmodułów ryzyka rynkowego w łącznym ryzyku rynkowym bez uwzględnienia efektu dywersyfikacji.

W PZU Życie koncentracja ryzyka w odniesieniu do ryzyka rynkowego występuje wobec trzech grup kapitałowych, którym PZU Życie udzielił pożyczek i/lub posiada zaangażowanie kapitałowe oraz zaangażowania kapitałowe w akcje/udziały jednostek podporządkowanych.

Koncentracja ryzyka rynkowego jest ograniczana poprzez stanowienie limitów na poszczególne rodzaje lokat przez odpowiednie Komitety.

C.3. Ryzyko kredytowe / ryzyko niewykonania zobowiązań przez kontrahenta

Celem zarządzania ryzykiem kredytowym jest optymalizacja poziomu ryzyka kredytowego prowadząca do ograniczenia strat spowodowanych materializacją tego ryzyka oraz zapewnienie adekwatnych i efektywnych mechanizmów kontrolnych, przy zastosowaniu odpowiednich rozwiązań organizacyjnych, proceduralnych i technicznych.

Identyfikacja ryzyka kredytowego odbywa się na etapie podejmowania decyzji o zainwestowaniu w nowy typ instrumentu finansowego lub zaangażowaniu o charakterze kredytowym w nowy podmiot. Identyfikacja polega na analizie czy z daną inwestycją wiąże się ryzyko kredytowe, od czego uzależniony jest jego poziom i zmienność w czasie. Identyfikacji podlegają rzeczywiste i potencjalne źródła ryzyka kredytowego.

Ocena ryzyka polega na oszacowaniu prawdopodobieństwa materializacji ryzyka oraz potencjalnego wpływu materializacji ryzyka na kondycję finansową.

Pomiar ryzyka kredytowego dokonywany jest przy użyciu:

- miar ekspozycji (wartość zaangażowania kredytowego brutto i netto oraz zaangażowanie kredytowe netto ważone okresem zapadalności);
- VaR, z zastrzeżeniem, że Biuro Ryzyka dokonuje wyliczenia tej miary dla całego obszaru Spółki.

Monitorowanie ryzyka kredytowego polega na analizie bieżącego poziomu ryzyka, ocenie zdolności kredytowej i określeniu stopnia wykorzystania wyznaczonych limitów.

W PZU Życie monitorowanie odbywa się w cyklach:

- kwartalnych dla zaangażowań Biura Reasekuracji PZU Życie;
- dziennych w przypadku pozostałych limitów zaangażowania;
- miesięcznych w przypadku limitów ryzyka VaR.

Raportowanie polega na komunikacji o poziomie ryzyka kredytowego i koncentracji, efektach monitorowania i kontrolowania różnym poziomom decyzyjnym. Częstotliwość poszczególnych raportów oraz zakres informacji są dostosowane do potrzeb informacyjnych na poszczególnych poziomach decyzyjnych.

Działania zarządcze w odniesieniu do ryzyka kredytowego polegają w szczególności na:

- stanowieniu limitów ograniczających zaangażowanie wobec pojedynczego podmiotu, grupy podmiotów, sektorów, państw;
- dywersyfikację portfela aktywów i ubezpieczeń finansowych w szczególności ze względu na państwo, sektor;
- przyjęciu zabezpieczenia;
- dokonywaniu transakcji służących zmniejszeniu ryzyka kredytowego, tj. sprzedaż instrumentu finansowego, zamknięcie instrumentu pochodnego, kupno zabezpieczającego instrumentu pochodnego, restrukturyzacja udzielonego zadłużenia;

Struktura limitów ryzyka kredytowego dla poszczególnych emitentów jest ustalana w taki sposób, by były one spójne z profilem ryzyka i tolerancją na ryzyko zatwierdzonymi przez Zarząd. W PZU Życie jest ona ustalana przez Komitet Inwestycyjny - dla transakcji do 600 mln zł włącznie i Komitet Ryzyka Inwestycyjnego - dla transakcji powyżej 600 mln zł. Dodatkowo Komitety ustalają szczegółowe limity kwotowe i ograniczenia jakościowe.

W roku 2017 ryzyko niewykonania zobowiązań przez kontrahenta (CDR) stanowiło 8,6 % ogólnej wartości SCR Spółki. W porównaniu do roku 2016 udział ten zmienił się o 3 p.p.

Ryzyko kredytowe obejmuje ryzyko niewykonania zobowiązania kontrahenta, ryzyko spreadu kredytowego i koncentracji aktywów. Zgodnie z wymaganiami określonymi przez Dyrektywę WII, ryzyko spreadu kredytowego i ryzyko koncentracji zawarte są w module ryzyka rynkowego i tam prezentowane są dane do wymogu kapitałowego. W 2017 roku nie dokonano żadnych istotnych zmian z metodach oceny ryzyka kredytowego i ryzyka niewykonania zobowiązania przez kontrahenta.

W PZU Życie koncentracja ryzyka w odniesieniu do ryzyka niewykonania zobowiązania przez kontrahenta występuje poprzez instrumenty pochodne i środki pieniężne na rachunkach w bankach.

W przypadku pozostałych ekspozycji, koncentracja ryzyka kredytowego jest ograniczana poprzez stanowienie limitów ograniczających zaangażowanie wobec pojedynczych podmiotów, grupy podmiotów oraz limitów kredytowych dla sektorów oraz krajów innych niż Polska przez Komitet Ryzyka Inwestycyjnego i Komitet Inwestycyjny.

PZU Życie dokonuje regularnych przeglądów stanowionych limitów wraz z analizą ryzyka koncentracji.

C.4. Ryzyko płynności

Ryzyko płynności finansowej jest to możliwość utraty zdolności do bieżącego regulowania zobowiązań Spółki wobec jej klientów lub kontrahentów. Celem zarządzania ryzykiem płynności finansowej jest zachowanie poziomu płynności umożliwiającego bieżące regulowanie zobowiązań Spółki. W 2017 roku nie wprowadzono istotnych zmian w zakresie procesów zarządzania ryzykiem płynności finansowej. Dodatkowo w strategii lokacyjnej Spółki uwzględniono wymagany minimalny poziom płynności portfela lokat. Spółka utrzymuje wymagany poziom płynności portfela lokat (profil ryzyk płynnościowych nie uległ istotnym zmianom w okresie sprawozdawczym).

Identyfikacja ryzyka polega na analizie możliwości wystąpienia niekorzystnych zdarzeń, w szczególności:

- niedoboru środków płynnych w stosunku do bieżących potrzeb Spółki;
- braku płynności posiadanych instrumentów finansowych.

Ocena i pomiar ryzyka dokonywane jest w następujących ujęciach:

- luk płynnościowych – poprzez monitorowanie niedopasowania przepływów netto wynikających z umów ubezpieczenia zawartych do dnia bilansowego i wpływów z tytułu aktywów na pokrycie zobowiązań ubezpieczeniowych w poszczególnych okresach, na podstawie projekcji przepływów finansowych;
- stress testowym – poprzez oszacowanie wpływu zbycia w krótkim czasie portfela lokat finansowych na zaspokojenie zobowiązań z tytułu wystąpienia zdarzeń ubezpieczeniowych o charakterze nadzwyczajnym;

- preliminarzy bieżących (płynności finansowej krótkoterminowej) – poprzez monitorowanie zgłoszonego przez inne jednostki zapotrzebowania na środki pieniężne w terminie określonym przez obowiązujące regulacje wewnętrzne.

Ograniczeniu ryzyka płynności finansowej służą:

- utrzymywanie środków w wyodrębnionym portfelu płynnościowym, w wysokości zgodnej z limitami wartości tego portfela;
- postanowienia Umowy o zarządzanie portfelami instrumentów finansowych zawartej pomiędzy TFI PZU SA oraz PZU Życie dotyczące ograniczenia czasu wycofania środków z portfeli zarządzanych przez TFI PZU SA do maksymalnie 3 dni po złożeniu zapotrzebowania na środki pieniężne;
- posiadanie otwartych linii kredytowych w bankach lub/i możliwość dokonywania transakcji typu sell-buy-back na skarbowych papierach wartościowych, w tym utrzymywanych do terminu wykupu;
- centralizacja zarządzania portfelami/funduszami przez TFI PZU SA (korzystanie z usług jednego zewnętrznego podmiotu zarządzającego aktywami ułatwia zarządzanie ryzykiem w tym ryzykiem płynności).

PZU Życie nie zidentyfikował istotnej koncentracji ryzyk w odniesieniu do ryzyka płynności.

Monitorowanie ryzyka płynności finansowej polega na analizie wykorzystania wyznaczonych limitów.

Raportowanie polega na komunikacji o poziomie płynności finansowej różnym poziomom decyzyjnym.

Spółka nie ocenia ryzyka płynności przy uwzględnieniu wartości oczekiwanego zysku z przyszłych składek, o której mowa w art. 295 ust. 5 rozporządzenia delegowanego. Z tej przyczyny wartość oczekiwanego zysku z przyszłych składek nie została zaprezentowana.

C.5. Ryzyko operacyjne

Identyfikacja ryzyka operacyjnego odbywa się w szczególności poprzez:

- gromadzenie i analizę informacji o incydentach ryzyka operacyjnego;
- samoocenę ryzyka operacyjnego;
- analizy scenariuszowe.

Ocena i pomiar ryzyka operacyjnego odbywa się poprzez:

- określanie skutków wystąpienia incydentów ryzyka operacyjnego;
- szacowanie skutków wystąpienia potencjalnych incydentów ryzyka operacyjnego, które mogą wystąpić w działalności Spółki.

Monitorowanie i kontrolowanie ryzyka operacyjnego realizowane jest głównie poprzez ustanowiony system wskaźników ryzyka operacyjnego umożliwiających ocenę zmian poziomu ryzyka operacyjnego w czasie oraz czynników mających wpływ na jego poziom w działalności Spółki.

Raportowanie polega na komunikacji o poziomie ryzyka operacyjnego, efektach monitorowania i kontrolowania różnym poziomom decyzyjnym. Częstotliwość poszczególnych raportów oraz zakres informacji są dostosowane do potrzeb informacyjnych na poszczególnych poziomach decyzyjnych.

Działania zarządcze w ramach reakcji na zidentyfikowane i ocenione ryzyko operacyjne polegają w szczególności na:

- ograniczaniu ryzyka poprzez podjęcie działań mających na celu minimalizację ryzyka, między innymi poprzez wzmocnienie systemu kontroli wewnętrznej;
- transferze ryzyka – w szczególności za pomocą zawarcia umowy ubezpieczenia;
- unikaniu ryzyka poprzez niepodejmowanie lub wycofanie się z określonej działalności biznesowej w przypadku stwierdzenia zbyt wysokiego ryzyka operacyjnego, którego koszty ograniczenia są nieopłacalne;
- akceptacji ryzyka – aprobatę konsekwencji wynikających z ewentualnej materializacji ryzyka operacyjnego, jeśli nie zagraża ono przekroczeniem poziomu tolerancji na ryzyko operacyjne.

Plany ciągłości działania w PZU Życie zostały wdrożone. Przetestowano działania zabezpieczające poprawne funkcjonowanie procesów objętych Planem w przypadku wystąpienia awarii.

Na podstawie analizy wskaźników ryzyka operacyjnego w obszarach: bezpieczeństwa, kadrowym, technologii informatycznych oraz prawnym, poziom ryzyka operacyjnego zakładu w 2017 roku został oceniony jako niski. Sposób oceny ryzyka operacyjnego również nie uległ zmianie. Na bazie aktualnej wiedzy, nie zidentyfikowano żadnych istotnych koncentracji w obszarze ryzyka operacyjnego w bieżącym okresie sprawozdawczym oraz nie zidentyfikowano przesłanek mogących wskazywać na możliwość pojawienia się takich koncentracji w przyszłości.

C.6. Pozostałe istotne ryzyka

Jako pozostałe istotne ryzyka PZU Życie identyfikuje ryzyko braku zgodności, w tym ryzyko utraty reputacji.

Przez ryzyko utraty reputacji rozumie się ryzyko związane z negatywnym odbiorem wizerunku podmiotu przez klientów, kontrahentów, inwestorów, akcjonariuszy, podmioty administracji publicznej oraz opinię publiczną. Z kolei ryzyko outsourcingu to ryzyko negatywnego wpływu ze strony podmiotu zewnętrznego na ciągłość, integralność lub jakość funkcjonowania PZU Życie, jego majątku lub pracowników.

Ryzyko braku zgodności uwzględnia w szczególności ryzyko niedostosowania działalności PZU Życie do zmieniającego się otoczenia prawnego (zarówno w aspekcie przepisów prawa, wymogów regulacyjnych, jak i przyjętych do stosowania standardów oraz dobrych praktyk). Materializacja tego ryzyka może nastąpić w związku z opóźnieniem wdrożenia lub brakiem jasnych i jednoznacznych przepisów, czyli tzw. luką prawną. Może to powodować nieprawidłowości w działalności PZU Życie, co w konsekwencji może przyczynić się do wzrostu kosztów (np. z uwagi na kary administracyjne), jak i zwiększenia ryzyka utraty reputacji, a więc spadku wiarygodności PZU Życie na rynku (w efekcie możliwość poniesienia straty finansowej). Ryzyko braku zgodności w zakresie niedostosowania lub opóźnienia w dostosowaniu działalności PZU Życie do zmieniającego się otoczenia prawnego wzrasta z uwagi na dynamikę i skalę zmian aktów prawnych (zarówno krajowych jak i międzynarodowych) mających istotny wpływ w szczególności na działalność regulowaną PZU Życie.

W okresie sprawozdawczym nie zaszły żadne istotne zmiany w zakresie identyfikacji pozostałych istotnych ryzyk.

Identyfikacja i ocena ryzyka braku zgodności realizowana jest dla poszczególnych procesów wewnętrznych przez kierujących komórkami lub jednostkami organizacyjnymi, zgodnie z podziałem odpowiedzialności za raportowanie. Dodatkowo Biuro Compliance identyfikuje ryzyko braku zgodności na podstawie działań własnych oraz pozyskanych informacji, w tym wynikających ze zgłoszeń do rejestrów konfliktu interesów, prezentów i korzyści oraz nieprawidłowości, a także wpływających zapytań.

Ocena i pomiar ryzyka braku zgodności dokonywane są poprzez określenie skutków materializacji ryzyka:

- finansowych, wynikających m.in. z kar administracyjnych, wyroków sądowych, kar umownych oraz odszkodowań;
- niefinansowych, dotyczących utraty reputacji, w tym uszczerbku w zakresie wizerunku i marki.

W okresie sprawozdawczym nie zaszły żadne istotne zmiany w zakresie środków oceny ryzyka braku zgodności, jak i samej oceny tego ryzyka. Nie zidentyfikowano także – z uwagi na charakter opisywanych ryzyk – żadnych istotnych koncentracji ryzyk.

Monitorowanie ryzyka braku zgodności dokonywane jest w szczególności poprzez:

- analizy compliance;
- analizę systemową raportów cyklicznych otrzymywanych od kierujących komórkami organizacyjnymi;
- udział w procesie legislacyjnym Spółki;
- przeglądów wymogów regulacyjnych;
- udział w pracach legislacyjnych w zakresie zmian obowiązujących powszechnie przepisów;
- podejmowanie aktywności w organizacjach branżowych;
- koordynację procesów kontroli zewnętrznej;
- koordynację ustawowych obowiązków informacyjnych;
- realizację zadań w zakresie giełdowych obowiązków informacyjnych;
- przegląd realizacji zaleceń Biura Compliance.

Działania zarządcze w zakresie reakcji na ryzyko braku zgodności obejmują w szczególności:

- akceptację ryzyka m.in. wobec zmian prawnych i regulacyjnych;
- ograniczanie ryzyka w tym dostosowanie procedur i procesów w kontekście wymogów regulacyjnych, opiniowanie i projektowanie regulacji wewnętrznych pod względem zgodności, uczestnictwo w procesie uzgadniania działań marketingowych;
- unikanie ryzyka poprzez zapobieganie angażowaniu w działania niezgodne z obowiązującymi wymogami regulacyjnymi, dobrymi praktykami rynkowymi lub mogące negatywnie wpłynąć na wizerunek.

Z uwagi na charakter ryzyk opisanych w tej części sprawozdania, wymogi dotyczące testu warunków skrajnych, jak również analiz wrażliwości co do zasady nie znajdują zastosowania do tego zakresu raportowania. Spółka nie identyfikuje istotnych ryzyk w obszarze ryzyka braku zgodności wynikających z pozycji pozabilansowych.

D. Wycena aktywów i zobowiązań

Ilościowe informacje dotyczące aktywów i zobowiązań wycenionych zgodnie z systemem WII zawiera formularz QRT S.02.01.02 stanowiący załącznik nr 5 do sprawozdania.

D.1. Aktywa

PZU Życie wycenia aktywa dla celów wypłacalności w wartości godziwej, a w poniższej tabeli przedstawiono podstawy, metody i główne założenia stosowane przy wycenie aktywów.

Aktywa	Opis podstaw, metod i głównych założeń stosowanych przy wycenie do celów wypłacalności
Nieruchomości	Wartość godziwą nieruchomości określa się za pomocą alternatywnej metody wyceny opisanej w części D.4.
Udziały w jednostkach powiązanych, w tym udziały kapitałowe	Metoda wyceny zgodna z hierarchią określoną w art. 13 rozporządzenia delegowanego: Udziały kapitałowe w jednostkach podporządkowanych notowanych na aktywnych rynkach wycenia się w wartości godziwej, zgodnie z art. 10 ust. 2 rozporządzenia delegowanego tj., według cen rynkowych notowanych na aktywnych rynkach tych samych aktywów. Udziały w jednostkach podporządkowanych, nienotowanych na aktywnych rynkach, wycenia się skorygowaną metodą praw własności. Skorygowana metoda praw własności wymaga od PZU Życie dokonania wyceny udziałów kapitałowych posiadanych w jednostkach zależnych na podstawie posiadanego udziału w nadwyżce aktywów nad zobowiązaniami jednostki zależnej. Przy obliczaniu nadwyżki aktywów nad zobowiązaniami w odniesieniu do jednostek zależnych wycenia się poszczególne aktywa i zobowiązania danej jednostki zgodnie z zasadami systemu WII.
Akcje – nienotowane	Wycena w wartości godziwej na podstawie dostępnych publicznie kwotowań instrumentów podobnych na aktywnym rynku, a gdy jej ustalenie w sposób wiarygodny nie jest możliwe, stosowane jest uproszczenie – wg wartości nabycia z uwzględnieniem trwałej utraty wartości.
Dłużne papiery wartościowe, pożyczki	Wartość godziwą dłużnych papierów wartościowych określa się na podstawie dostępnych publicznie kwotowań na aktywnym rynku a w przypadku ich braku wycen publikowanych przez autoryzowany serwis informacyjny, a w przypadku ich braku – przy wykorzystaniu modeli wyceny odnoszonych do publikowanych notowań instrumentów finansowych, stóp procentowych i indeksów giełdowych. PZU Życie dokonuje wewnętrznej weryfikacji wycen publikowanych przez autoryzowany serwis informacyjny, porównując je z dostępnymi wycenami z innych źródeł, opierających się na danych obserwowalnych na rynku. Wartość godziwą dłużnych papierów wartościowych, dla których nie istnieje aktywny rynek oraz pożyczek wyznacza się alternatywną metodą wyceny opisaną w części D.4.
Jednostki uczestnictwa oraz certyfikaty inwestycyjne w przedsiębiorstwach zbiorowego inwestowania	Wartość godziwą jednostek uczestnictwa i certyfikatów inwestycyjnych funduszy inwestycyjnych określa się alternatywną metodą wyceny opisaną w części D.4.
Instrumenty pochodne	Dla instrumentów pochodnych notowanych na aktywnym rynku za wartość godziwą przyjmuje się cenę zamknięcia notowań na dzień bilansowy. Wartość godziwa instrumentów pochodnych nienotowanych na aktywnym rynku, w tym kontraktów terminowych (ang. <i>forward</i>) oraz kontraktów zamiany oprocentowania typu IRS (ang. <i>interest rate swap</i>) określa się alternatywną metodą wyceny opisaną w części D.4. Wartość godziwa opcji związanych z lokatami strukturyzowanymi określa się na podstawie wycen podawanych przez wystawców tych opcji, z uwzględnieniem weryfikacji tych wycen przeprowadzanej przez PZU Życie, w oparciu o posiadane własne modele wyceny.
Depozyty inne niż ekwiwalenty środków pieniężnych	Wartość godziwą depozytów wyznacza się alternatywną metodą wyceny opisaną w części D.4.
Aktywa dla ubezpieczeń na życie, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i ubezpieczeń na życie związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym	Wycena w wartości godziwej na zasadach analogicznych jak dla instrumentów finansowych posiadanych na ryzyko Spółki.
Należności z tytułu ubezpieczeń i od pośredników	Wartość godziwą wyznaczono alternatywną metodą wyceny opisaną w części D.4. W należnościach od ubezpieczonych oraz pośredników ubezpieczeniowych wykazuje się jedynie te należności, których termin wymagalności już minął. Należne oraz przyszłe raty składek są uwzględniane przy

Aktywa	Opis podstaw, metod i głównych założeń stosowanych przy wycenie do celów wypłacalności
ubezpieczeniowych	wyznaczaniu najlepszego oszacowania jako przepływy pieniężne – wpływy.
Pozostałe należności (handlowe, inne niż z działalności ubezpieczeniowej) oraz kwoty należne z umów reasekuracji dla zobowiązań wynikających z ubezpieczeń	Wartość godziwą wyznaczono alternatywną metodą wyceny opisaną w części D.4.
Środki pieniężne	Wycena w wartości nominalnej powiększonej w uzasadnionych przypadkach o zarachowane odsetki.

Poniższa tabela przedstawia ilościowe wyjaśnienie różnic pomiędzy danymi dotyczącymi aktywów wyliczonych zgodnie z zasadami stosowanymi przy wycenie dla celów wypłacalności (opisanymi w powyższej tabeli) a danymi wyliczonymi zgodnie z zasadami stosowanymi do wyceny na potrzeby sprawozdań finansowych (wg PSR). W kolumnie „Wartość ze sprawozdania finansowego” zaprezentowano wartości ze sprawozdania finansowego Spółki za rok zakończony 31 grudnia 2017 roku zgodnie z ich treścią ekonomiczną, ale bez dokonywania korekt, które byłyby konieczne w celu dostosowania tych liczb do formatu i sposobu prezentacji wymaganego w systemie WII. Suma aktywów w kolumnie „Wartość ze sprawozdania finansowego” odpowiada sumie ze sprawozdania finansowego Spółki.

Aktywa (dane w tys. zł) na 31.12.2017 roku	Wartość ze sprawozda- nia finansowego na 31.12.2017 roku	Korekta aktywowanych kosztów akwizycji	Korekta wartości niematerial- nych	Wycena lokat	Wycena rezerw	Reklasyfika- cja pozycji	Korekta środków ZFŚS	Wycena pozostałych aktywów	Wartość wg Wypłacal- ność II na 31.12.2017 roku
Aktywowane koszty akwizycji	82 248	(82 248)	-	-	-	-	-	-	-
Wartości niematerialne	118 146		(118 146)	-	-	-	-	-	-
Nieruchomości, maszyny i wyposażenie (Rzeczowe aktywa trwałe) wykorzystywane na użytek własny	222 129	-	-	42 982	-	-	-	-	265 111
Lokaty (inne niż aktywa dla ubezpieczeń na życie, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i dla ubezpieczeń na życie związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym)	21 343 362	-	-	1 593 728	-	13 278	-	-	22 950 368
Nieruchomości (inne niż do użytku własnego)	98 792	-	-	28 019	-	-	-	-	126 811
Udziały w jednostkach powiązanych, w tym udziały kapitałowe	594 300	-	-	(7 489)	-	-	-	-	586 811
Akcje i udziały - nienotowane	3 001	-	-	-	-	-	-	-	3 001
Dłużne papiery wartościowe	13 973 461	-	-	1 573 082	-	-	-	-	15 546 543
Obligacje państwowe	13 583 284	-	-	1 574 299	-	-	-	-	15 157 583
Obligacje korporacyjne	390 177	-	-	(1 217)	-	-	-	-	388 960
Jednostki uczestnictwa oraz certyfikaty inwestycyjne w przedsiębiorstwach zbiorowego inwestowania	5 662 089	-	-	-	-	-	-	-	5 662 089
Instrumenty pochodne	27 588	-	-	-	-	-	-	-	27 588
Depozyty inne niż ekwiwalenty środków pieniężnych	984 131	-	-	116	-	13 278	-	-	997 525
Aktywa dla ubezpieczeń na życie, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i ubezpieczeń na życie związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym	5 794 969	-	-	-	-	-	-	-	5 794 969

Aktywa (dane w tys. zł) na 31.12.2017 roku	Wartość ze sprawozda- nia finansowego na 31.12.2017 roku	Korekta aktywowanych kosztów akwizycji	Korekta wartości niematerial- nych	Wycena lokat	Wycena rezerw	Reklasyfika- cja pozycji	Korekta środków ZFŚS	Wycena pozostałych aktywów	Wartość wg Wypłacal- ność II na 31.12.2017 roku
Pożyczki i pożyczki zabezpieczone hipotecznie - pozostałe	442 891	-	-	2 045	-	-	-	-	444 936
Należności z tytułu ubezpieczeń i od pośredników ubezpieczeniowych	43 224	-	-	-	(38 774)	-	-	-	4 450
Należności z tytułu reasekuracji biernej	2 738	-	-	-	-	(143)	-	-	2 595
Pozostałe należności (handlowe, inne niż z działalności ubezpieczeniowej)	132 471	-	-	-	-	-	(21 450)	-	111 021
Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych	114 638	-	-	-	-	(13 278)	(23 957)	-	77 403
Pozostałe aktywa (niewykazane w innych pozycjach)	23 228	(9 353)	-	-	-	143	-	(8 656)	5 362
Aktywa ogółem	28 320 044	(91 601)	(118 146)	1 638 755	(38 774)	-	(45 407)	(8 656)	29 656 215

D.1.1. Jakościowy opis istotnych różnic pomiędzy wyceną dla celów wypłacalności a wyceną wg PSR

D.1.1.1. Wycena lokat

- 1) Nieruchomości: różnica pomiędzy wartością wg PSR a wyceną dla celów wypłacalności wynika z różnej metody wyceny. Wg PSR nieruchomości wyceniane są wg cen nabycia lub kosztu wytworzenia, pomniejszone o wartość naliczonego na dzień bilansowy umorzenia z uwzględnieniem odpisów z tytułu trwałej utraty wartości, natomiast dla celów bilansu ekonomicznego ujmowane są w wartości godziwej.
- 2) Wycena jednostek podporządkowanych: różnica pomiędzy wartością wg PSR a wyceną dla celów wypłacalności wynika z różnej metody wyceny. Wg PSR jednostki podporządkowane wyceniane są metodą praw własności, natomiast dla celów bilansu ekonomicznego wyceniane są w wartości godziwej lub skorygowaną metodą praw własności.
- 3) Dłużne papiery wartościowe (portfel instrumentów finansowych utrzymywanych do terminu wymagalności), depozyty długoterminowe, pożyczki: różnica pomiędzy wartością wg PSR a wyceną dla celów wypłacalności wynika z różnej metody wyceny instrumentów wycenianych wg PSR w skorygowanej cenie nabycia z uwzględnieniem odpisów z tytułu trwałej utraty wartości, które dla celów bilansu ekonomicznego wyceniane są w wartości godziwej.

D.1.1.2. Wycena rezerw

Szczegółowe wyjaśnienie najistotniejszych różnic opisano w części D.2.2.

D.1.2. Kryteria oceny aktywnego rynku

Ustalenia, czy dany instrument finansowy jest notowany na aktywnym rynku dokonuje się na moment ustalenia wartości bilansowej tego instrumentu w dniu wyceny, na podstawie danych o ilości i wolumenie obrotu transakcji zawieranych na tym instrumencie, na rynku, na którym łącznie we wszystkich systemach notowań, wolumen obrotów tym instrumentem był największy w miesiącu kalendarzowym poprzedzającym dzień wyceny, a w przypadku instrumentów, które zostały dopuszczone do obrotu po tym okresie, w miesiącu kalendarzowym, w którym znajduje się dzień wyceny. Zasady te nie mają zastosowania do instrumentów dopuszczonych do obrotu na rynku Treasury Bond Spot.

Analiza aktywności rynków dokonywana jest na podstawie informacji pochodzących z rynków, na których Spółka mogłaby zawrzeć transakcje zbycia instrumentu w normalnych warunkach. W szczególności do rynków tych zalicza się :

- 1) rynki, na których Spółka już przeprowadzała transakcje lub
- 2) największe rynki spośród rynków danego kraju lub
- 3) rynki globalne przeznaczone dla inwestorów instytucjonalnych.

Uznaje się, że cena instrumentu pochodzi z aktywnego rynku, jeżeli została ustalona na rynku, o którym mowa powyżej oraz:

- 1) dostępne dane o ilości lub wolumenie obrotu transakcji, pochodzące z tego rynku pozwalają na stwierdzenie, że zazwyczaj w każdym dniu okresu, o którym mowa w akapicie pierwszym były na nim zawierane transakcje lub regulacje obowiązujące na tym rynku nakładają na wskazanych jego uczestników, wymóg przedstawiania kwotowań reprezentujących ich gotowość do jednoczesnego zakupu i sprzedaży tego instrumentu, po cenach zawierających się w ograniczonym przedziale oraz
- 2) w dniu wyceny zawarte zostały na nim transakcje.

W przypadku, gdy na podstawie dostępnych danych o ilościach lub wolumenie obrotu transakcji zawartych na danym rynku nie jest możliwe jednoznaczne określenie ich częstotliwości w okresie, o którym mowa w akapicie pierwszym,

ustalenie, czy cena pochodzi z aktywnego rynku dokonywane jest w oparciu o analizę poziomu aktywności danego instrumentu w dniu, na który ta cena została ustalona.

D.1.3. Zmiany w stosowanych podstawach uznawania i wyceny lub w szacunkach w okresie sprawozdawczym

W 2017 roku nie dokonywano zmian w zasadach uznawania, wyceny ani w szacunkach w zakresie wyceny aktywów.

D.2. Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe

D.2.1. Wycena rezerw techniczno-ubezpieczeniowych

Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe wyliczane na potrzeby wypłacalności składają się z BEL oraz RM.

Wartość BEL i RM wg linii biznesowych zawiera formularz QRT S.12.01.02, stanowiący załącznik nr 6 do sprawozdania.

D.2.1.1. Najlepsze oszacowanie zobowiązań

Wartość najlepszego oszacowania zobowiązań wyznaczana jest jako oczekiwana obecna wartość przyszłych przepływów pieniężnych, przy zastosowaniu odpowiedniej struktury terminowej stopy procentowej wolnej od ryzyka.

Prognozy przepływów pieniężnych stosowane do obliczania najlepszego oszacowania zobowiązań uwzględniają wszystkie wpływy i wydatki wymagane do rozliczenia zobowiązań ubezpieczeniowych w całym okresie ich trwania. W ramach wpływów uwzględniane są wszystkie gwarantowane w umowach składki, natomiast nie są uwzględniane składki dobrowolne. Prognoza wydatków obejmuje zarówno wydatki wynikające ze zdarzeń przyszłych jak i wypłaty świadczeń wynikające ze zdarzeń przeszłych, które nie zostały uregulowane na dzień wyceny najlepszego oszacowania zobowiązań.

Przepływy pieniężne wynikające ze zdarzeń przeszłych obejmują zobowiązania wynikające ze zdarzeń, które nie zostały zgłoszone lub wypłacone do dnia wyceny. Zobowiązania te ujęte są w rezerwach szkodowych na dzień wyceny, a wynikające z nich przepływy pieniężne prognozowane są zgodnie z przewidywanymi terminami wypłat świadczeń.

Prognozy przepływów pieniężnych wynikające ze zdarzeń przyszłych przygotowywane są dla każdego produktu (lub grupy produktów) osobno, przy użyciu odpowiednich modeli, odzwierciedlających specyfikę produktu oraz jego charakterystyczne cechy, dostosowanych do natury i skali złożoności ryzyk występujących w produkcie. W ramach prognoz dla poszczególnych produktów najlepsze oszacowanie wyznaczane jest odrębnie dla pojedynczych umów lub grup umów stanowiących jednorodne grupy ryzyka, przy uwzględnieniu jak najlepszych założeń opartych na ocenie bieżących i dotychczasowych obserwacji (założenia *best estimate*).

Przepływy pieniężne wynikające ze zdarzeń przyszłych wyznaczane są w sposób deterministyczny, w oparciu o prognozę liczby umów (ubezpieczonych) pozostających w portfelu w kolejnych miesiącach kalendarzowych oraz prognozę zdarzeń powodujących wypłatę świadczeń lub zmianę stanu umów. Poniżej przedstawiono sposób w jaki wyznaczane są poszczególne składowe przepływy pieniężnych:

- składki ubezpieczeniowe ustalane są oparciu o prognozowaną w kolejnych miesiącach liczbę umów oraz średnią składkę przy uwzględnieniu zakładanego współczynnika indeksacji oraz terminów opłacania składek;
- świadczenia stanowią sumę świadczeń z tytułu poszczególnych zdarzeń ubezpieczeniowych (kończących lub nie umowę ubezpieczenia) i w zależności od rodzaju świadczenia mogą być wyznaczane jako:
 - iloczyn liczby zdarzeń powodujących wypłatę świadczenia oraz kwoty świadczenia za wybrane ryzyko (w szczególności dotyczy to zgonów, wykupów i dożyć)
 - iloczyn sumy ubezpieczenia dla danego ryzyka oraz średniej szkodowości (najczęściej w przypadku, gdy dane zdarzenie ubezpieczeniowe nie powoduje zakończenia umowy)
- koszty i prowizje składają się z:

- o kosztów obsługi stanowiących iloczyn kosztu jednostkowego dla danego produktu i liczby ubezpieczonych, z uwzględnieniem inflacji kosztowej; składki na KNF, PIU i Rzecznika Finansowego oraz kosztów zarządzania aktywami w przypadku aktywów zarządzanych przez podmioty zewnętrzne, wyznaczanych jako iloczyn wartości funduszu oraz wskaźnika opłaty za zarządzanie,
- o prowizji wyznaczanych jako iloczyn wskaźnika prowizji i składki przypisanej;
- inne wpływy – zwroty części opłat za zarządzanie w ubezpieczeniach typu unit-linked z funduszami zarządzanymi przez podmioty zewnętrzne (tzw. kick back).

Przepływy pieniężne dyskontowane są miesięcznie, przy założeniu, że przepływ następuje na koniec miesiąca, w oparciu o publikowaną przez EIOPA strukturę terminową stóp procentowych.

Przyjęta metoda deterministycznej prognozy dalszego rozwoju umowy oparta na założeniach *best estimate* i wynikająca z niego prognoza przyszłych przepływów pieniężnych przy zastosowaniu odpowiedniej struktury terminowej stopy procentowej prowadzi do uwzględnienia wartości pieniądza w czasie i wyznaczenia najlepszego oszacowania zobowiązań jako średniej wartości obecnej przyszłych przepływów pieniężnych ważonej prawdopodobieństwem.

Należy jednak zaznaczyć, że w poszczególnych liniach biznesowych prognozy przyszłych przepływów pieniężnych wyznaczane są przy uwzględnieniu pewnych uproszczeń, które mogą odnosić się zarówno do przyjmowanych założeń o występowaniu przyszłych zdarzeń, jak również kosztów, a także mogą odnosić się do samego sposobu modelowania:

- 1) w przypadku produktów ubezpieczeń ochronnych rocznych odnawialnych, a w szczególności grupowych ubezpieczeń pracowniczych, prognozowane przepływy pieniężne nie są wyznaczane indywidualnie dla każdej z umów, a są wyznaczane zbiorczo dla całego produktu na podstawie aktualnej liczby ubezpieczonych, średnich gwarantowanych świadczeń i składek oraz średnich prawdopodobieństw występowania zdarzeń ubezpieczeniowych lub średniej szkodowości w danym produkcie. Okres prognozy ustalony w miesiącach odpowiada średniej dalszej długości umów, jaka pozostaje od końca roku do końca okresu ich obowiązywania. Uproszczenia te ze względu na krótkoterminowy charakter umów, a także ze względu na skalę portfela grupowych ubezpieczeń pracowniczych, nie prowadzą do zniekształceń wyników prognozy w skali całego portfela;
- 2) w przypadku umów dodatkowych do ubezpieczeń indywidualnie kontynuowanych stosuje się dla każdego rodzaju umów dodatkowych odrębnie jednakowe założenia o ich trwałości. W ten sposób w miejsce odrębnych założeń o śmiertelności i rezygnacjach stosuje się jednakowy wskaźnik ubytków umów w całym portfelu. Tu również ze względu na skalę tych umów oraz ich krótkoterminowy charakter takie uproszczenie nie prowadzi do zniekształceń wyników całej prognozy.
- 3) stosowanie we wszystkich przypadkach umów indywidualnej kontynuacji założenia, że wszyscy ubezpieczeni urodzili się dokładnie w połowie roku;
- 4) w innych przypadkach najczęstszym uproszczeniem jest przyjmowanie wspólnych założeń o śmiertelności dla poszczególnych grup wiekowo-płciowych dla podobnych produktów, co wynika z braku indywidualnych dla każdego z produktów doświadczeń o śmiertelności w tak dokładnym podziale.

Przy kalkulacji BEL nie uwzględniono kwot należnych z tytułu reasekuracji ze względu na niewielką skalę programów reasekuracyjnych w PZU Życie, a w szczególności na ich specyficzny i bardzo wąski zakres ograniczony głównie do przypadków katastroficznych przekraczających pewien skumulowany dość wysoki poziom. Programy te nie przekładają się bezpośrednio i wymiennie na indywidualne zmniejszenie zobowiązań wycenianych w ramach BEL.

Deterministyczne obliczenia BEL są oparte na pojedynczym scenariuszu ekonomicznym. Taki scenariusz nie ukazuje jednak pełnego wpływu z tytułu istnienia opcji oraz gwarancji finansowych w umowach ubezpieczeniowych. Opcje te mogą przyczyniać się do powstania asymetrii w wartości przyszłych przepływów pieniężnych pomiędzy „korzystnymi” i „niekorzystnymi” scenariuszami ekonomicznymi wpływającymi na przyszłe przychody kapitałowe z tytułu inwestycji. W przypadku PZU Życie taka sytuacja ma miejsce w ubezpieczeniach tradycyjnych w związku z występującym tam prawem do udziału w zyskach (opcja/gwarancja ubezpieczeniowa).

W celu uwzględnienia tego efektu w wycenie należy uzupełnić wycenę deterministyczną BEL o tzw. wartość czasową opcji i gwarancji (time value of options and guarantees – TVOG). Wartość tą uzyskuje się jako różnicę między wartością BEL wyznaczoną w oparciu o szereg scenariuszy wygenerowanych w modelu stochastycznym, a wartością BEL uzyskaną w modelu deterministycznym.

Według dotychczas przeprowadzonych analiz i oszacowań wartość TVOG jest przede wszystkim zależna od struktury terminowej stóp procentowych, jednak ze względu na relatywnie krótki okres do zapadalności tych umów, dość dobre zabezpieczenie przyszłych świadczeń już istniejącymi aktywami zmniejszające wielkość reinwestycji i tym samym niepewność przyszłych stóp zwrotu, a także sam sposób partycypacji ubezpieczonych poprzez coroczną indeksację sum ubezpieczeń i składek jest niska, nieistotna i nie przekracza 0,4% wartości BEL dla tych produktów otrzymanej w modelu deterministycznym. Wartość ta ostatecznie została pominięta w wynikach wyceny najlepszego oszacowania zobowiązań jako nieistotna.

D.2.1.2. Kalkulacja marginesu ryzyka

Kalkulacja marginesu ryzyka odbywa się zgodnie z założeniami zdefiniowanymi w artykule 38 rozporządzenia delegowanego. Spółka stosuje uproszczenia w ramach kalkulacji marginesu ryzyka. Uproszczenia służą przybliżeniu wartości komponentów przyszłych wymogów kapitałowych za pomocą zidentyfikowanych nośników ryzyka.

D.2.2. Opis istotnych różnic pomiędzy wyceną dla celów wypłacalności a wyceną wg PSR

Wysokość rezerw techniczno-ubezpieczeniowych dla celów wypłacalności oraz wysokość rezerw dla celów sprawozdawczości finansowej w podziale na linie biznesowe według stanu na 31 grudnia 2017 roku przedstawia poniższa tabela:

Linia biznesowa wg systemu WII	Wartość rezerw techniczno-ubezpieczeniowych wg systemu WII		Wartość rezerw techniczno-ubezpieczeniowych wg PSR
	BEL	RM	
Ubezpieczenia z udziałem w zyskach	2 479 654	87 450	3 066 707
Ubezpieczenia, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i ubezpieczenia związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym *	5 700 465	10 022	5 765 263
Pozostałe ubezpieczenia na życie	3 988 070	1 212 638	13 820 507
Ubezpieczenia zdrowotne	(54 170)	2 755	1 043
RAZEM	12 114 019	1 312 865	22 653 520

*Produkty strukturyzowane w całości (w części gwarantowanej i opcyjnej) zaprezentowane są jako „Pozostałe ubezpieczenia na życie”.

Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe wyznaczane dla celów wypłacalności składają się z dwóch składników: BEL oraz RM, z których drugi z nich tj. RM nie ma bezpośredniego odpowiednika w RTU. Różnice w wysokości BEL i rezerw wyliczanych na potrzeby sprawozdania finansowego wg PSR wynikają z przyjętych w ich kalkulacji odmiennych metodologii, sposobie uwzględniania niektórych elementów, a także przyjmowanych założeń:

- dla ubezpieczeń związanych z ubezpieczeniowymi funduszami kapitałowymi RTU tworzy się w wysokości odpowiadającej wartości zgromadzonych na rachunkach ubezpieczonych środków bez uwzględnienia przyszłych wpłat. Z kolei BEL co do zasady ustalany jest jako wartość obecna oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych wraz z przyszłymi składkami, o ile są one wymagane;
- RTU wyznaczane są z pominięciem rezygnacji, jednak w wysokości nie mniejszej niż gwarantowana wartość wykupu na dzień wyceny. W przypadku BEL zakłada się dodatkowe wypłaty z tytułu wykupów tylko w takim stopniu, w jakim oczekuje się ich wystąpienia. Jednocześnie przyjęcie założeń o wcześniejszej rezygnacji powoduje obniżenie wypłat z tytułu zgonów i dożyć, które w pełnej wysokości uwzględniane są w kalkulacji RTU;
- RTU w ubezpieczeniach na życie kalkulowane są tzw. metodą składki netto, gdzie obecna wartość oczekiwanych świadczeń pomniejszana jest o wartość obecną oczekiwanych składek skorygowanych o przyjęte w taryfikacji

narzuty na koszty oraz ewentualny zysk. Natomiast BEL wyznaczany jest jako różnica pomiędzy wysokością oczekiwanych świadczeń, przyszłych kosztów obsługi i prowizji, a pełną wysokością składek;

- w kalkulacji RTU założenia dotyczące śmiertelności, wysokości kosztów, prowizji itp. ustalane są w momencie wdrażania produktu i obowiązują przez cały okres trwania polis. W kalkulacji BEL założenia ustalane są na nowo na podstawie obecnych i historycznych danych (*best estimate*) i są regularnie aktualizowane;
- dyskonto przyjęte do wyceny wartości obecnej składek i świadczeń w RTU ustalane jest w trakcie taryfikacji, mając na uwadze ograniczenia wynikające z przepisów prawa, określające tzw. maksymalną stopę techniczną ogłaszaną przez organ nadzoru. W przypadku BEL dyskonto ustalane jest każdorazowo w oparciu o aktualną strukturę terminową stóp procentowych publikowaną przez EIOPA.

Różnica pomiędzy RTU a rezerwami techniczno-ubezpieczeniowymi wyznaczonymi dla celów wypłacalności wykazanymi w niniejszym sprawozdaniu jest spowodowana głównie tym, że wartości wg WII są najlepszym oszacowaniem, podczas gdy wartości wg PSR są kalkulowane z wykorzystaniem metod oraz założeń uwzględniających narzuty bezpieczeństwa.

D.2.3. Korekta dopasowująca, korekta z tytułu zmienności, przejściowa struktura terminowej stopy procentowej wolnej od ryzyka przejściowe odliczenia

Na dzień 31 grudnia 2017 roku PZU Życie nie stosował korekty dopasowującej, o której mowa w art. 227 ustawy o działalności ubezpieczeniowej, korekty z tytułu zmienności, o której mowa w art. 229 ustawy o działalności ubezpieczeniowej, przejściowej struktury terminowej stopy procentowej wolnej od ryzyka, o której mowa w art. 496 ustawy o działalności ubezpieczeniowej ani przejściowego odliczenia, o którym mowa w art. 497 ustawy o działalności ubezpieczeniowej.

D.2.4. Zmiany w założeniach przyjętych w ramach obliczania rezerw techniczno-ubezpieczeniowych w porównaniu do poprzedniego okresu sprawozdawczego

Istotne zmiany założeń przyjętych w ramach obliczania rezerw techniczno-ubezpieczeniowych w 2017 roku w porównaniu do poprzedniego okresu sprawozdawczego dotyczyły założeń ekonomicznych oraz innych niż ekonomiczne. Łączny efekt zmian założeń ekonomicznych wyniósł 627 mln zł i wynikał ze zmian stóp dyskonta. Łączny efekt zmian założeń innych niż ekonomiczne wyniósł 249 mln zł i dotyczy w szczególności:

- 1) zmian założeń o szkodowości - 119 mln zł;
- 2) zmian założeń kosztowych - 108 mln zł, dotyczy głównie ubezpieczeń kontynuowanych, co wynika z długiego okresu prognozy. Obejmuje zarówno zmianę poziomu kosztów jednostkowych, jak i przyszłego wzrostu tych kosztów.
- 3) zmiany założeń o rezygnacjach - 22 mln zł.

D.3. Inne zobowiązania

PZU Życie wycenia inne zobowiązania dla celów wypłacalności w wartości godziwej, a w poniższej tabeli przedstawiono podstawy, metody i główne założenia stosowane przy wycenie tych zobowiązań.

Zobowiązania	Opis podstaw, metod i głównych założeń stosowanych przy wycenie do celów wypłacalności
Pozostałe rezerwy (inne niż rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe) oraz zobowiązania z tytułu świadczeń emerytalnych dla pracowników	Wartość godziwą pozostałych rezerw oraz zobowiązań z tytułu świadczeń emerytalnych dla pracowników ustala się alternatywną metodą wyceny opisaną w części D.4.
Rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego	Wysokość rezerw z tytułu odroczonego podatku dochodowego ustala się metodą bilansową, na podstawie dodatniej różnicy między wartościami przypisanymi pozycjom bilansu ujmowanym i wycenianym zgodnie z zasadami ustawy o działalności ubezpieczeniowej i rozporządzenia delegowanego, a wartościami przypisanymi pozycjom bilansu wg wyceny dla celów podatkowych, przy uwzględnieniu stawek podatku dochodowego od osób prawnych, które - zgodnie

Zobowiązania	Opis podstaw, metod i głównych założeń stosowanych przy wycenie do celów wypłacalności
	z oczekiwaniami - będą obowiązywały w momencie realizacji rezerwy, zgodnie z przepisami polskiego prawa podatkowego, wydanymi do końca okresu sprawozdawczego. W bilansie ekonomicznym prezentacja rezerw i aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego następuje po skompensowaniu (w ujęciu netto).
Instrumenty pochodne	Wycenia się zgodnie z opisem wyceny instrumentów pochodnych w części D.1. Ujemna wycena prezentowana jest jako zobowiązanie.
Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń i wobec pośredników ubezpieczeniowych oraz pozostałe zobowiązania (handlowe, inne niż z tytułu działalności ubezpieczeniowej, niewykazane w innych pozycjach)	Wartość godziwą ustala się alternatywną metodą wyceny opisaną w części D.4. W zobowiązaniach z tytułu ubezpieczeń wykazuje się jedynie te zobowiązania, których termin wymagalności już minął. Bieżące i przyszłe zobowiązania są uwzględniane przy wyznaczaniu najlepszego oszacowania jako przepływy pieniężne – wypływy. W pozycji tej Pozostałe zobowiązania ujmuje się: zarachowane koszty wynagrodzeń i nagrody dla pracowników, przedpłaty dla kontrahentów, pozostałe rozliczenia międzyokresowe bierne.

Poniższa tabela przedstawia ilościowe wyjaśnienie różnic pomiędzy danymi dotyczącymi pozostałych zobowiązań wyliczonych zgodnie z zasadami stosowanymi przez PZU Życie przy wycenie dla celów wypłacalności a danymi wyliczonymi zgodnie z zasadami stosowanymi do wyceny na potrzeby sprawozdań finansowych (PSR). W kolumnie „Wartość ze sprawozdania finansowego” zaprezentowano wartości ze sprawozdania finansowego Spółki za rok zakończony 31 grudnia 2017 roku zgodnie z ich treścią ekonomiczną, ale bez dokonywania korekt, które byłyby konieczne w celu dostosowania tych liczb do formatu i sposobu prezentacji wymaganego w systemie WII. Suma aktywów w kolumnie „Wartość ze sprawozdania finansowego” odpowiada sumie ze sprawozdania finansowego Spółki.

Zobowiązania (dane w tys. zł) na 31.12.2017 roku	Wartość ze sprawozdania finansowego na 31.12.2017 roku	Wycena rezerw	Reklasyfikacja pozycji	Podatek odroczony	Korekta środków ZFŚS	Korekta Funduszu Prewencyjnego	Wycena pozostałych zobowiązań	Wartość wg Wypłacalność II na 31.12.2017 roku
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe – ubezpieczenia na życie (z wyłączeniem ubezpieczeń, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i ubezpieczeń z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym)	16 888 257	(9 171 860)	-	-	-	-	-	7 716 397
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe – ubezpieczenia zdrowotne (o charakterze ubezpieczeń na życie)	1 043	(52 458)	-	-	-	-	-	(51 415)
Najlepsze oszacowanie	-	54 170	-	-	-	-	-	(54 170)
Margines ryzyka	-	2 755	-	-	-	-	-	2 755
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe – ubezpieczenia na życie (z wyłączeniem zdrowotnych oraz ubezpieczeń, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i ubezpieczeń z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym)	16 887 214	(9 119 402)	-	-	-	-	-	7 767 812
Najlepsze oszacowanie	-	6 467 724	-	-	-	-	-	6 467 724
Margines ryzyka	-	1 300 088	-	-	-	-	-	1 300 088
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe – ubezpieczenia, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i ubezpieczenia z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym*	5 765 263	(54 776)	-	-	-	-	-	5 710 487
Najlepsze oszacowanie	-	5 700 465	-	-	-	-	-	5 700 465
Margines ryzyka	-	10 022	-	-	-	-	-	10 022
Pozostałe rezerwy (inne niż rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe)	25 494	-	-	-	-	-	-	25 494
Zobowiązania z tytułu świadczeń emerytalnych dla pracowników	5 012	-	-	-	-	-	-	5 012
Rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego	21 855	-	-	2 027 549	-	-	-	2 049 404

Zobowiązania (dane w tys. zł) na 31.12.2017 roku	Wartość ze sprawozdania finansowego na 31.12.2017 roku	Wycena rezerw	Reklasyfikacja pozycji	Podatek odroczony	Korekta środków ZFŚS	Korekta Funduszu Prewencyjnego	Wycena pozostałych zobowiązań	Wartość wg Wypłacalność II na 31.12.2017 roku
Instrumenty pochodne	18 921	-	-	-	-	-	-	18 921
Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń i wobec pośredników ubezpieczeniowych	365 677	-	-	-	-	-	-	365 677
Zobowiązania z tytułu reasekuracji biernej	1 410	-	-	-	-	-	-	1 410
Pozostałe zobowiązania (handlowe, inne niż z tytułu działalności ubezpieczeniowej)	488 171	-	-	-	(45 407)	(52 568)	-	390 196
Pozostałe zobowiązania (niewykazane w innych pozycjach)	82 536	-	-	-	-	-	(3 502)	79 034
Zobowiązania ogółem	23 662 596	(9 226 636)	-	2 027 549	(45 407)	(52 568)	(3 502)	16 362 032

* Produkty strukturyzowane w całości (w części gwarantowanej i opcyjnej) zaprezentowane są w pozycji „Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe – ubezpieczenia na życie (z wyłączeniem ubezpieczeń, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i ubezpieczeń z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym)”.

D.3.1. Źródła powstawania rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego

PZU Życie dokonuje kompensaty aktywów i zobowiązań z tytułu podatku odroczonego w bilansie ekonomicznym, a tym samym na potrzeby kalkulacji wysokości środków własnych. Poniższa tabela prezentuje źródła powstawania po kompensacie ujemnych i dodatnich różnic przejściowych na dzień 31 grudnia 2017 r.

Przeważająca część różnic przejściowych wynika z przeszacowania aktywów finansowych i rezerw techniczno-ubezpieczeniowych średnio- i długoterminowych.

Źródła powstawania rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego	Kwota rezerwy z tytułu podatku odroczonego (tys. zł)
Instrumenty finansowe	331 970
Odroczone koszty akwizycji	(1 706)
Amortyzacja rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych	(11 383)
Wycena nieruchomości	5 382
Inne rezerwy i rozliczenia międzyokresowe bierne	(30 368)
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe	1 745 694
Pozostałe różnice	9 815
Rezerwa na odroczonego podatek dochodowy, razem	2 049 404

D.3.2. Zmiany w stosowanych podstawach uznawania i wyceny lub w szacunkach w okresie sprawozdawczym

W 2017 roku nie dokonywano zmian w zasadach uznawania, wyceny ani w szacunkach w zakresie wyceny aktywów.

D.4. Alternatywne metody wyceny

Aktywa i zobowiązania, do których mają zastosowanie alternatywne metody wyceny wraz uzasadnieniem zastosowania tych metod przedstawia poniższa tabela.

Aktywa i zobowiązania wyceniane metodą alternatywną	Opis alternatywnej metody wyceny wraz z uzasadnieniem
Nieruchomości	Z uwagi na brak aktywnego rynku, nieruchomości podlegają wycenie przez licencjonowanych rzeczoznawców majątkowych zgodnie z powszechnie obowiązującymi przepisami prawa oraz obowiązującymi standardami zawodowymi najczęściej metodami porównawczą lub dochodową. Licencjonowani rzeczoznawcy majątkowi zobowiązani są do skompletowania dokumentacji niezbędnej do wykonania wyceny. Akceptacja każdej wykonanej wyceny jest dodatkowo poddana ocenie zgodności ze zleceniem przez pracowników Biura Nieruchomości w celu eliminacji potencjalnych omyłek pisarskich i błędów rachunkowych a powstające ewentualne wątpliwości wyjaśniane są na bieżąco z wykonawcą operatu lub opinii.
Dłużne papiery wartościowe, pożyczki	Wartość godziwą dłużnych papierów wartościowych, dla których nie istnieje aktywny rynek wyznacza się na podstawie wycen publikowanych przez autoryzowany serwis informacyjny, a w przypadku ich braku metodą zdyskontowanych przepływów pieniężnych. W przypadku pożyczek wartość godziwą wyznacza się w oparciu o metodę zdyskontowanych przepływów pieniężnych. Współczynniki dyskontowe określa się w oparciu o krzywą rentowności papierów rządowych przesuniętą o spread kredytowy. Jest on wyliczany na dzień kalibracji będący dniem najnowszej emisji lub dniem transakcji rynkowej lub każdym dniem okresu uśredniania spreadów wyliczonych z ostatnich rynkowych. Taki spread powoduje równoległe przesunięcie krzywej rentowności papierów rządowych o stałą wartość na całej jej długości lub jako różnica pomiędzy rentownościami notowanych dłużnych papierów wartościowych emitentów o podobnym ratingu i działających w podobnych branżach a rentownością obligacji rządowych (w przypadku papierów denominowanych w euro są to obligacje rządu Niemiec) przemnożona przez współczynnik ustalany na dzień kalibracji, uwzględniający w krzywej dyskontowej ryzyko specyficzne danego emitenta.

Aktywa i zobowiązania wyceniane metodą alternatywną	Opis alternatywnej metody wyceny wraz z uzasadnieniem
Instrumenty pochodne	Wartość godziwa instrumentów pochodnych nienotowanych na aktywnym rynku, w tym kontraktów terminowych (ang. <i>forward</i>) oraz kontraktów zamiany oprocentowania typu IRS (ang. <i>interest rate swap</i>) określana jest metodą zdyskontowanych przyszłych przepływów pieniężnych. Do dyskontowania przepływów pieniężnych używane są stopy procentowe z krzywych dochodowości przypisanych do danego typu instrumentu finansowego i waluty, konstruowanych na podstawie dostępnych danych rynkowych. Wycena opcji do wartości godziwej wyznaczana jest jako zdyskontowana na dzień wyceny wartość oczekiwana funkcji wypłaty opcji. Wartość oczekiwana funkcji wypłaty wyznaczana jest w drodze modelowania metodą Monte Carlo.
Depozyty długoterminowe	Ze względu na brak aktywnego rynku, wartość godziwa depozytów wyznaczana jest jako wartość zdyskontowanych przepływów pieniężnych, wynikających z warunków zawartych umów depozytowych. Do dyskontowania stosowana jest krzywa bazowa skorygowana o spread kredytowy kwantyfikujący ryzyko kredytowe banków kontrahentów, z którymi w danym okresie zostały zawarte długoterminowe umowy depozytowe. Dla każdej waluty depozytów stosowana jest odpowiednia krzywa dyskontowa. Przy ustalonej walucie depozytu stosuje się krzywe dyskontowe specyficzne dla danego banku kontrahenta, w którym ten depozyt został złożony.
Jednostki uczestnictwa oraz certyfikaty inwestycyjne w przedsiębiorstwach zbiorowego inwestowania	Z uwagi na brak aktywnego rynku Spółka wycenia jednostki uczestnictwa i certyfikaty inwestycyjne wg cen publikowanych przez towarzystwa funduszy inwestycyjnych ustalonych w oparciu wartość aktywów netto funduszy wycenionych zgodnie z zasadami rachunkowości dla funduszy. Na dzień sporządzenia sprawozdania SFCR ceny publikowane przez towarzystwa funduszy są weryfikowane do zaudytowanych sprawozdań finansowych funduszy. Wycena jednostek uczestnictwa funduszy będących jednostkami zależnymi podlega korekcie w przypadku, kiedy aktywa funduszu nie są wyceniane w sprawozdaniu funduszu wg wartości godziwej, a różnica pomiędzy wartością godziwą a wartością wyceny w sprawozdaniu funduszu jest istotna.
Należności z tytułu ubezpieczeń i od pośredników ubezpieczeniowych, Pozostałe należności (handlowe, inne niż z działalności ubezpieczeniowej) oraz kwoty należne z umów reasekuracji dla zobowiązań wynikających z ubezpieczeń	Z uwagi na brak aktywnego rynku PZU Życie wycenia należności z tytułu ubezpieczeń i od pośredników ubezpieczeniowych oraz pozostałe należności metodą zdyskontowanych przepływów pieniężnych. Wycena tych należności opiera się na historycznej analizie spłacalności należności, a prognozowane przepływy pieniężne są dyskontowane aktualną rynkową stopą dyskontową. Z uwagi na zwiększoną ściągalność należności w pierwszych miesiącach windykacji efekt dyskonta jest nieistotny dla ustalenia wartości godziwej.
Zobowiązania z tytułu świadczeń emerytalnych dla pracowników oraz pozostałe rezerwy (inne niż rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe) wyceniane metodami aktuarialnymi	Z uwagi na brak aktywnego rynku, wartość godziwą pozostałych rezerw ustala się w kwocie oczekiwanej wartości bieżącej przewidywanych przepływów pieniężnych zgodnie z MSR 37 „Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe”. Wartość rezerwy na niewykorzystane urlopy uznaje się zgodnie z MSR 19 na bazie memoriałowej. Koszty odpraw emerytalnych i świadczeń pośmiertnych oszacowane metodami aktuarialnymi rozpoznaje się memoriałowo zgodnie z MSR 19 przy zastosowaniu metody prognozowanych uprawnień jednostkowych. Rezerwy na odprawy emerytalne i świadczenia pośmiertne szacowane są metodami aktuarialnymi z zastosowaniem odpowiednich technik i założeń aktuarialnych (stopy dyskontowe, wskaźnik śmiertelności, przewidywana stopa wzrostu wynagrodzeń, wskaźniki rotacji pracowników i inwalidztwa).
Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń i wobec pośredników ubezpieczeniowych, Pozostałe zobowiązania	Z uwagi na brak aktywnego rynku PZU Życie wycenia zobowiązania z tytułu ubezpieczeń i wobec pośredników ubezpieczeniowych oraz pozostałe zobowiązania metodą zdyskontowanych przepływów pieniężnych. Wycena tych zobowiązań opiera się na historycznej analizie realizacji zobowiązań, a prognozowane przepływy pieniężne są dyskontowane aktualną rynkową stopą dyskontową. Z uwagi na krótki termin wymagalności wartość nominalna stanowi racjonalne przybliżenie wartości godziwej.

D.4.1. Założenia i oceny na temat istotnych źródeł niepewności oszacowania wartości godziwej

Niepewność w wycenie instrumentów finansowych mierzona jest następującymi współczynnikami:

- BPV (basis point value), współczynnik ten mówi o ile zmieni się wartość instrumentu przy zmianie krzywej dyskontowej i projekcyjnej o 1 pb dla obligacji, pożyczek, depozytów i strukturyzowanych papierów wartościowych;
- wrażliwość na zmianę spreadu kredytowego, współczynnik ten mówi o ile zmieni się wartość instrumentu przy zmianie spreadu kredytowego o 1 pb dla obligacji, pożyczek, depozytów i strukturyzowanych papierów wartościowych;

- delta, współczynnik ten mówi o ile procent zmieni się wartość opcji pod wpływem zmiany ceny aktywa bazowego o 1% dla opcji.

PZU Życie regularnie porównuje adekwatność wyceny, poprzez kalibrowanie spreadu (o ile to możliwe) stosowanego do wyceny do dostępnych cen rynkowych oraz porównywanie wyceny modelowej z wyceną w oparciu o skorygowaną cenę nabycia w przypadku obligacji, pożyczek, depozytów i strukturyzowanych papierów wartościowych.

Niepewność w wycenie aktywów i zobowiązań innych niż rezerwy techniczno - ubezpieczeniowe, za wyjątkiem instrumentów finansowych, oceniana jest głównie poprzez:

- zmienność cen;
- normy zużycia technicznego;
- zmienność przepływów finansowych;
- zmienność otoczenia gospodarczego;
- zmienność rynkowych stóp procentowych.

Spółka regularnie weryfikuje adekwatność wycen, w szczególności poprzez porównanie z innymi modelami lub historycznymi wynikami realizowanymi na rzeczywistych transakcjach.

D.5. Wszelkie inne informacje

Spółka nie posiada istotnych wartości niematerialnych ani istotnych umów leasingu.

Na 31 grudnia 2017 roku Spółka nie posiadała istotnych zobowiązań innych niż rezerwy techniczno – ubezpieczeniowe, a zobowiązania z tytułu świadczeń pracowniczych na 31 grudnia 2017 roku nie stanowiły istotnej klasy zobowiązań i z tego powodu ww. grupy zobowiązań nie zostały opisane szczegółowo.

E. Zarządzanie kapitałem

E.1. Środki własne

E.1.1. Zarządzanie środkami własnymi

PZU Życie jest objęty polityką kapitałową i dywidendową Grupy PZU, której realizacja zapewnia ciągłą zgodność z wymogami kapitałowymi.

Grupa PZU dąży do efektywnego zarządzania kapitałem i maksymalizacji stopy zwrotu z kapitału dla akcjonariuszy podmiotu dominującego, w szczególności przy zachowaniu poziomu bezpieczeństwa i utrzymaniu zasobów kapitałowych na cele strategicznego rozwoju poprzez akwizycje.

Polityka zarządzania kapitałem PZU Życie opiera się na następujących zasadach:

- 1) zarządzanie kapitałem (w tym kapitałem nadwyżkowym) Grupy PZU na poziomie PZU jako podmiotu dominującego;
- 2) utrzymanie docelowych współczynników wypłacalności na poziomie 200%;
- 3) utrzymanie wskaźnika dźwigni finansowej Grupy PZU na poziomie nie wyższym niż 0,35;
- 4) zapewnienie środków na rozwój i akwizycje w najbliższych latach.

Wysokość dywidendy proponowanej przez Zarząd, wypłacanej przez PZU Życie za dany rok obrotowy, ustalana jest w oparciu o wynik finansowy, przy czym:

- wartość wypłacanej dywidendy nie powinna być wyższa niż 100% zysku netto; z zastrzeżeniem – poniższych punktów;
- zgodnie z planami Zarządu oraz własną oceną ryzyk i wypłacalności środki, którymi dysponuje PZU Życie po deklaracji lub wypłacie dywidendy, pozostają na poziomie, który zapewnia spełnienie warunków, o których mowa powyżej w pkt. 1-3 opisu polityki zarządzania kapitałem;
- przy określeniu dywidendy uwzględniane są rekomendacje KNF w zakresie dywidendy.

W celu monitorowania i utrzymywania kapitału na poziomie adekwatnym do podejmowanego ryzyka oraz spełnienia w sposób ciągły wymogów kapitałowych, wprowadzony został system limitów kapitałowych. Zawiera on system wczesnego ostrzegania w postaci progów, przy których należy podjąć działania naprawcze, zapobiegające przekroczeniu ostatecznego limitu.

System wczesnego ostrzegania wynika z przyjętego apetytu na ryzyko. Działania zarządcze uzależnione są od aktualnego oraz przewidywanego poziomu wskaźnika pokrycia kapitałowego wymogu wypłacalności dla PZU Życie:

- Strefa zielona (powyżej 160%),
- Strefa żółta (od 120% do 160%),
- Strefa czerwona (poniżej 120%),
- Limit ostateczny (poniżej 100%).

Działania zarządcze mające na celu podwyższenie poziomu środków własnych, to w szczególności:

- zwiększenie zobowiązań podporządkowanych;
- zaniechanie lub czasowe wstrzymanie wykupu instrumentów zakwalifikowanych do środków własnych, jeżeli warunki emisji lub umowa przewidują taką możliwość;
- zatrzymanie części lub całości zysku poprzez zmniejszenie kwot wypłacanych dywidend;
- dopłaty w ramach uzupełniających środków własnych;
- podwyższenie kapitału.

Działania zarządcze w zakresie profilu ryzyka obejmują, w szczególności:

- unikanie ryzyka – nie angażowanie się lub zaprzestanie angażowania się w działania, które powodują wzrost ekspozycji na ryzyko;
- transfer ryzyka – przeniesienie części ekspozycji na ryzyko na stronę trzecią;
- ograniczanie ryzyka – ograniczenie prawdopodobieństwa zmaterializowania się ryzyka lub ograniczenie jego wpływu;
- akceptację poziomu ryzyka – akceptację zatrzymania ryzyka, gdy inne działania zarządcze nie są dostępne lub koszt ich wdrożenia jest zbyt wysoki w stosunku do uzyskanych korzyści;
- wdrożenie narzędzi wspierających inne działania zarządcze, w szczególności: limitów, programów reasekuracyjnych, regularnego przeglądu polityki przyjmowania ryzyka do ubezpieczenia (underwritingu).

Skala podjętych działań naprawczych zależy od aktualnej oraz przewidywanych zmian pozycji kapitałowej, a także momentu dokonania oceny adekwatności kapitałowej. Jeżeli analiza przeprowadzana jest na etapie planowania, wprowadzane działania naprawcze mogą mieć łagodniejszy charakter (np. dokonanie zmian w biznesplanie), niż gdy jest ona przeprowadzana na etapie monitorowania – wówczas może być konieczne podjęcie działań niezwłocznych. Na dobór działań naprawczych mają również wpływ inne czynniki, takie jak: kwestie związane z ryzykiem reputacji, możliwość zastosowania w praktyce danego działania naprawczego, czas niezbędny do wdrożenia danego działania naprawczego, jakość środków własnych w przypadku podwyższenia poziomu kapitału na pokrycie ryzyka, wpływ na prowadzoną przez Grupę PZU działalność (np. rentowność, udział w rynku).

Decyzje odnośnie zastosowania opisanych powyżej metod podejmuje Zarząd Spółki.

Rada Nadzorcza i Zarząd Spółki otrzymują raporty dotyczące bieżącego poziomu adekwatności kapitałowej (co najmniej raz na kwartał oraz na bieżąco w przypadku przekroczenia ustalonych progów kapitałowych). Planowanie kapitałowe odbywa się w ramach procesu własnej oceny ryzyka i wypłacalności, która przeprowadzana jest co najmniej raz w roku. Stanowi ono integralną część strategii działalności i jest uwzględniane przy podejmowaniu strategicznych decyzji. Okres planowania pozycji kapitałowej obejmuje horyzont czasowy aktualnej Strategii Grupy PZU, nie krótszy niż 3 lata.

W 2017 roku nie zostały przeprowadzone istotne zmiany dotyczące zarządzania środkami własnymi.

E.1.2. Struktura, wartość i jakość środków własnych

Na 31 grudnia 2017 roku PZU Życie posiadał 11 908 859 tys. zł dostępnych i dopuszczonych środków własnych na pokrycie kapitałowego wymogu wypłacalności i minimalnego wymogu kapitałowego. Środki własne spełniały warunki art. 245 ust. 2 ustawy o działalności ubezpieczeniowej, przy uwzględnieniu czynników określonych w art. 245 ust. 3 tejże ustawy i w związku z powyższym należały do kategorii 1 nieograniczonej i składały się z następujących pozycji:

- rezerwa uzgodnieniowa przed odliczeniem udziałów kapitałowych w instytucjach finansowych i kredytowych w wysokości 11 613 859 tys. zł;
- pozostałe pozycje podstawowych środków własnych w wysokości 295 000 tys. zł.

Informacje dotyczące środków własnych zawiera formularz QRT S.23.01.01 stanowiący załącznik nr 7 do sprawozdania, jego podsumowanie łącznie z porównaniem z danymi na dzień 30 grudnia 2016 roku przedstawiono poniżej:

Kategoria	Wartość wg systemu WII na 31.12.2017 w tys. zł	Wartość wg systemu WII na 31.12.2016 w tys. zł	zmiana	zmiana %
Dostępne i dopuszczone środki własne na pokrycie kapitałowego wymogu wypłacalności i minimalnego wymogu kapitałowego	11 908 859	13 739 379	(1 830 520)	(13,32%)
Rezerwa uzgodnieniowa przed odliczeniem udziałów kapitałowych w instytucjach finansowych i kredytowych w wysokości	11 613 859	13 444 372	(1 830 513)	(13,62%)
Pozostałe pozycje podstawowych środków własnych	295 000	295 000	0	0,00%

Zmniejszenie względem 31 grudnia 2016 roku nastąpiło przede wszystkim z uwagi na fakt, że na dzień 31 grudnia 2016 roku Spółka nie pomniejszyła wartości dostępnych środków własnych o wartość przewidywanych dystrybucji wyniku netto poza kapitały statutowe (dywidenda oraz odpis na ZFŚS). Na dzień 31 grudnia 2017 roku Spółka pomniejszyła wartość dostępnych środków własnych o hipotetyczne wartości dystrybucji wyniku netto poza kapitały statutowe, stosując założenia opisane w części E.1.2.1.

Podstawowe kategorie środków własnych i pokrycia kapitałowych wymogów wypłacalności przedstawia poniższa tabela:

Kategoria	Dane w tys. zł na 31 grudnia 2017 roku
Kwota dopuszczonych środków własnych na pokrycie kapitałowego wymogu wypłacalności (SCR)	11 908 859
Kwota dopuszczonych środków własnych na pokrycie minimalnego wymogu kapitałowego (MCR)	11 908 859
Kapitałowy wymóg wypłacalności (SCR)	2 725 519
Minimalny wymóg kapitałowy (MCR)	1 226 483
Współczynnik pokrycia kapitałowego wymogu wypłacalności (SCR) dopuszczonymi środkami własnymi	437%
Współczynnik pokrycia minimalnego wymogu kapitałowego (MCR) dopuszczonymi środkami własnymi	971%

E.1.2.1. Rezerwa uzgodnieniowa

Strukturę istotnych pozycji dotyczących rezerwy uzgodnieniowej zaprezentowano w poniższej tabeli.

Rezerwa uzgodnieniowa (w tys. zł)	31 grudnia 2017
Nadwyżka aktywów nad zobowiązaniami, w tym:	13 294 183
Kapitał własny PSR	4 657 448
Wycena WII	8 636 735
Przewidywane dywidendy, wypłaty i obciążenia, w tym:	1 385 323
Przewidywana dywidenda oraz odpis na Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych	1 260 238
Przewidywany podatek od aktywów (podatek od niektórych instytucji finansowych) za kolejne 12 mies.	125 085
Pozostałe pozycje podstawowych środków własnych	295 000
Kapitał zakładowy	295 000
Nadwyżka ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej związana z kapitałem zakładowym	-
Rezerwa uzgodnieniowa, razem	11 796 343

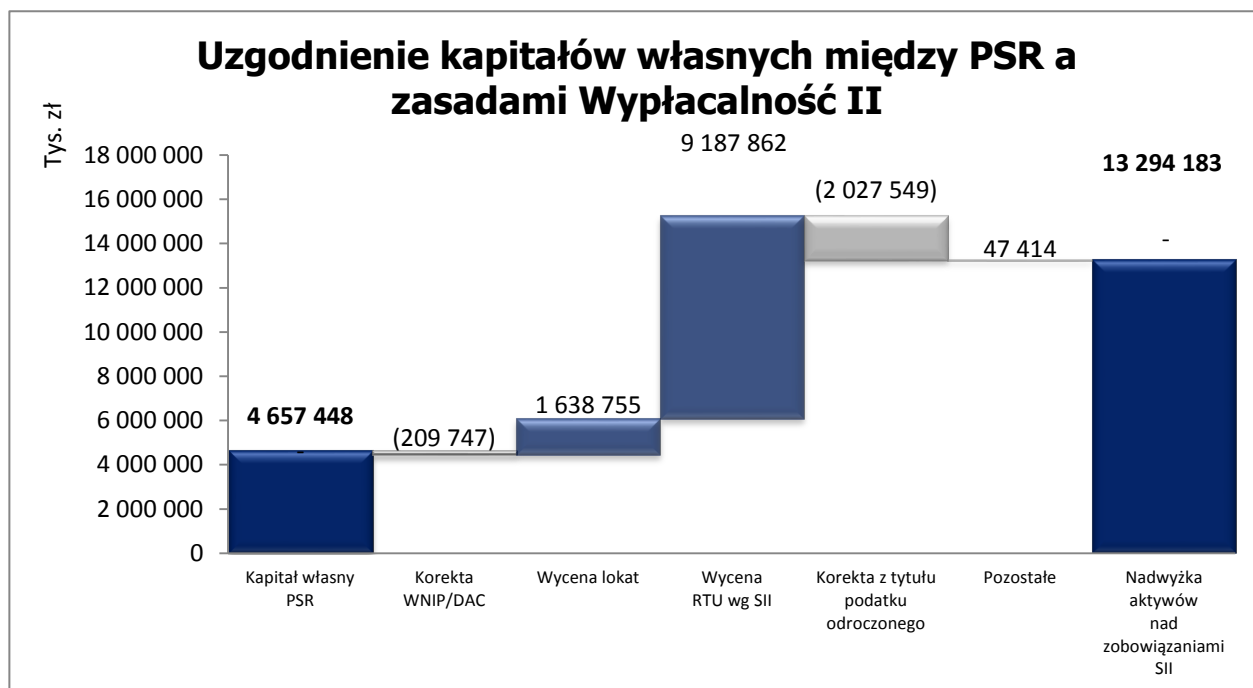
Dla potrzeb sporządzenia niniejszego sprawozdania przyjęto założenie, że zysk netto PZU Życie za 2017 rok zostanie podzielony w trakcie 2018 roku w taki sposób, że żadna jego część nie zostanie zatrzymana w kapitałach statutowych PZU Życie. Zatem założono, że całość zostanie wypłacona w formie dywidendy dla jedyne go akcjonariusza (PZU) po pomniejszeniu o kwotę zwyczajowego, dokonywanego corocznie, odpisu z zysku na ZFŚS. Do dnia sporządzenia niniejszego sprawozdania Zarząd PZU Życie nie podjął decyzji w zakresie planowanego podziału zysku netto PZU Życie za 2017 rok.

Z uwagi na powyższe, kalkulacja środków własnych PZU Życie na dzień 31 grudnia 2017 roku zawiera pomniejszenie o całość zysku netto PZU Życie za 2017 rok w kwocie 1 260 238 tys. zł.

Decyzja o podziale zysku netto PZU Życie za 2017 rok może być podjęta wyłącznie przez Walne Zgromadzenie, które odbędzie się po dacie publikacji niniejszego sprawozdania. Walne Zgromadzenie może kierować się innymi przesłankami niż prawna możliwość (uwzględniająca rekomendacje KNF dla zakładów ubezpieczeń w zakresie możliwości wypłaty całości zysku za 2017 rok), stanowiąca podstawę przyjętego założenia.

W ciągu 2017 roku nie było innych istotnych zmian w strukturze istotnych pozycji rezerwy uzgodnieniowej.

E.1.3. Różnice pomiędzy kapitałem własnym wykazanym w sprawozdaniu finansowym PZU Życie a nadwyżką aktywów nad zobowiązaniami obliczoną do celów wypłacalności

Tytuły poszczególnych różnic zaprezentowanych na wykresie powyżej wynikają z odmiennych zasad wyceny aktywów i zobowiązań na potrzeby zasad wypłacalności a według PSR – szczegółowa prezentacja różnic jest zaprezentowana w części D. niniejszego sprawozdania. Korekta WNIP/DAC dotyczy spisania wartości niematerialnych i aktywowanych kosztów akwizycji.

E.2. Kapitałowy wymóg wypłacalności i minimalny wymóg kapitałowy

Kwoty kapitałowego wymogu wypłacalności i minimalnego wymogu kapitałowego PZU Życie na koniec okresu sprawozdawczego wraz z kwotą kapitałowego wymogu wypłacalności w podziale na moduły ryzyka przedstawia formularz QRT S.25.01.21 stanowiący załącznik nr 8 do sprawozdania. Dane ilościowe dotyczące minimalnego wymogu kapitałowego prezentuje również formularz QRT S.28.01.01 stanowiący załącznik nr 9 do sprawozdania.

Poniższa tabela przedstawia wartość MCR oraz SCR na koniec grudnia 2017 roku oraz analogicznego okresu roku poprzedniego.

Nazwa wskaźnika	Wartość (tys. zł)		Zmiana 2017/2016	
	2017	2016	(tys. zł)	%
MCR	1 226 483	910 013	316 470	35%
SCR	2 725 519	3 468 146	(742 628)	(21%)

Przyczyną wzrostu MCR było uwzględnienie ryzyk dodatkowych powiązanych z umową podstawową w ubezpieczeniach grupowych ochronnych oraz indywidualnie kontynuowanych.

Spadek SCR w głównej mierze został spowodowany spadkiem wymogów kapitałowych ryzyka rynkowego i ryzyka aktuarialnego ubezpieczeń życiowych, co było konsekwencją podjętych decyzji biznesowych w zakresie działalności lokacyjnej i działalności ubezpieczeniowej i zostało szczegółowo opisane w części C. sprawozdania.

E.3. Zastosowanie podmodułu ryzyka cen akcji opartego na duracji do obliczenia kapitałowego wymogu wypłacalności

Sekcja nie dotyczy PZU Życie.

E.4. Różnice między formułą standardową a stosowanym modelem wewnętrznym

Sekcja nie dotyczy PZU Życie.

E.5. Niezgodność z minimalnym wymogiem kapitałowym i niezgodność z kapitałowym wymogiem wypłacalności

W ciągu 2017 roku i na dzień 31 grudnia 2017 roku nie stwierdzono niezgodności z kapitałowym wymogiem wypłacalności ani minimalnym wymogiem kapitałowym.

Spis załączników

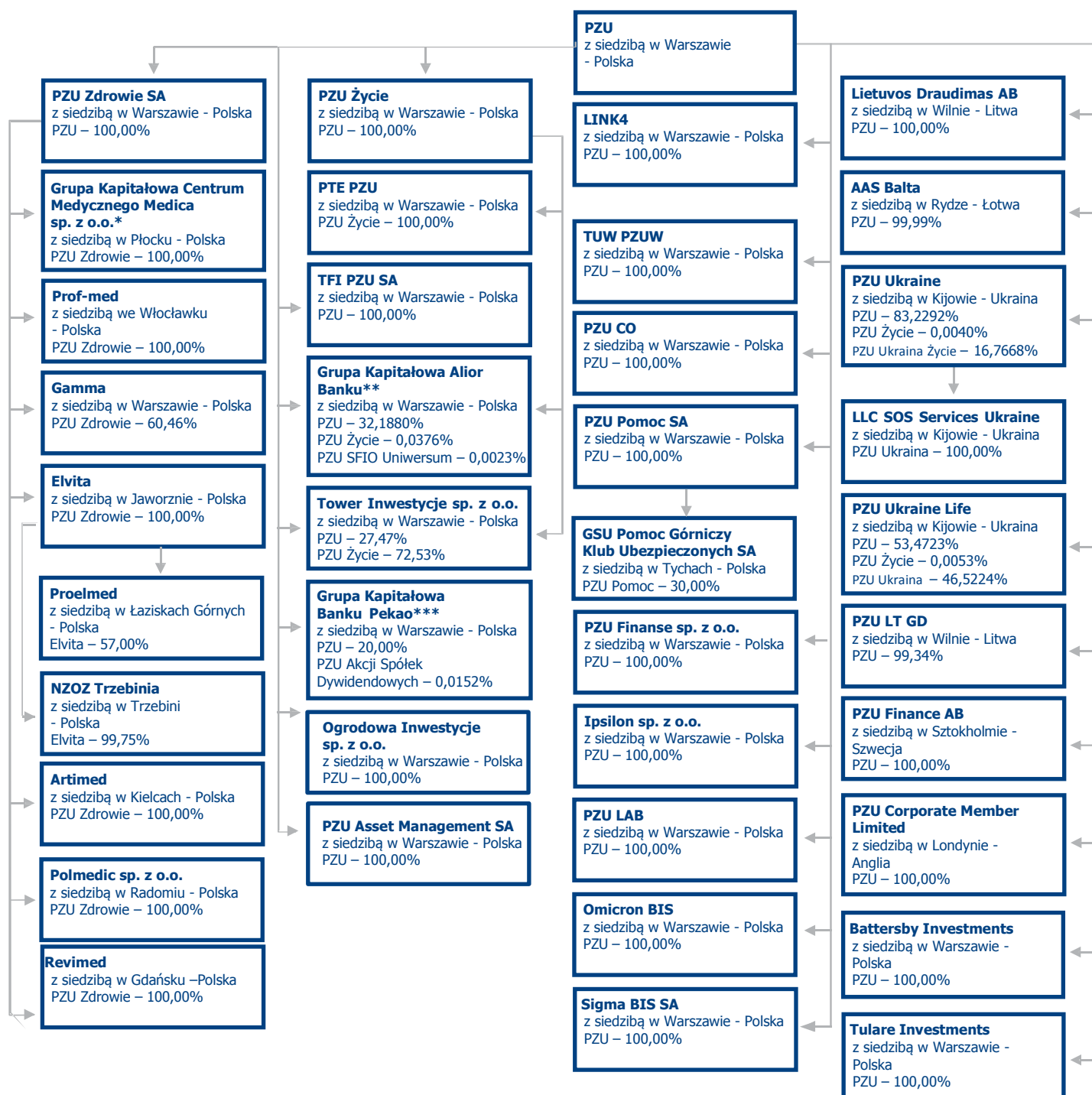
- 1) Struktura Grupy Kapitałowej PZU
- 2) Uproszczony schemat struktury organizacyjnej
- 3) Formularz S.05.01.02
- 4) Formularz S.05.02.01
- 5) Formularz S.02.01.02
- 6) Formularz S.12.01.02
- 7) Formularz S.23.01.01
- 8) Formularz S.25.01.21
- 9) Formularz S.28.01.01

Podpisy osób wchodzących w skład Zarządu PZU Życie:

Imię i nazwisko	Stanowisko / Funkcja	
Roman Pałac	Prezes Zarządu PZU Życie	 (podpis)
Tomasz Kulik	Członek Zarządu PZU Życie	 (podpis)
Aleksandra Agatowska	Członek Zarządu PZU Życie	 (podpis)
Roger Hodgkiss	Członek Zarządu PZU Życie	 (podpis)
Tomasz Karusewicz	Członek Zarządu PZU Życie	 (podpis)
Bartłomiej Litwińczuk	Członek Zarządu PZU Życie	 (podpis)
Dorota Maciejka	Członek Zarządu PZU Życie	 (podpis)
Maciej Rapkiewicz	Członek Zarządu PZU Życie	 (podpis)
Małgorzata Sadurska	Członek Zarządu PZU Życie	 (podpis)

Warszawa, dnia 26 kwietnia 2018 roku

Struktura Grupy Kapitałowej PZU (stan na 31 grudnia 2017 roku)

* w skład Grupy Kapitałowej Centrum Medycznego Medica sp. z o.o. wchodzi następujące spółki: CM Medica, „SU Krystynka” i Rezo-Medica sp. z o.o.

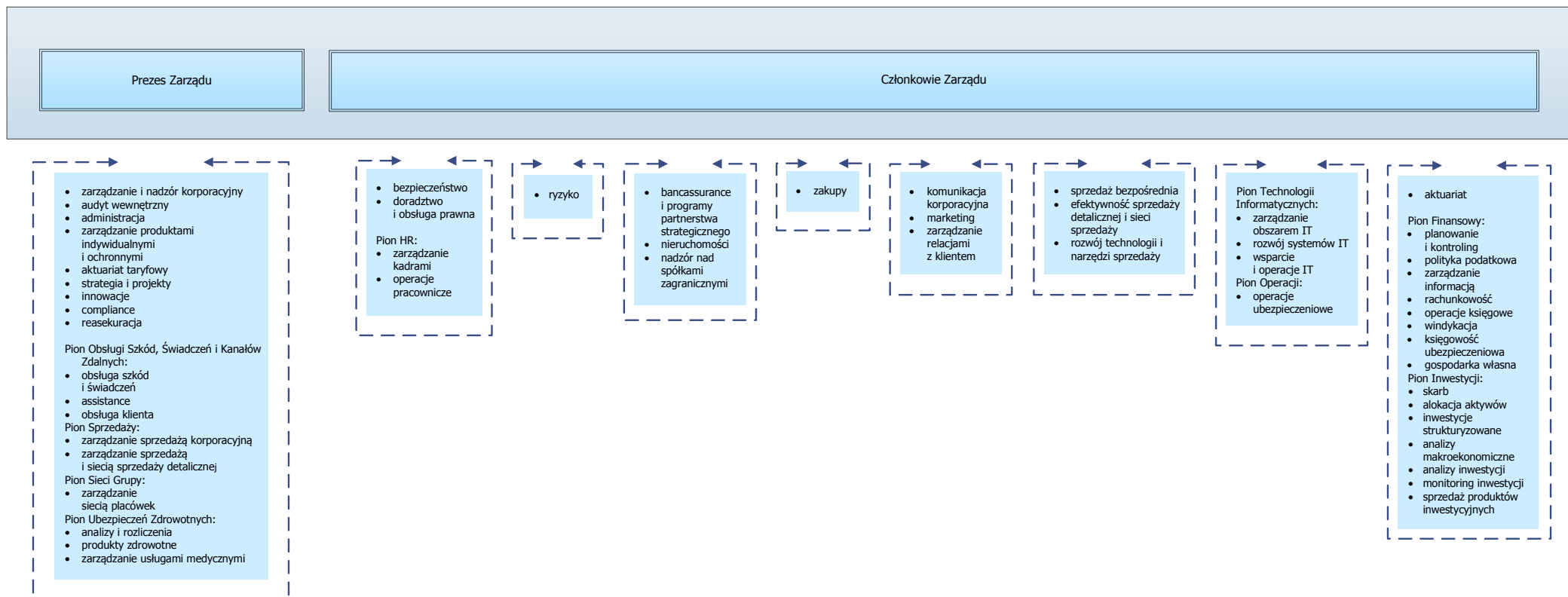
** w skład Grupy Kapitałowej Alior Banku wchodzi następujące spółki: Alior Bank SA, Alior Services sp. z o.o., Centrum Obrotu Wierzytelnościami sp. z o.o., Alior Leasing sp. z o.o., Meritum Services ICB SA, Money Makers TFI SA, New Commerce Services sp. z o.o., Absource sp. z o.o., Serwis Ubezpieczeniowy sp. z o.o.

*** w skład Grupy Kapitałowej Banku Pekao wchodzi następujące spółki: Pekao Financial Services sp. z o.o., Centrum Bankowości Bezpośredniej sp. z o.o., Pekao Property SA, FPB – Media sp. z o.o., Pekao Fundusz Kapitałowy sp. z o.o. w likwidacji, Pekao Investment Management SA (dawniej Pioneer Pekao Investment Management SA), Dom Inwestycyjny Xelion sp. z o.o.

Nazwy spółek:

1. **AAS Balta** – Apdrošināšanas Akciju Sabiedrība Balta;
2. **Artimed** – Artimed Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej sp. z o.o.;
3. **CM Medica** – Centrum Medyczne Medica sp. z o.o.;
4. **Elvita** - Przedsiębiorstwo Świadczeń Zdrowotnych i Promocji Zdrowia ELVITA – Jaworzno III sp. z o.o.;
5. **Gamma** – Centrum Medyczne Gamma sp. z o.o.;
6. **Grupa Kapitałowa Alior Banku** – Alior Bank wraz z jednostkami zależnymi: Alior Services sp. z o.o., Centrum Obrotu Wierzytelnościami sp. z o.o., Alior Leasing sp. z o.o., Meritum Services ICB SA, Money Makers TFI SA, New Commerce Services sp. z o.o., Absource sp. z o.o., Serwis Ubezpieczeniowy sp. z o.o.;
7. **Grupa Kapitałowa Armatura** – Armatura Kraków SA wraz z jednostkami zależnymi: Aquaform SA, Aquaform Badprodukte GmbH, Aquaform Ukraine TOW, Aquaform Romania SRL, Morehome.pl sp. z o.o.;
8. **Grupa Kapitałowa Pekao** – Pekao wraz z jednostkami zależnymi: Pekao Bank Hipoteczny SA, Centralny Dom Maklerski Pekao SA, Pekao Leasing sp. z o.o., Pekao Investment Banking SA, Pekao Faktoring sp. z o.o., Pekao Powszechne Towarzystwo Emerytalne SA, Pekao TFI SA, Centrum Kart SA, Pekao Financial Services sp. z o.o., Centrum Bankowości Bezpośredniej sp. z o.o., Pekao Property SA, FPB – Media sp. z o.o., Pekao Fundusz Kapitałowy sp. z o.o. w likwidacji, Pekao Investment Management SA, Dom Inwestycyjny Xelion sp. z o.o.;
9. **Link4** – Link4 Towarzystwo Ubezpieczeń SA;
10. **Proelmed** – Przedsiębiorstwo Usług Medycznych PROELMED sp. z o.o.;
11. **Prof-med** - Specjalistyczna Przychodnia Przemysłowa Prof-Med sp. z o.o.;
12. **PTE PZU** – Powszechne Towarzystwo Emerytalne PZU SA;
13. **PZU LT GD** - UAB PZU Lietuva Gyvybes Draudimas;
14. **PZU CO** – PZU Centrum Operacji SA;
15. **PZU Ukraine** – PrJSC IC PZU Ukraine;
16. **PZU Ukraine Life** – PrJSC IC PZU Ukraine Life Insurance;
17. **SU Krystynka** – Sanatorium Uzdrowskowie „Krystynka” sp. z o.o.;
18. **TUW PZUW** – Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych Polski Zakład Ubezpieczeń Wzajemnych.

Organizacja Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń na Życie Spółki Akcyjnej

Nazwa zakładu		Powszechny Zakład Ubezpieczeń na Życie Spółka Akcyjna						
Roczne dane i informacje do celów nadzoru - zakłady ubezpieczeń / Annual Solvency II reporting Solo		31-12-2017						
S.05.01.02								
Składki, odszkodowania i świadczenia oraz koszty wg linii biznesowych (w tys. zł)								
		Linie biznesowe dla zobowiązania z tytułu ubezpieczeń na życie				Zobowiązania z tytułu reasekuracji		Ogółem
		Ubezpieczenia zdrowotne	Ubezpieczenia z udziałem w zyskach	Ubezpieczenia, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i ubezpieczenia związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym	Pozostałe ubezpieczenia na życie	Renty z umów ubezpieczenia innych niż umowy ubezpieczenia na życie oraz powiązane ze zobowiązaniami z tytułu ubezpieczeń zdrowotnych	Renty z umów ubezpieczenia innych niż umowy ubezpieczenia na życie oraz powiązane ze zobowiązaniami ubezpieczeniowymi innymi niż zobowiązania z tytułu ubezpieczeń zdrowotnych	
		C0210	C0220	C0230	C0240	C0250	C0260	C0300
Składki przypisane								
Brutto	R1410	290 553	316 503	1 442 268	6 513 742	-	-	8 563 066
Udział zakładu reasekuracji	R1420	-	30	-	815	-	-	845
Netto	R1500	290 553	316 473	1 442 268	6 512 926	-	-	8 562 221
Składki zarobione								
Brutto	R1510	290 576	314 933	1 442 370	6 513 324	-	-	8 561 203
Udział zakładu reasekuracji	R1520	-	30	-	815	-	-	845
Netto	R1600	290 576	314 903	1 442 370	6 512 508	-	-	8 560 358
Odszkodowania i świadczenia								
Brutto	R1610	117 493	395 719	1 030 673	4 557 907	-	-	6 101 792
Udział zakładu reasekuracji	R1620	-	-	-	7	-	-	7
Netto	R1700	117 493	395 719	1 030 673	4 557 899	-	-	6 101 784
Zmiana stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych								
Brutto	R1710	-	128 567	(571 861)	(158 064)	-	-	(601 358)
Udział zakładu reasekuracji	R1720	-	-	-	-	-	-	-
Netto	R1800	-	128 567	(571 861)	(158 064)	-	-	(601 358)
Koszty poniesione	R1900	115 841	76 181	116 278	1 026 561	-	-	1 334 860
Pozostałe koszty	R2500							25 750
Koszty ogółem	R2600							1 360 610

Nazwa zakładu

Powszechny Zakład

Roczne dane i informacje do celów nadzoru - zakłady ubezpieczeń / Annual

31-12-2017

Solvency II reporting Solo

S.05.02.01

Składki, odszkodowania i świadczenia oraz koszty wg kraju (w tys. zł)

		Kraj siedziby	Najważniejszych pięć krajów (wg kwoty składek przypisanych brutto) – Zobowiązania związane z ubezpieczeniami innymi na życie					Najważniejszy ch pięć krajów i kraj siedziby		
			C0150	C0160	C0170	C0180	C0190		C0200	C02010
R1400										
		C022	C0230	C0240	C0250	C0260	C0270	C0280		
Składki przypisane										
Brutto	R1410	8 563 066	-	-	-	-	-	8 563 066		
Udział zakładu reasekuracji	R1420	845	-	-	-	-	-	845		
Netto	R1500	8 562 221	-	-	-	-	-	8 562 221		
Składki zarobione										
Brutto	R1510	8 561 203	-	-	-	-	-	8 561 203		
Udział zakładu reasekuracji	R1520	845	-	-	-	-	-	845		
Netto	R1600	8 560 358	-	-	-	-	-	8 560 358		
Odszkodowania i świadczenia										
Brutto	R1610	6 101 792	-	-	-	-	-	6 101 792		
Udział zakładu reasekuracji	R1620	7	-	-	-	-	-	7		
Netto	R1700	6 101 784	-	-	-	-	-	6 101 784		
Zmiana stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych										
Brutto	R1710	(601 358)	-	-	-	-	-	(601 358)		
Udział zakładu reasekuracji	R1720	-	-	-	-	-	-	-		
Netto	R1800	(601 358)	-	-	-	-	-	(601 358)		
Koszty poniesione	R1900	1 334 860	-	-	-	-	-	1 334 860		
Pozostałe koszty	R2500							25 750		
Koszty ogółem	R2600							1 360 610		

Nazwa zakładu
Roczne dane i informacje do celów nadzoru - zakłady ubezpieczeń / Annual Solvency II reporting Solo

Powszechny Zakład Ubezpieczeń na Życie Spółka Akcyjna
31-12-2017

S.02.01.02

Pozycje bilansowe (w tys. zł)

		Wartość bilansowa wg Wypłacalność II C0010
Aktywa		
Wartość firmy	R0010	-
Aktywowane koszty akwizycji	R0020	-
Wartości niematerialne i prawne	R0030	-
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	R0040	-
Nadwyżka na funduszu świadczeń emerytalnych	R0050	-
Nieruchomości, maszyny i wyposażenie (Rzeczowe aktywa trwałe) wykorzystywane na użytek własny	R0060	265 111
Lokaty (inne niż aktywa dla ubezpieczeń na życie, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i dla ubezpieczeń na życie związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym)	R0070	22 950 368
Nieruchomości (inne niż do użytku własnego)	R0080	126 811
Udziały w jednostkach powiązanych, w tym udziały kapitałowe	R0090	586 811
Akcje i udziały	R0100	3 001
Akcje i udziały – notowane	R0110	-
Akcje i udziały – nienotowane	R0120	3 001
Dłużne papiery wartościowe	R0130	15 546 543
Obligacje państwowe	R0140	15 157 583
Obligacje korporacyjne	R0150	388 960
Strukturyzowane papiery wartościowe	R0160	-
Zabezpieczone papiery wartościowe	R0170	-
Jednostki uczestnictwa oraz certyfikaty inwestycyjne w przedsiębiorstwach zbiorowego inwestowania	R0180	5 662 089
Instrumenty pochodne	R0190	27 588
Depozyty inne niż ekwiwalenty środków pieniężnych	R0200	997 525
Pozostałe lokaty	R0210	-
Aktywa dla ubezpieczeń na życie, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i ubezpieczeń na życie związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym	R0220	5 794 969
Pożyczki i pożyczki zabezpieczone hipotecznie	R0230	444 936
Pożyczki pod zastaw polis	R0240	-
Pożyczki i pożyczki zabezpieczone hipotecznie dla osób fizycznych	R0250	-
Pozostałe pożyczki i pożyczki zabezpieczone hipotecznie	R0260	444 936
Kwoty należne z umów reasekuracji dla zobowiązań wynikających z:	R0270	-
Ubezpieczenia inne niż ubezpieczenia na życie i ubezpieczenia zdrowotne o charakterze ubezpieczeń innych niż ubezpieczenia na życie	R0280	-
Ubezpieczeń innych niż ubezpieczenia na życie (z wyłączeniem zdrowotnych)	R0290	-
Ubezpieczenia zdrowotne o charakterze ubezpieczeń innych niż ubezpieczenia na życie	R0300	-
Ubezpieczenia na życie i ubezpieczenia zdrowotne o charakterze ubezpieczeń na życie, z wyłączeniem ubezpieczeń zdrowotnych oraz ubezpieczeń, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i ubezpieczeń z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym	R0310	-
Ubezpieczenia zdrowotne o charakterze ubezpieczeń na życie	R0320	-
Ubezpieczenia na życie z wyłączeniem ubezpieczeń zdrowotnych oraz ubezpieczeń, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i ubezpieczeń z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym	R0330	-
Ubezpieczenia na życie, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe, i ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym	R0340	-
Depozyty u cedentów	R0350	-
Należności z tytułu ubezpieczeń i od pośredników ubezpieczeniowych	R0360	4 450
Należności z tytułu reasekuracji biernej	R0370	2 595
Pozostałe należności (handlowe, inne niż z działalności ubezpieczeniowej)	R0380	111 021
Akcje własne (posiadane bezpośrednio)	R0390	-
Kwoty należne, dotyczące pozycji środków własnych lub kapitału założycielskiego, do których opłacenia wezwano, ale które nie zostały jeszcze opłacone.	R0400	-
Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych	R0410	77 403
Pozostałe aktywa (niewykazane w innych pozycjach)	R0420	5 362
Aktywa ogółem	R0500	29 656 215
Zobowiązania		
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe – ubezpieczenia inne niż ubezpieczenia na życie	R0510	-
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe – ubezpieczenia inne niż ubezpieczenia na życie (z wyłączeniem zdrowotnych)	R0520	-
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe obliczane łącznie	R0530	-
Najlepsze oszacowanie	R0540	-
Margines ryzyka	R0550	-
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe – ubezpieczenia zdrowotne (o charakterze ubezpieczeń innych niż ubezpieczenia na życie)	R0560	-
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe obliczane łącznie	R0570	-
Najlepsze oszacowanie	R0580	-
Margines ryzyka	R0590	-
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe – ubezpieczenia na życie (z wyłączeniem ubezpieczeń, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i ubezpieczeń z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym)	R0600	7 716 397
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe – ubezpieczenia zdrowotne (o charakterze ubezpieczeń na życie)	R0610	(51 415)
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe obliczane łącznie	R0620	-
Najlepsze oszacowanie	R0630	(54 170)
Margines ryzyka	R0640	2 755
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe – ubezpieczenia na życie (z wyłączeniem zdrowotnych oraz ubezpieczeń, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i ubezpieczeń z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym)	R0650	7 767 812
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe obliczane łącznie	R0660	-
Najlepsze oszacowanie	R0670	6 467 724
Margines ryzyka	R0680	1 300 088
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe – ubezpieczenia, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i ubezpieczenia z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym	R0690	5 710 487
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe obliczane łącznie	R0700	-
Najlepsze oszacowanie	R0710	5 700 465
Margines ryzyka	R0720	10 022
Pozostałe rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe	R0730	-
Zobowiązania warunkowe	R0740	-
Pozostałe rezerwy (inne niż rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe)	R0750	25 494
Zobowiązania z tytułu świadczeń emerytalnych dla pracowników	R0760	5 012
Zobowiązania z tytułu depozytów zakładów reasekuracji	R0770	-
Rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego	R0780	2 049 404
Instrumenty pochodne	R0790	18 921
Zobowiązania wobec instytucji kredytowych	R0800	-
Zobowiązania finansowe inne niż zobowiązania wobec instytucji kredytowych	R0810	-
Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń i wobec pośredników ubezpieczeniowych	R0820	365 677
Zobowiązania z tytułu reasekuracji biernej	R0830	1 410
Pozostałe zobowiązania (handlowe, inne niż z tytułu działalności ubezpieczeniowej)	R0840	390 196
Zobowiązania podporządkowane	R0850	-
Zobowiązania podporządkowane niewłączone do BOF	R0860	-
Zobowiązania podporządkowane włączone do BOF	R0870	-
Pozostałe zobowiązania (niewykazane w innych pozycjach)	R0880	79 034
Zobowiązania ogółem	R0900	16 362 032
Nadwyżka aktywów nad zobowiązaniami	R1000	13 294 183

Nazwa zakładu Powszechny Zakład Ubezpieczeń na Życie Spółka Akcyjna
 Roczne dane i informacje do celów nadzoru - załącznik ubezpieczeń / Annual Solvency II reporting Solo 31-12-2017

S.12.01.02

Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe dla ubezpieczeń na życie i ubezpieczeń zdrowotnych o charakterze ubezpieczeń na życie (w tys. zł)

		Ubezpieczeni a z udziałem w zyskach	Ubezpieczenia, w których świadczenie jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe i ubezpieczenia związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym		Pozostałe ubezpieczenia na życie			Renty z umów ubezpieczenia innych niż umowy ubezpieczenia na życie oraz powiązane ze zobowiązaniami ubezpieczeniowymi innymi niż zobowiązania z tytułu ubezpieczeń zdrowotnych	Przejęta reasekuracja	Ogółem (Ubezpieczenia na życie inne niż zdrowotne, w tym ubezpieczenia na życie związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym)	Ubezpieczenia na życie (bezpośrednia działalność ubezpieczeniowa)		Renty z umów ubezpieczenia innych niż umowy ubezpieczenia na życie oraz powiązane ze zobowiązaniami z tytułu ubezpieczeń zdrowotnych	Reasekuracja ubezpieczeń zdrowotnych (reasekuracja czynna)	Ogółem (Ubezpieczenia zdrowotne o charakterze ubezpieczeń na życie)		
			Umowy bez opcji i gwarancji	Umowy z opcjami i gwarancjami	Umowy bez opcji i gwarancji	Umowy z opcjami i gwarancjami	Umowy bez opcji i gwarancji				Umowy z opcjami i gwarancjami						
			C0020	C0030	C0040	C0050	C0060				C0070	C0080				C0090	C0100
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe obliczane łącznie	R0010	-	-			-			-			-			-	-	-
Kwoty należne z umów reasekuracji i od spółek celowych (podmiotów specjalnego przeznaczenia) oraz reasekuracji finansowej, po dokonaniu korekty ze względu na oczekiwane straty w związku z niewykonaniem zobowiązania przez kontrahenta, związane z rezerwami techniczno-ubezpieczeniowymi obliczanymi łącznie – Ogółem	R0020	-	-			-			-			-			-	-	-
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe obliczane jako suma najlepszego oszacowania i marginesu ryzyka / Technical provisions calculated as a sum of BE and RM																	
Najlepsze oszacowanie																	
Najlepsze oszacowanie brutto	R0030	2 479 654	-	5 700 465	-	-	3 988 070	-	-	-	12 168 189	-	(54 170)	-	-	-	(54 170)
Kwoty należne z umów reasekuracji i od spółek celowych (podmiotów specjalnego przeznaczenia) oraz reasekuracji finansowej po dokonaniu korekty ze względu na oczekiwane straty w związku z niewykonaniem zobowiązania przez kontrahenta – Ogółem	R0080	-							-	-					-	-	
Najlepsze oszacowanie pomniejszone o kwoty należne z umów reasekuracji i od spółek celowych (podmiotów specjalnego przeznaczenia) oraz z reasekuracji finansowej – ogółem	R0090	2 479 654	-	5 700 465	-	-	3 988 070	-	-	-	12 168 189	-	(54 170)	-	-	-	(54 170)
Margines ryzyka	R0100	87 450	10 023			1 212 638			-	-	1 310 110	2 755			-	-	2 755
Kwota wynikająca z zastosowania przepisów przejściowych dotyczących rezerw techniczno- ubezpieczeniowych / Amount of the transitional on Technical Provisions																	
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe obliczane łącznie	R0110	-	-			-			-	-	-				-	-	-
Najlepsze oszacowanie	R0120	-							-	-	-				-	-	-
Margines ryzyka	R0130	-	-			-			-	-	-	-			-	-	-
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe – ogółem	R0200	2 567 104	10 023			1 212 638			-	-	13 478 299	2 755			-	-	(51 415)

Nazwa zakładu
Roczne dane i informacje do celów nadzoru - zakłady ubezpieczeń / Annual Solvency II reporting Solo

Powszechny Zakład Ubezpieczeń na Życie Spółka Akcyjna
31-12-2017

S.23.01.01
Środki własne (w tys. zł)

Ogółem	Tier 1 – nieograniczone	Tier 1 – ograniczone	Tier 2	Tier 3
C0010	C0020	C0030	C0040	C0050

Podstawowe środki własne przed odliczeniem z tytułu udziałów w innych instytucjach sektora finansowego zgodnie z art. 68 rozporządzenia delegowanego (UE) 2015/35

Kapitał zakładowy (wraz z akcjami własnymi)	R0010	295 000	295 000	-	-	-
Nadwyżka ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej związana z kapitałem zakładowym	R0030	-	-	-	-	-
Kapitał założycielski, wkłady/składki członkowskie lub równoważna pozycja podstawowych środków własnych w przypadku towarzystw ubezpieczeń wzajemnych, towarzystw reasekuracji wzajemnej i innych towarzystw ubezpieczeń opartych na zasadzie wzajemności	R0040	-	-	-	-	-
Podporządkowane fundusze udziałowe/członkowskie w przypadku towarzystw ubezpieczeń wzajemnych, towarzystw reasekuracji wzajemnej i innych towarzystw ubezpieczeń opartych na zasadzie wzajemności	R0050	-	-	-	-	-
Fundusze nadwyżkowe	R0070	-	-	-	-	-
Akcje uprzywilejowane	R0090	-	-	-	-	-
Nadwyżka ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej związana z akcjami uprzywilejowanymi	R0110	-	-	-	-	-
Rezerwa uzgodnieniowa	R0130	11 613 859	11 613 859	-	-	-
Zobowiązania podporządkowane	R0140	-	-	-	-	-
Kwota odpowiadająca wartości aktywów netto z tytułu odroczonego podatku dochodowego	R0160	-	-	-	-	-
Pozostałe pozycje środków własnych zatwierdzone przez organ nadzoru jako podstawowe środki własne, niewymienione powyżej	R0180	-	-	-	-	-

Środki własne ze sprawozdań finansowych, które nie powinny być uwzględnione w rezerwie uzgodnieniowej i nie spełniają kryteriów klasyfikacji jako środki własne wg Wyplacalność II

Środki własne ze sprawozdań finansowych, które nie powinny być uwzględnione w rezerwie uzgodnieniowej i nie spełniają kryteriów klasyfikacji jako środki własne wg Wyplacalność II	R0220	-	-	-	-	-
--	-------	---	---	---	---	---

Odliczenia / Deductions

Wartość odliczeń z tytułu udziałów kapitałowych w instytucjach finansowych i kredytowych - ogółem	R0230	-	-	-	-	-
Podstawowe środki własne ogółem po odliczeniach	R0290	11 908 859	11 908 859	-	-	-

Uzupełniające środki własne

Nieopłacony kapitał zakładowy, do którego opłacenia nie wezwano i który może być wezwany do opłacenia na żądanie	R0300	-	-	-	-	-
Nieopłacony kapitał założycielski, wkłady/składki członkowskie lub równoważna pozycja podstawowych środków własnych w przypadku towarzystw ubezpieczeń wzajemnych, towarzystw reasekuracji wzajemnej i innych towarzystw ubezpieczeń opartych na zasadzie wzajemności, do których opłacenia nie wezwano i które mogą być wezwane do opłacenia na żądanie	R0310	-	-	-	-	-
Nieopłacone akcje uprzywilejowane, do których opłacenia nie wezwano i które mogą być wezwane do opłacenia na żądanie	R0320	-	-	-	-	-
Prawnie wiążące zobowiązanie do subskrypcji i opłacenia na żądanie zobowiązań podporządkowanych	R0330	-	-	-	-	-
Akredytywy i gwarancje zgodne z art. 96 pkt 2 dyrektywy 2009/138/WE	R0340	-	-	-	-	-
Akredytywy i gwarancje inne niż zgodne z art. 96 pkt 2 dyrektywy 2009/138/WE	R0350	-	-	-	-	-
Dodatkowe wkłady od członków zgodnie z art. 96 ust. 3 akapit pierwszy dyrektywy 2009/138/WE	R0360	-	-	-	-	-
Dodatkowe wkłady od członków – inne niż zgodne z art. 96 ust. 3 akapit pierwszy dyrektywy 2009/138/WE	R0370	-	-	-	-	-
Pozostałe uzupełniające środki własne	R0390	-	-	-	-	-
Uzupełniające środki własne ogółem	R0400	-	-	-	-	-

Dostępne i dopuszczone środki własne / Available and eligible own funds

Kwota dostępnych środków własnych - ogółem na pokrycie kapitałowego wymogu wypłacalności (SCR)	R0500	11 908 859	11 908 859	-	-	-
Kwota dostępnych środków własnych na pokrycie MCR	R0510	11 908 859	11 908 859	-	-	-
Kwota dopuszczonych środków własnych na pokrycie SCR	R0540	11 908 859	11 908 859	-	-	-
Kwota dopuszczonych środków własnych na pokrycie MCR	R0550	11 908 859	11 908 859	-	-	-
SCR	R0580	2 725 519	-	-	-	-
MCR	R0600	1 226 483	-	-	-	-
Wskaźnik dopuszczonych środków własnych do SCR	R0620	436,94%	-	-	-	-
Wskaźnik dopuszczonych środków własnych do MCR	R0640	970,98%	-	-	-	-

C0060

Rezerwa uzgodnieniowa

Nadwyżka aktywów nad zobowiązaniami	R0700	13 294 183	-	-	-	-
Akcje własne (posiadane bezpośrednio i pośrednio)	R0710	-	-	-	-	-
Przewidywane dywidendy, wypłaty i obciążenia	R0720	1 385 324	-	-	-	-
Pozostałe pozycje podstawowych środków własnych	R0730	295 000	-	-	-	-
Korekta ze względu na wydzielone pozycje środków własnych w ramach portfeli objętych korektą dopasowującą i funduszy wyodrębnionych	R0740	-	-	-	-	-
Rezerwa uzgodnieniowa	R0760	11 613 859	-	-	-	-
Oczekiwane zyski						
Oczekiwane zyski z przyszłych składek – Działalność w zakresie ubezpieczeń na życie	R0770	-	-	-	-	-
Oczekiwane zyski z przyszłych składek – Działalność w zakresie ubezpieczeń innych niż ubezpieczenia na życie	R0780	-	-	-	-	-
Oczekiwane zyski z przyszłych składek - Ogółem	R0790	-	-	-	-	-

Nazwa zakładu
Roczne dane i informacje do celów nadzoru - zakłady ubezpieczeń / Annual Solvency II reporting Solo

Powszechny Zakład Ubezpieczeń na Życie Spółka Akcyjna
31-12-2017

S.25.01.21

Kapitałowy wymóg wypłacalności – dla grup stosujących formułę standardową (w tys. zł)

		Kapitałowy wymóg wypłacalności brutto	Parametry specyficzne dla zakładu	Uproszczenia
		C0110	C0080	C0090
Ryzyko rynkowe	R0010	1 347 142		-
Ryzyko niewykonania zobowiązania przez kontrahenta	R0020	233 037		-
Ryzyko ubezpieczeniowe w ubezpieczeniach na życie	R0030	2 268 626	-	-
Ryzyko ubezpieczeniowe w ubezpieczeniach zdrowotnych	R0040	48 588	-	-
Ryzyko ubezpieczeniowe w ubezpieczeniach innych niż ubezpieczenia na życie	R0050	-	-	-
Dywersyfikacja	R0060	(887 241)		
Ryzyko z tytułu wartości niematerialnych i prawnych	R0070	-		
Podstawowy kapitałowy wymóg wypłacalności	R0100	3 010 152		
Obliczanie kapitałowego wymogu wypłacalności		C0110		
Ryzyko operacyjne	R0130	291 372		
Zdolność rezerw techniczno-ubezpieczeniowych do pokrywania strat	R0140	-		
Zdolności odroczonej podatków dochodowych do pokrywania strat	R0150	(576 005)		
Wymóg kapitałowy dla działalności prowadzonej zgodnie z art. 4 dyrektywy 2003/41/WE	R0160	-		
Kapitałowy wymóg wypłacalności z wyłączeniem wymogu kapitałowego	R0200	2 725 519		
Ustanowione wymogi kapitałowe	R0210	-		
Kapitałowy wymóg wypłacalności	R0220	2 725 519		
Inne informacje na temat SCR				
Wymóg kapitałowy dla podmodułu ryzyka cen akcji opartego na czasie trwania	R0400	-		
Łączna kwota hipotetycznego kapitałowego wymogu wypłacalności dla pozostałej części	R0410	-		
Łączna wartość hipotetycznego kapitałowego wymogu wypłacalności dla funduszy wyodrębnionych	R0420	-		
Łączna kwota hipotetycznego kapitałowego wymogu wypłacalności dla portfeli objętych korektą dopasowującą	R0430	-		
Efekt dywersyfikacji ze względu na agregację nSCR dla RFF na podstawie art. 304	R0440	-		

Nazwa zakładu
Roczne dane i informacje do celów nadzoru - zakłady ubezpieczeń / Annual
Solvency II reporting Solo

Powszechny Zakład Ubezpieczeń na Życie Spółka Akcyjna
31-12-2017

S.28.01.01

Minimalny wymóg kapitałowy – działalność ubezpieczeniowa lub reasekuracyjna prowadzona jedynie w zakresie ubezpieczeń na życie lub jedynie w zakresie ubezpieczeń innych niż ubezpieczenia na życie (w tys. zł)

Komponent formuły liniowej dla zobowiązań ubezpieczeniowych i reasekuracyjnych z tytułu ubezpieczeń innych niż ubezpieczenia na życie

MCRNL Wynik		R0010	C0010	-
-------------	--	-------	-------	---

		Najlepsze oszacowanie i rezerwy techniczno- ubezpieczeniowe obliczane łącznie netto (tj. po uwzględnieniu reasekuracji biernej i spółek celowych (podmiotów specjalnego przeznaczenia))		Składki przypisane w okresie ostatnich 12 miesięcy netto (tj. po uwzględnieniu reasekuracji biernej)
		C0020	C0030	
Ubezpieczenia pokrycia kosztów świadczeń medycznych i reasekuracja proporcjonalna	R0020	-	-	-
Ubezpieczenia na wypadek utraty dochodów i reasekuracja proporcjonalna	R0030	-	-	-
Ubezpieczenia pracownicze i reasekuracja proporcjonalna	R0040	-	-	-
Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej z tytułu użytkowania pojazdów mechanicznych i reasekuracja proporcjonalna	R0050	-	-	-
Pozostałe ubezpieczenia pojazdów i reasekuracja proporcjonalna	R0060	-	-	-
Ubezpieczenia morskie, lotnicze i transportowe i reasekuracja proporcjonalna	R0070	-	-	-
Ubezpieczenia od ognia i innych szkód rzeczowych i reasekuracja proporcjonalna tych ubezpieczeń	R0080	-	-	-
Ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej ogólnej i reasekuracja proporcjonalna	R0090	-	-	-
Ubezpieczenia i reasekuracja proporcjonalna kredytów i poręczeń	R0100	-	-	-
Ubezpieczenia kosztów ochrony prawnej i reasekuracja proporcjonalna	R0110	-	-	-
Ubezpieczenia świadczenia pomocy i reasekuracja proporcjonalna	R0120	-	-	-
Ubezpieczenia różnych strat finansowych i reasekuracja proporcjonalna	R0130	-	-	-
Reasekuracja nieproporcjonalna ubezpieczeń zdrowotnych	R0140	-	-	-
Reasekuracja nieproporcjonalna pozostałych ubezpieczeń osobowych	R0150	-	-	-
Reasekuracja nieproporcjonalna ubezpieczeń morskich, lotniczych i transportowych	R0160	-	-	-
Reasekuracja nieproporcjonalna ubezpieczeń majątkowych	R0170	-	-	-

Komponent formuły liniowej dla zobowiązań ubezpieczeniowych i reasekuracyjnych z tytułu ubezpieczeń na życie

MCRL Wynik		R0200	C0040	1 956 443
------------	--	-------	-------	-----------

		Najlepsze oszacowanie i rezerwy techniczno- ubezpieczeniowe obliczane łącznie netto (tj. po uwzględnieniu reasekuracji biernej i spółek celowych (podmiotów specjalnego przeznaczenia)) / Net (of reinsurance/SPV) best estimate and TP calculated as a whole		Całkowita suma na ryzyku netto (z odliczeniem umów reasekuracji i spółek celowych (podmiotów specjalnego przeznaczenia)) / Net (of reinsurance/SPV) total capital at risk
		C0050	C0060	
Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń z udziałem w zyskach – świadczenia gwarantowane	R0210	2 479 654		
Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń z udziałem w zyskach – przyszłe świadczenia uznaniowe	R0220	-		
Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń, w których świadczenie jest ustalone w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe, i ubezpieczeń związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym	R0230	5 700 465		
Inne zobowiązania z tytułu (reasekuracji) ubezpieczeń na życie i (reasekuracji) ubezpieczeń zdrowotnych	R0240	3 933 900		
Całkowita suma na ryzyku w odniesieniu do wszystkich zobowiązań z tytułu (reasekuracji) ubezpieczeń na życie	R0250			2 488 829 598

Ogólne obliczenie MCR / Overall MCR calculation			
		C0070	
Liniowy MCR	R0300		1 956 443
SCR	R0310		2 725 519
Górny próg MCR	R0320		1 226 483
Dolny próg MCR	R0330		681 380
Łączny MCR	R0340		1 226 483
Nieprzekraczalny dolny próg MCR	R0350		15 724
		C0070	
Minimalny wymóg kapitałowy	R0400		1 226 483